

**REISJÄRVEN
PERUSOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA**

SISÄLTÖ

1. OPETUSSUUNNITELMA	3
2. PERUSOPETUKSEN ARVOPOHJA	3
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ	4
4. PERUSOPETUKSEN RAKENNE.....	5
5. PERUSOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	5
6. OPISKELUN YLEINEN TUKI	8
7. OPPIMISEN JA KOULUKÄYNNIN TUKI	13
7.1. Yleinen tuki.....	14
7.2. Tehostettu tuki.....	15
7.3. Erityinen tuki	16
7.4. Yksilölliset suunnitelmat.....	18
7.4.1. Oppimissuunnitelma	18
7.4.2. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	20
8. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT	22
8.1. Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	22
8.1.1. Tukiopetus	22
8.1.2. Osa-aikainen erityisopetus	23
8.1.3. Erityisopetus	24
8.1.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.....	24
8.1.5. Pidennetty oppivelvollisuus.....	25
8.1.6. Toiminta-alueittain opiskelu.....	27
8.2. Ohjauksellinen ja muu tuki.....	28
8.2.1. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	28
8.2.2. Ohjauksen järjestäminen.....	30
8.2.3. Tulkitsemis- ja avustuspalveluiden järjestäminen.....	31
8.2.4. Perusopetusta tukeva muu toiminta.....	33
8.3. Joustava perusopetuksen toiminta	33
8.4. Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	35
8.4.1. Oppilashuolto	35
8.4.2. Turvallisuuden edistäminen	37
8.4.3. Henkilöstötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen	39
9. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT	41
10. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	47
11. TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI B1-KIELENÄ)	68
12. ENGLANTI (A1-KIELI)	71
13. SAKSA (VALINNAINEN B2-KIELI)	79

14. MATEMATIIKKA.....	81
15. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO.....	98
16. BIOLOGIA JA MAANTIETO	105
17. FYSIIKKA JA KEMIA	116
18. TERVEYSTIETO.....	127
19. USKONTO	132
20. HISTORIA	141
21. YHTEISKUNTAOPPI.....	148
22. MUSIIKKI	150
23. KUVATAIDE.....	160
24. KÄSITYÖ.....	166
25. LIIKUNTA	184
26. KOTITALOUS.....	204
27. TIETOTEKNIikka	209
28. MAA- JA METSÄTALOUS	210
29. OPPILAANOHJAUS.....	211
30. OPPILAAN ARVIOINTI.....	214
31. TODISTUKSET	220

LIITE: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

LIITE: Reisjärven perusopetuksen tuntijako

1. Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatus- ja opetustyöstä ja täsmennetään opetussuunnitelman perusteissa (opetushallitus, 2004) määriteltyjä tavoitteita ja sisältöjä sekä muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Valtakunnalliset ja paikalliset perusopetusta koskevat päätökset muodostavat perusopetusta ohjaavan kokonaisuuden.

Nämä päätökset ovat:

- perusopetuslaki ja -asetus
- valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta
- esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- opetuksen järjestäjän eli Reisjärven kunnan hyväksymä opetussuunnitelma
- opetussuunnitelmaan perustuva perusopetusasetuksen 9. §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Opettajan tulee opetuksessaan noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa.

2. Perusopetuksen arvopohja

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. *Ihmisoikeuksia määrittäviä keskeisiä asiakirjoja ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus.* Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on kehittynyt vuorovaikutuksessa alkuperäisen, pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin kanssa. Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansalliskielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolistuminen myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä. Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärtämystä.

Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppijat ja edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa antamalla tytöille ja pojille valmiudet toimia yhtäläisin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnassa sekä työ- ja perhe-elämässä.

Perusopetuksessa eri oppiaineiden opetus on poliittisesti sitoutumatonta ja uskonnollisesti tunnustuksetonta.

Perusopetuksen paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee tarkentaa opetuksen perustana olevia arvoja. Niiden tulee välittyä opetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä jokapäiväiseen toimintaan.

Yleisesti hyväksytyistä arvoista ja kasvatustavoitteista tärkeimmät ovat seuraavat:

- rehellisyys, oikeudenmukaisuus, luotettavuus
- hyvät tavat
- ahkeruus, hyvä työmoraali, työn arvostaminen
- toisten huomioon ottaminen
- tasa-arvo, suvaitsevaisuus
- terveet elämäntavat
- omatoimisuus, aktiivisuus
- vastuuntuntoisuus
- yhteistyökykyisyys

Näitä pyritään edistämään niin opetuksessa kuin kaikessa muussakin kouluun liittyvässä toiminnassa.

3. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Koulutyö järjestetään siten, että oppilaan hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman suotuisat edellytykset. Kouluyhteisön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava sekä ystävällinen. Oppimisympäristön turvallisuutta tai terveyttä vaarantaviin tekijöihin puututaan heti. Koulupäivän tulee rakenteellaan, sisällöillään ja toimintatavoillaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn ja asioihin syventymiseen, yhdessä oppimiseen ja tekemiseen sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin.

Yhteiskunnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja tulevaisuuden rakentamiseksi perusopetuksen tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle, kartuttaa tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä lisätä tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Sen tehtävänä on myös kehittää kykyä arvioida asioita kriittisesti, luoda uutta kulttuuria sekä uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja.

4. Perusopetuksen rakenne

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon mukaisesti. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus. Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet. Esi- ja perusopetuksesta on rakennettava ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Alimpien vuosiluokkien opetuksen erityisenä tehtävänä on kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.

Vuosiluokat 8-9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä.

Opetussuunnitelmassa on määrätty, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan järjestelmällisesti.

5. Opetuksen toteuttaminen

a) *Oppimiskäsitys*

Opetussuunnitelman pohjana olevat opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi.

Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuden on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

b) Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen tulee olla oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristön varustuksen tulee tukea myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen tulee myös kiinnittää huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilaille voidaan antaa mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tulee edistää vuoropuhelua ja ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

c) Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan

kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen.

d) Opetusmenetelmät ja työtavat

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä taitoja. Näitä ovat mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisun ja käden taidot. Työskentelyn tulee edistää monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikan sekä verkossa toimimisen taitoja. Menetelmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja suunnittelee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- ottavat huomioon eri oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien lähtökohdat ja tavoitteet
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten
- auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen
- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaation. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia ke-

hittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä.

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

Kun opetusta toteutetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa, oppilaiden ikä ja kehitysvaihe sekä eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus tulee ottaa huomioon.

6. Opiskelun yleinen tuki

a) Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Lapsi ja nuori elää samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Huoltajien mahdollisuus osallistua koulun opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja

mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana tulee olla eri osapuolien kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa.

Yhteistyö tulee järjestää siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

b) Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi. Oppilaan opinto-ohjelmalla tarkoitetaan luetteloa niistä oppiaineista ja aineryhmistä, joita oppilas on opiskellut lukuvuoden aikana. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on, että oppilas oppii ottamaan yhä enemmän vastuuta opiskelustaan, sitoutuu siihen ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Lisäksi oppimissuunnitelman avulla annetaan huoltajalle tietoa, jotta hän voisi entistä paremmin tukea oppilasta tämän opiskelussa. Oppimissuunnitelmalla voidaan myös eriyttää opetusta sekä auttaa koulua ja opettajia turvaamaan oppilaalle parhaat edellytykset oppia ja edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös pohjana oppilaan edistymisen arvioinnissa.

Oppimissuunnitelman laatimisessa keskeistä on yhteistyö oppilaan, huoltajan, opettajien ja koulun muiden asiantuntijoiden välillä. Perusopetuksen alkuvaiheessa oppimissuunnitelman laatimisen päävastuu on opettajalla, mutta valmisteluvastuu voi vähitellen siirtyä yhä enemmän oppilaalle itselleen. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen suunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelma sisältää oppilaan opinto-ohjelman, ja siinä kuvataan, miten opetussuunnitelman tavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Siinä määritellään mahdolliset valinnaiset opinnot ja opiskelun erityiset painoalueet. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös mahdolliset tukitoimet, kuten tukiopeetus tai osa-aikainen erityisopetus.

Oppimissuunnitelma laaditaan sitä tarvitseville oppilaille. Sen laatimisesta päättää koulun opettajakunta. Erityisopetukseen siirretyille tai otetuille oppilaille laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) korvaa oppimissuunnitelman.

c) Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatku-
mo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat
opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiske-
lun nivelvaiheissa.

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiske-
lussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja op-
pimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongel-
mien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonal-
lisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa
perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merki-
tyksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen
huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, op-
pilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huol-
tajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja
valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppi-
laan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan li-
säksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä
vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ul-
kopuolelle perusopetuksen jälkeen.

Ohjaustoimintaa suorittavat luokilla 1-6 etupäässä luokanopettaja, mut-
ta tarvittaessa koko opettajakunta. Myös kouluterveydenhoitaja ja eri-
tyisopettaja osallistuvat ohjaukseen. Luokilla 7-9 ohjaustoimintaa an-
taa pääasiassa oppilaanohjaaja, luokanvalvoja ja rehtori, mutta tarvit-
taessa koko opettajakunta ja oppilashuoltohenkilöstö. Ohjaustoimintaa
annetaan sekä luokkamuotoisena että yksilöohjauksena. Myös eri alojen
asiantuntijoita pyritään saamaan mukaan tarpeen ja mahdollisuuksien mu-
kaan.

Työ- ja elinkeinoelämän edustajat käyvät kouluilla esittelemässä omaa
alaansa. Oppilaat tutustuvat eri työpaikkoihin. Tiedotusmateriaalia
jaetaan ja eri oppilaitosten edustajat esittelevät oppilaitostaan ja
opiskelumahdollisuuksia. Oppilaille järjestetään 8. ja 9. luokalla työ-
elämään tutustuminen. Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää ko-
konaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja
taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

d) Tukiopetus

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilölliset
tehtävät, yksilöllinen ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetus tulee aloittaa
heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvä-
sti jälkeen opinnoissaan. Ennen kuin oppilaan menestyminen oppiaineessa
tai aineryhmässä arvioidaan heikoksi, hänellä tulee olla mahdollisuus
osallistua tukiopetukseen.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa, ja heille tulee antaa tietoa tukiopetuksen järjestämisestä.

Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan koulumenestyksen kannalta on tarkoituksenmukaista. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella.

e) Oppilashuolto

Oppilashuoltoon kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollolla edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria kouluyhteisössä sekä varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus. Oppilashuollolla tuetaan yksilön ja yhteisön toimintakyvyn säilyttämistä fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.

Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista kasvua ja kehitystä. Oppilashuollon tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan hyvässä yhteistyössä kotien kanssa. Yksittäistä oppilasta koskevien tarvittavien oppilashuollolisten tukitoimien suunnittelussa tulee kuulla lasta tai nuorta ja huoltajaa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen, nuoren ja heidän huoltajiensa kunnioittaminen sekä eri osapuolien tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset. Oppilashuoltotyötä voidaan koordinoita ja kehittää moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma, jossa kuvataan oppilashuollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet:

- toiminta kouluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja vuorovaikutuksen edistämiseksi

- oppilaalle tarjottava yleinen oppilashuollollinen tuki ja ohjaus koulunkäynnissä sekä lapsen ja nuoren fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukemisessa
- yhteistyö oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa ja seuraamisessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- oppilaalle tarjottava oppilashuollollinen tuki erilaisissa vaikeuksissa ja kurinpitorangaistuksen yhteydessä sekä silloin, kun opetukseen osallistuminen on evätty
- oppilashuollon yhteistyö kodin, koulun, oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden tai muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkoston kanssa
- toimenpiteet ja työn- ja vastuunjako ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi tai hoitamiseksi:
 - poissaolojen seuranta
 - kiusaaminen, väkivalta ja häirintä
 - mielenterveyskysymykset
 - tupakointi ja päihteiden käyttö
 - erilaiset tapaturmat, onnettomuudet ja kuolemantapaukset
- koulumatkakuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen
- kouluruokailun järjestämisessä huomioon otettavien terveys- ja ravitsemuskasvatuksen ja tapakasvatuksen tavoitteet.

f) Kerhotoiminta

Koulun kasvatusta ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää oppilaille vapaaehtoista kerhotoimintaa. Kerhotoiminnan tulee perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti tukea oppilaan eettistä ja sosiaalista kasvua sekä itsensä monipuolista kehittämistä. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä.

Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa sekä tilaisuuksia myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa.

Kerhotoiminnan tavoitteet ovat

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen.

7. Oppimisen ja koulukäynnin tuki

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohdista ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulukäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Koulutyössä tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä oppilaiden kulttuuritausta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen, tarjotaan haasteita kehittymiselle ja annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. On tarpeen havaita sekä oppilaaseen että kouluun ja toimintaympäristöön liittyvät tekijät.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että oppilaan oikeus tukeen voi toteutua käytännössä, mm. määrittelemällä tuen tarpeen toteuttamiseen ja tuen toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain. Tämä ehkäisee ongelmien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää oppilaalle tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Oppilaan saamaan tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista.

Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Huoltajalle ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

Tuki erityisissä tilanteissa

Oppilas saattaa tarvita tukea erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä tai vaikeassa elämäntilanteessa. Opetusta voidaan järjestää tällöin mm. sairaalaopetuksena ja koulukodeissa. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Koulukotiin sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa koulukodissa toimiva koulu, jos koulukodilla on opetuksen järjestämislupa. Oppilaan kotikunnalla on velvollisuus kotikuntakorvauksen maksamiseen sairaalakoulussa ja koulukotiopetuksessa olevista lapsista ja nuorista. Muiden kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa oppilaan asuinkunta. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen osalta oppilaan kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.

7.1 Yleinen tuki

Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Koulutyössä tulee ottaa huomioon kaikkien oppilaiden edellytykset ja tarpeet. Koulun toimintatapoja ja -kulttuuria kehitetään niin, että yhteistyötä ja yhdessä tapahtuvaa oppimista voidaan hyödyntää ja oppilaiden erilaisuus voidaan kohdata mahdollisimman hyvin. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri kouluyhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista.

Opettajalla on vastuu opetusryhmään ja sen jokaisen oppilaan erilasten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa tässä onnistumisesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opettaja ohjaa oppilaita tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehityshaasteensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Yhdysluokkaopetuksessa näiden järjestelyjen merkitys korostuu. Koulu käyttää erityisesti tukiopetusta, sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa, osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän tai yksittäisten op-

pilaiden tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös koulun kerhotoiminnan avulla.

7.2 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä.

Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta. Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää. Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. On tärkeää huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hy-

vinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä siten kuin yksittäisen oppilaan asina käsittelystä säädetään. Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan.

7.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästä muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.

Pedagogisen selvityksen laatimista varten koulun johtaja/rehtori hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä, tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta

Selvitysten perusteella em. viranhaltija tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutensa
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestetyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyin oppimäärän

Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen ja lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityistuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

7.4. Yksilölliset suunnitelmat

7.4.1 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana.

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelman tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelman avulla ei kuitenkaan oppiaineen oppimäärää voida yksilöllistää. Oppimäärän yksilöllistäminen vaatii erityisen tuen päätöksen.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laadinnassa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista arviota ja

sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopeetuksen oppimissuunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Jos on päätetty, että eri oppiaineiden opinnoissa oppilas voi edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti, niin oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen jotakin osin kohtuutonta tai se on peruteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Erityisistä opetusjärjestelyistä tulee tehdä hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas voidaan ottaa joustava perusopetuksen toimintaan, minkä jälkeen hänelle tulee laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet hyödyttävät oppilaan oppimista ja kasvua. Oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua oppilaan valmiuksien kannalta.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Tehostetun tuen vaiheessa opiskelun ja tukitoimien järjestelmällinen suunnittelu tukee oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä.

Erityinen tuki

Oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

7.4.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä

- kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjaan voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakekeinoilla.

Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodassa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKSiin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

8. Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot

8.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

8.1.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimisen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille.

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaoloista tai tilapäisistä oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Enne tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan yleisen tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johdettuun tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Tukiopetuksen keskeiset tavoitteet, toimintatavat tukiopetuksen järjestämisessä, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken sekä oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa tai tukisuunnitelmassa.

8.1.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisella erityisopetuksella voidaan parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että osa-aikaista erityisopetusta varten on tarvittavaa ja riittävää erityispedagogista osaamista.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikainen erityisopetus osana yhteistä tukea

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä tulee arvioida ja oppilaan tulee saada tarvitessaan osa-aikaista erityisopetusta.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Osa-aikainen erityisopetus erityisen tuen aikana

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin.

8.1.3 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Siinä ratkaistaan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät seikat ja opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät tekijät siten kuin HOJKS:n laatimisen yhteydessä luvussa 7.4.2 on ohjeistettu.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään. Opetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksessa.

8.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Erimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tu-

esta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskelutekniikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla. Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittämisestä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää arvon oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKSissa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa.

8.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjen tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jota oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Paikallisen opetussuunnitelman ja/tai tukisuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmassa tai tukisuunnitelmassa määritellään pidennetyn op-
pivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksen järjestäminen,
toimintatavat, yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kans-
sa, muu yhteistyö sekä eri toimijoiden vastuut ja työnjako, yhteistyö
oppilaan ja huoltajan kanssa sekä oppilaan ja huoltajan kuulemiseen
liittyvä menettely. Opetussuunnitelmassa päätetään myös, miten oppiai-
neita mahdollisesti yhdistetään oppiainekokonaisuuksiksi tai jaetaan
osa-alueisiin.

8.1.6 TOIMINTA-ALUEITTAIN OPISKELU

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää op-
piainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen
tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan
liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen
järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään eri-
tyisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet
ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päi-
vittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Opetuksen järjestäminen perustuu kokonaisvaltaisten tavoitteiden mää-
rittelyyn, oppilasryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen edistämiseen se-
kä toimivan ja motivoivan oppimisympäristön kehittämiseen. Opetuksen
suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppi-
laan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja
hyödynnetään oppimisessa. Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kun-
kin toiminta-alueen tavoitteet
ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan
henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa.
Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa
olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja
sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiai-
neessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voi-
daan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestettyyn opetukseen liittyy ai-
na myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä.
Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää oppilaan opettajien,
muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toi-
minta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin
toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä,
tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liit-
teessä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon
hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä
sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri
tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen
toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, ryt-
min, kestävyys ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia

tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

8.2 OHJAUKSELLINEN JA MUU TUKI

8.2.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatus-

tehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohdaksi on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytännöistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

8.2.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Oppilaanohjauksen tehtävä sekä yleiset tavoitteet ja tavoitteet vuosiluokilla 1 - 2, 3 - 6 ja 7 - 9 täsmennetään luvussa 7.21.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osa-alueiden edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa

myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itsetuottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itsetuottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päätösvaiheen ohjauksessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko- opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

8.2.3 TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaisista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osal-

listuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

8.2.4. PERUSOPETUSTA TUKEVA MUU TOIMINTA

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Edellä mainittua toimintaa voidaan tarvittaessa käyttää osana oppilaiden suunnitelmallista tukea.

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltäviä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminnan vapaaehtoisuus tulee säilyttää.

Kerhotoiminta antaa opettajalle mahdollisuuden oppilaidensa eri puolten parempaan tuntemiseen, mikä osaltaan edistää opettajan valmiutta ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden vahvuudet ja tarpeet.

Koulu järjestää kerhotoiminnan oman suunnitelmansa mukaisesti (johtaja/rehtori ja opettajakunta). Samoin tiedotuksen se hoitaa parhaaksi katsomallaan tavalla.

8.3 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN TOIMINTA

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen

toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 7-9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Otettaessa oppilaita toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Joustavan perusopetuksen toiminnan, josta käytetään jäljempänä ilmaisua joustava perusopetus, tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämönhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä.

Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Koulun toimintakulttuuria, toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaan yhteistyöhön, oppilashuoltoon ja ohjaukseen. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Toiminnassa korostuvat moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö, johon voivat osallistua mm. ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Toiminnan suunnittelua ja organisointia varten voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Päätös valmistellaan moniammatillisesti oppilashuoltotyössä. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta. Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvit-

semaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilaalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa. Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös.

Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä.

Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Se suunnitellaan vastaamaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilaalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia. Koulun tulee sopia kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jaksojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta. Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin.

Opetuksen järjestäminen moniammatillisesti edellyttää, että opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä henkilö tai henkilöitä.

8.4 OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

8.4.1 OPPILASHUOLTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puututaan tarvittaessa ongelmiin. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvu ympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan mielenterveyden turvaamiseen. Ehkäisevä lastensuojelu ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon moniammatillista yhteistyötä. Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevän lastensuojelutyön ja kouluterveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa. Yhteistyössä ja toimintaohjeissa tulee ottaa huomioon oppilaan kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvu ympäristössä olevien riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.

Oppilashuoltoa koordinoidaan ja kehitetään oppilashuollon moniammatillisessa yhteistyössä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä. Yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa sovitaan yhteistyön yleisistä periaatteista ja rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista. Yhteistyön järjestämisessä otetaan huomioon myös muiden viranomaisten kuten poliisin ja pelastustoimen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilashuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsittelyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat. Koulu yhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

8.4.2 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysisistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa tulee olla järjestyssäännöt tai koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä. Opetussuunnitelman yhteydessä on myös laadittava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma tulee toimeenpanna ja sen noudattamista ja toteuttamista tulee valvoa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä

voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi kouluyhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa myös tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä kouluyhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä.

Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen. Kouluyhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Turvallisuuden edistämisessä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Paikallisessa opetus-suunnitelmassa näitä ohjeita sovitetaan yhteen.

Kouluyhteisön turvallisuutta ohjaavat myös työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Kouluyhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Paikallinen yhteistyö opetustoimen eri toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä.

8.4.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY, SALASSAPITO JA TIETOJEN LUOVUTTAMINEN

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoa ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tietoa suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisälttäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

9. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

a) *Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet*

Opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä. Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on ohjata tarkastelemaan ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista rakentaen kokonaisuuksia ja korostaen yleisiä kasvatuksellisia ja koulutusellisia päämääriä.

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

Aihekokonaisuudet kuvataan tässä kohdassa, mutta ne toteutuvat eri oppiaineissa niille luonteenomaisista näkökulmista oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla.

Aihekokonaisuudet sisältyvät yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin. Aihekokonaisuuden yhteydessä on lueteltu, missä oppiaineissa ko. kokonaisuus erityisesti painottuu.

b) *Ihmisenä kasvaminen*

Koko opetuksen kattavan Ihmisenä kasvaminen -aihekokonaisuuden päämääränä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämän hallinnan kehittymistä. Tavoitteena on luoda kasvu ympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä.

Tämä aihekokonaisuus painottuu uskonnossa, ympäristö- ja luonnontiedossa, terveystiedossa, liikunnassa, taide- ja taitoaineissa sekä oppilaanohjauksessa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan
- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle
- tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- esteettinen havainnointi ja esteettisten ilmiöiden tulkinta
- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen

- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

c) Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

Tämä aihekokonaisuus painottuu historiassa, uskonnossa, kielissä, sekä taide- ja taitoaineissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria
- ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä
- tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämäkatsomuksiin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä
- ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.

Keskeiset sisällöt

- oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus
- muita kulttuureita ja monikulttuurisuus
- ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä
- kansainvälisyys eri elämänalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa
- tapakulttuurien merkitys.

d) Viestintä ja mediataito

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisun- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaidoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

Tämä aihekokonaisuus painottuu kielissä, tietotekniikassa, kuvataiteessa, ympäristö- ja luonnontiedossa ja historiassa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää
- kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa
- suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä
- tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti
- käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa
- viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimediaalisuus
- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen
- yhteistyö median kanssa
- lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus
- viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.

e) Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Koulun oppimiskulttuurin ja toimintatapojen tulee tukea oppilaan kehittymistä omatoimiseksi, aloitteelliseksi, päämäärätietoiseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi sekä tukea oppilasta muodostamaan realistinen kuva omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

Tämä aihekokonaisuus painottuu historiassa ja yhteiskuntaopissa, kielissä, matemaattisissa aineissa ja oppilaanohjauksessa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta
- muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen

- osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä
- kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti
- toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia
- tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.

Keskeiset sisällöt

- perustietoja kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta
- demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa
- erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa
- verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi
- yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen.

f) Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta - aihekokonaisuuden päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulun tulee opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille.

Tämä aihekokonaisuus painottuu ympäristö- ja luonnontiedossa, kotitaloudessa, historiassa, maantiedossa, biologiassa, fysiikassa ja kemiasa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden
- havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi
- arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestäväen kehityksen edellyttämiä toimintatapoja
- edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla

- ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävästä tulevaisuudesta.

Keskeiset sisällöt

- ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä
- yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista
- ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa
- ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintavoissa, tuotteen elinkaari
- oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikutuskeinot
- toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta.

g) Turvallisuus ja liikenne

Turvallisuus ja liikenne -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään turvallisuuden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia sekä opastaa vastuulliseen käyttäytymiseen. Perusopetuksen tulee antaa oppilaalle ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen. Tämä aihekokonaisuus painottuu ympäristö- ja luonnontiedossa, käsityössä (tekninen työ, tekstiilityö), terveystiedossa, liikunnassa, maantiedossa, fysiikassa ja kemiassa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävasti
- edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti
- toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä
- vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen
- tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.

Keskeiset sisällöt

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja

- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa
- keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt
- muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet
- lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen
- turvallisuutta edistävät palvelut
- kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämässä.

h) Ihminen ja teknologia

Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisen suhdetta teknologiaan ja auttaa näkemään teknologian merkitys arkielämässämme. Perusopetuksen tulee tarjota perustietoa teknologiasta, sen kehittamisestä ja vaikutuksista, opastaa järkeviin valintoihin ja johdattaa pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä, moraalisia ja tasavokysymyksiä. Opetuksessa tulee kehittää välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja opettaa niiden käyttöä. Tämä aihekokonaisuus painottuu uskonnossa, ympäristö- ja luonnontiedossa, liikunnassa, taide- ja taitoaineissa, tietotekniikassa, fysiikassa sekä oppilaanohjauksessa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämänalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä
- käyttämään teknologiaa vastuullisesti
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin
- ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä
- teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämänalueilla eri aikakausina
- teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari
- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasavokysymykset
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia.

10. Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön taivoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineksensa kieli- ja kirjallisuustieteestä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitelmä: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

VUOSILUOKAT 1-2

Vuosiluokkien 1-2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo kotona, varhaiskasvatuksessa, erityisesti esiopetuksessa, alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka tukee oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

Tavoitteet

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- tottuu koulun vuorovaikutustilanteisiin
- oppii kuuntelemaan keskittyen
- oppii kysymään ja vastaamaan sekä kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään

- kehittää kielellistä ja fyysistä kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät

Oppilas

- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikat sekä niiden opettelussa tarpeellisia käsitteitä; hän oppii ymmärtämään harjoittelun sekä säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen
- kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan, sekä viestintävalmiuksiaan tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii tarkkailemaan itseään lukijana ja kirjoittajana
- oppii vähitellen omaa tekstiään kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen rakentuu

Oppilas

- tutustuu kuunnellessaan ja lukiessaan kirjoitettuun kielimuotoon, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee luku-taitoaan vastaavia kirjoja
- tottuu tarkastelemaan kieltä, sen merkityksiä ja muotoja
- tottuu siihen, että teksteistä puhutaan myös käyttämällä sellaisia käsitteitä kuten äänne, kirjain, tavu, sana, lause, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- suullista ja kirjallista ilmaisua erilaisissa koulun vuorovaikutus-tilanteissa, pari-, pienryhmä- ja luokkakeskusteluja
- keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerromman, leikin ja draaman avulla, myös muihin taideaineisiin integroiden

Lukeminen ja kirjoittaminen

- lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti päivittäin
- painettujen ja sähköisten tekstien avaamista yhdessä keskustellen
- äänne-kirjain-vastaavuuden runsasta harjoittelua
- kirjoitetun kielen ja yleispuhekielen harjoittelua
- sanojen tunnistamista edeten lyhyistä sanoista kohti outoja, pitkiä sanoja; vähittäinen siirtyminen ääneen lukemisesta myös äännettömään lukemiseen
- tekstin ymmärtämistä parantaviin strategioihin tutustumista ja niiden käyttöä
- puheen purkamista sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi; sanojen kirjoittamisen harjoittelua

- kirjainmuotojen piirtämistä, isojen ja pienten tekstauskirjainten sekä kirjoituskirjainten opettelu ja kirjainten yhdistämistä (kirjainmallit, numerot ja välimerkit liitteenä)
- oikean kynäotteen ja tarkoituksenmukainen kirjoitusasennon, silmän ja käden koordinaation sekä myös tietokoneella kirjoittamisen opettelu
- oikeinkirjoitusta sana- ja lausetasolla: sanavälit ja sanan jakaminen eri riveille, isot alkukirjaimet tutuissa nimissä ja lauseiden alussa, lauseiden lopetusmerkit ja niiden käyttö omilla teksteissä
- omiin arkikokemuksiin, havaintoihin, mielipiteisiin ja mielikuviin perustuvien tekstien tuottamista niin, että päähuomio on sisällössä ja luomisen ilossa

Kirjallisuus ja kieli

- kaunokirjallisuutta ja muita tekstejä opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien
- kirjojen lukemista ja käsittelyä niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen; kirjallisuuden käyttämistä virikkeenä luovassa toiminnassa
- kirjallista keskustelua, jonka yhteydessä käsitteet päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka sekä juoni; luetun liittämistä omaan elämään, aiemmin luettuun, kuultuun ja nähtyyn
- kirjaston käytön opettelu
- kielen ja sen muotojen ja merkitysten havainnointia

1. luokka

Vuorovaikutustaidot: puhuminen ja kuunteleminen

- äänenkäytön harjoitteita: kuuluvuus, nopeus
- keskustelutaitojen kehittämistä: parin kanssa, ryhmässä ja yhdessä keskustellenpien esiintymistilanteiden harjoittelua, kuten omien töiden esittelyä, viikonlopusta kertomista, lorujen, runojen ja vitsien yms. esittämistä
- keskittyvän ja tarkkan kuuntelun harjoitteita ja kuullun mukaista toimintaa
- parin ja ryhmän kerronnan ja mielipiteiden keskittyvää kuuntelemista johon liitetään vastavuoroisuus l. kysymysten tekemistä ja oman mielipiteen esittämistä ko. asiasta
- opettajan lukeman kaunokirjallisuuden ja muiden tekstien kuuntelemista ja niiden käsittelyä
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla, myös muihin taideaineisiin integroiden

Lukeminen

- äänne, tavu, sana, lause, lyhyehköt tarinat, lorut ja runot yksin, parin kanssa ja ryhmässä harjoitellen

- runsaasti tavutasoista ja sanatasoista ääneenlukuharjoitusta
- lausetasoista lukemisharjoitusta sekä enenevässä määrin pienten juttujen lukemisharjoitteita
- vähitellen lukutaidon soveltamista lyhyiden ohjeiden äännettömästi lukemiseen ja niiden mukaista toimintaa
- kirjaston käytön opettelua

Kirjoittaminen ja kielitieto

- harjoituksia oikean kynäotteen ja hyvän työasennon oppimiseen ja vahvistamiseen
- pien- ja suuraakkosten hahmojen piirtämisen harjoitus ja niillä kirjoitus
- runsaasti tavujen ja sanojen kirjoittamista sanelun mukaan sekä itsenäisesti
- alustavasti lyhyiden lauseiden muodostamisen harjoittelua pääsääntöisesti vielä kuvia apuna käyttäen
- aakkosjärjestyksen opettelu
- oikeinkirjoitusharjoituksia sanatasolla: geminaatan ja pitkän vokaalin harjoitukseen panostaen

2. luokka

Vuorovaikutustaidot: puhuminen ja kuunteleminen

- syvennetään 1. luokan taitoja

Lukeminen

- edelleen runsaasti ääneenlukuharjoitusta tarinatasoista ääneenlukuharjoitusta yksin, parin kanssa ja koko ryhmänä
- vähitellen siirtyminen soveltuvin osin äännettömään lukemiseen
- ymmärtävän, ennakoivan ja päättelevän lukemisen harjoituksia yhdessä ja yksin äännettömästi lukien
- ainakin muutaman ikätasolle soveltuvan kirjan lukeminen itsenäisesti ja mahdollisuuksien mukaan koko luokan kanssa
- kirjaston käytön opettelua

Kirjoittaminen ja kielitieto

- kirjoituskirjainten malliharjoittelu ja niillä kirjoittaminen
- oikeinkirjoitusharjoitusta edelleen sanatasolla
- oikeinkirjoitusharjoitusta lausetasolla: sanavälit ja lauseen aloitus- ja lopetusmerkkien harjoittelua sekä soveltamista omaankin kirjoittamiseen
- edelleen runsaasti geminaatta- ja pitkävokaaliharjoitusta
- omien pienten tarinoiden kirjoitusta kuvia apuna käyttäen
- omaa kirjoitusta esim. päiväkirjan muodossa
- aakkostamisharjoituksia
- runsaasti lauseenkirjoittamisharjoitusta

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Numeroarvostelussa hyvä osaaminen vastaa arvosanaa kahdeksan (8).

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa
- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja kysymyksillä
- osallistuu keskittyen ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaito on kehittynyt niin, että hän

- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen; hänen lukemisensa on niin sujuvaa, että hän selviää ikäkaudelleen tarkoitettujen tekstien lukemisesta
- on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa; hän pystyy jo tekemään päätelmiä lukemastaan
- osaa ilmaista itseään myös kirjallisesti niin, että hän selviää oman arkensa kirjoittamistilanteista, hän osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- osaa käsin kirjoittaessaan jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella
- osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi ja on alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen on rakentunut niin, että hän

- etsii itselleen sopivaa ja mieluisaa luettavaa; hän käyttää lukuaitaitoaan viihtymiseen ja myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunnattujen ohjelmien seuraamiseen käyttämiseen
- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielestä: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riimittelemään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestyksestä
- on tottunut kielestä ja teksteistä puhuessaan käyttämään opetettuja käsitteitä.

VUOSILUOKAT 3-5

Vuosiluokkien 3-5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

Tavoitteet

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään
- oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa
- kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana
- tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä siltaamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy
- kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsemaan ympäristönsään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon

- oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstien sisällön ja rakenteen ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottamista sivuasioista, tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien tekoa sekä luetun ja kuullun arviointia
- ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatusten pohdintaa ja tekstien vertaamista

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tukisanalistan laatimista ja käyttöä, kontaktin ottamista yleisöön, esityksen jaksottamista ja havainnollistamista, äänenkäytön selkeyttämistä
- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä
- palautteen vastaanottamista ja antamista
- otsikoinnin ja kappalejaon opettelua
- selkeän ja sujuvan käsialan opettelemista
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä
- erityyppisten tietotekstien avaamista
- kirjaston aineiston ryhmittelyyn ja sisältöihin tutustumista, kirjojen hakua ja varausta, yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ja tiedonhaun vaiheita ohjatusti

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua tekstiyhteydessä
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- taivutuksen tehtävä tekstilauseissa
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä

- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja --paikka, sekä niiden käyttöä
- kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen yhteyksien etsimistä

3. luokka

Vuorovaikutustaidot: kuunteleminen ja puhuminen

- aktiivista kuuntelua, kysymysten tekoa ja oman mielipiteen esittämistä, asiointia
- kertomista ja selostamista
- ilmaisuharjoituksia
- pienten roolien esittäminen

Tekstinymmärtäminen (lukeminen)

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- lukemisen harjoittelua ja luetun ymmärtämisen kehittämistä
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarkkaa lukemista sekä perustelujen ja johtopäätösten tekoa
- tekstin ennakkointia ja arviointia kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottamista sivuasioista
- erilaisten tekstien tunnistamista
- eläytyvää lukemista

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen (kirjoittaminen)

- käsialan harjoittelua ja luovaa kirjoittamista
- iso alkukirjain ja päättövälimerkit
- pilkun ja ja-sanan käyttö luettelossa
- yhdyssanoihin ja vuorosanaviivaan tutustuminen
- tutun asian selostamista ja kuvailua, kontaktin ottamista yleisöön ja äänenkäytön selkeyttämistä
- tarinan perusrakenteen hahmottamista: aloitus, päähenkilöt, tapahtumapaikat, tapahtumat, ongelmat ja ratkaisuvaihtoehdot sekä lopetus
- kirjoittaa eri kirjoitusmuotoja: satu, runo, mielikuvituskertomus,...
- muistiinpanojen kirjoittamista tietotekstistä

Kielen tehtävät ja rakenne (kielentuntemus)

- sanojen virheetön kirjoittaminen (geminaatta, diftongi, pitkä vokaali, äng- äänne)
- aakkostaminen
- tunnistaa seuraavat sanaluokat: substantiivi, verbi ja adjektiivi
- yleis- ja erisnimet
- toteamus-, kysymys- ja käskylause
- yhdyssanat

- yksinäislause ja yhdyslause
- synonyymit ja vastakohtat

Kirjallisuus

- kirjastovierailut
- lukuharrastuksen tukeminen
- erilaisten tekstien lukeminen ja kuunteleminen
- erilaisiin kirjoihin tutustuminen: ns. tyttö- ja poikakirjat, hevoskirjat, seikkailukertomukset, sarjakirjat, sarjakuvat,...
- kirjojen käsittely suullisesti ja kirjallisesti

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttö
- tietotekstien avaamista
- painettuihin ja sähköisiin viestimiin tutustumista
- kirjaston käyttö ja tiedonhaku
- tutustumista tietokoneeseen mahdollisuuksien mukaan
-

4. luokka

Vuorovaikutustaidot: kuunteleminen ja puhuminen

- syvennetään taitoja

Tekstinymmärtäminen (lukeminen)

- syvennetään kolmannen luokan taitoja
- ajatuskarttojen, juonikaavioiden ja kertomusanalyysien laatimista luetusta
- opiskelulukemista: tiivistämistä ja väliotsikointia
- erilaisten tekstien vertaamista

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen (kirjoittaminen)

- syvennetään kolmannen luokan taitoja
- pilkku pää- ja sivulauseen välissä
- yhdyssanat ja yhdysmerkki
- kappalejakoa ja otsikointia
- kirjallisen suunnitelman käyttöä kirjoittamisen apuvälineenä: ajatuskartta, juonikaavio
- erilaisten tekstien kirjoittaminen

Kielen tehtävät ja rakenne (kielentuntemus)

- syvennetään kolmannen luokan taitoja
- numeraalien, pronomien ja partikkelien tunnistaminen
- harjoitellaan kielentuntemuksen asioita omissa kirjoituksissa ja teksteissä
- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua

Kirjallisuus

- kirjastovierailut
- lukuharrastuksen tukeminen
- erilaisten tekstien lukeminen ja kuunteleminen
- erilaisiin kirjoihin tutustuminen: ns. tyttö- ja poikakirjat, hevoskirjat, seikkailukertomukset, sarjakirjat, sarjakuvat,...
- kirjojen käsittely suullisesti ja kirjallisesti

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttö
- tietotekstien avaamista
- painettuihin ja sähköisiin viestimiin tutustumista
- kirjaston käyttö ja tiedonhaku
- tutustumista tietokoneeseen mahdollisuuksien mukaan

5. luokka

Vuorovaikutustaidot

Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen

- esiintyminen yleisön edessä
- äänenkäyttö
- haastattelu, esim. lehtijutun teko
- videointiin tutustuminen
- kuunnelma

Oman ilmaisun kehittäminen:

- teatteriin tutustuminen
- näytelmä, pantomiimi

Tekstinymmärtäminen

- lukuharrastuksen vahvistaminen ja luetun ymmärtämisen kehittäminen
- lukutekniikoita: ennakointi, tiivistäminen, otsikointi, kysymysten teko, pääasia tekstistä, päättely
- ajatuskartta

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

Esitelmä ja esittämistaito

- kertomus, runo, mainos
- mielipide perusteluineen
- tietoteksti, tiivistäminen ja väliotsikointi
- tekstin kirjoittaminen: tukisanat, rakenne, jäsennys, kappalejako
- sidosteisen käsialan harjoitusta
- tekstinkäsittelyohjelman hallinta
- oikeinkirjoitus: alkukirjain, yhdyssanat, yhdysmerkki, johtolause ja vuorosanat, vuorosanaviiva ja lainausmerkit
- yleiskieli tutuksi

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttö
- kirjastoon tutustuminen

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanaluokat
- verbit: perusmuoto, myönteiset ja kielteiset persoonamuodot, aikamuodot
- sijamuodot: nominatiivi, genetiivi ja partitiivi
- lauseenjäsenet: predikaatti, subjekti ja objekti
- päälause ja sivulause
- oma murrealue, paikkakunnan nimistöä
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero

Kirjallisuus ja muu kulttuuri:

- erilaiseen kirjallisuuteen tutustumista esim. seikkailu-, jännitys- ja fantasiakirjat
- lukukokemusten jakamista
- kirjan juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtumapaikka- ja aika
- kirja- tai kirjailijaesitelmä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Numeroarvostelussa hyvä osaaminen vastaa arvosanaa kahdeksan (8).

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuviin perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä

suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti

- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokilla 6-9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

Tavoitteet

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun

- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyä

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakkoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyä

Oppilas

- kehittyä monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita ja eri maiden klassikkoja
- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollisista tuottamista mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuurista laajenee
- kasvaa suvaitsevaisiksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen

- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- viestintärohkeuden ja -varmuuden kehittämistä: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen sekä ilmaisutapojen harjoittelua
- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä -taitojen arviointia

Tekstinymmärtäminen

- ymmärtävän ja arvioivan kuuntelun harjoittelua
- silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarkan ja päättelevän lukutavan valinta, lukuprosessien hallinnan varmentamista
- siltojen rakentamista tekstin ja vastaanottajan välille, lukukokemusten jakamista
- kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä
- selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä
- kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja ja tekstien tarkastelua rakenteellisina ja merkityksellisinä kokonaisuuksina
- tekstien verbaalisten, visuaalisten ja auditiivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina
- tekstin sisällön tiivistämistä, mielipideainesten, tekijän tavoitteiden ja keinojen tunnistamista, erittelyä ja arviointia vaikuttavuuden kannalta, tekstien vertaamista eri näkökulmista
- puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneiden näkemysten, arvojen ja asenteiden etsimistä ja arviointia

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- omien tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä ja tekstintekoprosessien vakiinnuttamista
- tavallisten jäsentelytapojen harjoittelua, jaksotus-, aloitus- ja päätäntätaidon varmentamista
- tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintävälineisiin ja -tilanteisiin
- omia elämyksiä ja näkemyksiä kuvaavien ja uusia maailmoja rakentavien fiktioiden tuottamista
- yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelu
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen
- ilmaisukeinojen monipuolistamista

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia
- muistiinpanojen tekemisen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen opettelua, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista esitykseksi

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja käsitys kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä
- suomen kielen vaihteita ja vaihtelua
- suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteen ominaisuuksia ja vertailua muihin kieliin
- suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteiden pohdintaa
- kirjallisen yleissivistyksen pohjan luomista: tietoa keskeisistä teoksista ja niiden kirjoittajista sekä Kalevalasta, kansanperinteestä ja Suomen kirjallisuuden päävaiheista
- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- kaunokirjallisuuden luokittelu pää- ja joihinkin alalajeihin
- tekstien tyylillinen pääjako: romanttisten, realististen ja modernististen tekstien tuntomerkkejä
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen
- teatteri- ja elokuvakokemusten hankkimista, kokemusten erittelyä ja jakamista

6. luokka

Vuorovaikutustaidot

Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen

- *puheen rakenne*
- *puheen pitäminen*

Oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen:

- *käsikirjoitus*
- *roolin esittäminen*
- *teatteriin tutustuminen*

Tekstinymmärtäminen

- *lukuharrastuksen vahvistaminen ja edelleen luetun ymmärtämisen kehittäminen*
- *omien lukumieltymysten löytäminen*
- *lukutekniikoiden vahvistamista*

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

Tekstin kirjoittaminen:

- *otsikointi, jäsenitys ja kappalejako*
- *juoni, käännekohdat*
- *henkilö- ja luontokuvaus*

- *tekstin arviointi*
- *näytelmä, kertomus, runo, mielipidekirjoitus*
- *tietotekstit. eri tietolähteet ja viittaukset*
- *sidosteisen käsialan harjoitusta*
- *tekstinkäsittelyohjelman hallinta*

Oikeinkirjoitus:

- *alkukirjain*
- *yhdyssanat*
- *yhdysmerkki*
- *välimerkit*
- *lukusanojen kirjoittaminen*
- *suoran esityksen välimerkit*
- *lyhenteitä*

Tiedonhallintataidot

- *erilaisten tietokirjojen ja muidenkin asialähteiden käyttöä*
- *kirjaston käyttötaidon varmentamista*

Kielen tehtävät ja rakenne

Sanat:

- *johtaminen*
- *lainasanat*
- *yhdyssanat*

Sijamuodot:

- *nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi ja paikallissijat*

Lause ja virke:

- *päälause ja sivulauselajit*
- *yksinäislause ja yhdyslause*
- *subjekti, predikaatti ja objekti*

Kieli:

- *puhekieli ja yleiskieli*
- *murteisiin tutustumista*

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- *erilaiseen kirjallisuuteen tutustumista*
- *lukukokemusten jakamista*
- *erilaisten tekstien vertailua*
- *kirjaesitelmä*
- *jonkin kirjailijan elämäkertaan ja tuotantoon tutustuminen*

Perusopetus luokat 7-9

Kurssien oppisisällöt:

I kurssi (7. luokka)

Kielenkäyttötaitojen diagnosointia ja harjaannuttamista

Oma kieli ja kotiseudun kieli

- suomen murteita,
- kielenkäytön tavat eri tilanteissa, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja,
- tutustumista kotiseutukirjallisuuteen,
- nimistötietoutta

Sanaluokat

- sanaston rikastuttaminen,
- ala- ja yläkäsitteet,

Kaunokirjallisuuden peruskäsitteitä

- kertomus, romaani

Kirjoittaminen

- perusasioiden kertausta
- kertomus, satu, tarina

II kurssi (7. luokka)

Tiedonhankintataitojen harjaannuttaminen

- hakuteokset,
- Internetin käyttö
- kirjastoon tutustuminen ja kirjaston atk-laitteiden käyttö
- erilaiset tekstit tiedonlähteenä (mm. hakuteokset, graafiset esitykset, kuvat)

Monenlaista viestintää

- peruskäsitteet,
- sanomalehti, paikkakunnalla ilmestyvien lehtien esittelyä,
- kuvan lukeminen, sarjakuva,
- oman laajahkon esityksen suunnittelu ja pitäminen

Kirjoitetun tekstin rakenne

- jaksotus,
- pää- ja sivuasiat,
- kieliäsuun hiominen

Sijamuodot

III kurssi (7. luokka)

Lauseenjäsenet

- subjekti, predikaatti ja objekti

Virke- ja lausetyypit

- verbi lauseen ytimenä

Oikeinkirjoituksen perusasioiden varmistamista

- oman kirjoittamisen arviointia lukuvuoden aikana opitun perusteella

Kaunokirjallisuuden lajeista draama ja lyriikka

- omia esityksiä ja ilmaisuharjoituksia

Lukuvuoden aikana luetaan useita kokonaisteoksia ja kunkin kurssin kuluessa laaditaan vähintään kaksi kirjoitelmaa.

IV kurssi (8.luokka)

Lukuvuoden työn suunnittelua

- esimerkiksi kirjallisuusaiheisesta projektityöstä sopiminen

Kertomisen tapoja

- romantiikkaa ja realismia,
- johonkin tyyliuuntien kirjaklassikkoon tutustuminen,
- omia tuotoksia eri tyylejä kokeillen,
- nuortenkirjallisuus,
- oppilaiden omia kirjjasuosikkeja

Verbioppia

- pääluokat,
- persoonamuodot,
- aikamuodot,
- tapaluokat,
- nominaalimuodot

V kurssi (8.luokka)

Lauseenjäsenet

Lehtiä moneen tarpeeseen

- aikakauslehtien esittelyä

Vaikuttamisen keinoja

- mainonta, mielikuvien kieli,
- mielipiteen perusteleminen, väittelyn tai kokouksen puheenvuoro,
- mielipideteksti,
- laajahkon puheesityksen suunnittelu ja toteuttaminen,
- oman esityksen arviointi
- tietoa mediateksteistä

Vaikuttaminen kaunokirjallisuuden avulla

- jokin teos ja sen taustaa (esimerkiksi Ilmari Kiannon Punainen viiva)

VI kurssi (8.luokka)

Sidosteinen teksti

- erilaisia lauseita ja tapoja sitoa niitä tekstiksi,
- lauseenvastikkeet,
- välimerkkikertausta

Novellien lähilukua

Runo esimerkkinä tiiviistä sanomisesta

Tiivistelmä

- tärkeiden asioiden erottaminen sivuseikoista,
- tiivistelmän tai selostuksen laatiminen kirjallisesti ja suullisesti

Lukuvuoden aikana luetaan useita kokonaisteoksia ja kunkin kurssin ku-
luessa laaditaan vähintään kaksi kirjoitelmaa.

VII kurssi (9. luokka)

Tietoa ihmiskielen synnystä ja symboliluonteesta. Lapsen
kielenkehityksen pääpiirteitä.

Suomen kielen ominaispiirteitä

Suomen kielisukulaiset

Kaunokirjallisuuden lajien tarkastelua aiempia vuosia perusteellisemmin

- proosa,
- draama,
- lyriikka,
- omien lukukokemusten selostamista ja erittelyä

Suomalaisen kaunokirjallisuuden merkitys eri aikoina ja tutustumista
niin sanottuun kansalliskirjallisuuteen, muun muassa Aleksis Kiveen.

Oman kirjoittamisen arviointia ja hiomista

- lähteiden käytön harjoittelua

VIII kurssi (9. luokka)

Suullisen kansanperinteen menneisyyttä ja nykyaikaa

- kansanperinteen lajeista,
- nykyperinne,
- tutustumista Kalevalaan

Kirjakielen kehittyminen ja säännöt

Oikeakielisyysspaketti

- keskeisten oikeinkirjoitusasioiden kertaaminen

Kirjoittamista aineistoon tukeutuen

IX kurssi (9. luokka)

Kirja-arvostelun kirjoittaminen jostakin uudehkosta teoksesta

Puhutun ja kirjoitetun kielen eroja

Tilanne- tai ohjelmapuheen valmistaminen ja pitäminen

Päätötyö jostakin läheisesti äidinkieleen liittyvästä aiheesta

Arvioinnista

Arvioinnin kohteina ovat työskentely, kokeet ja muut tuotokset, taitojen kehittyminen ja harrastuneisuus. Yhdeksännellä luokalla tehtävä päättötyö on eräänlainen opinnäytetyö koko perusopetuksen aikana opitusta. Se vaikuttaa painokkaasti päättöarvosanaan. Päättöarvioinnissa painotetaan yhdeksännen luokan kurssien arvosanoja, mutta otetaan kuitenkin huomioon kaikkien kurssien arvosanat.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Numeroarvostelussa hyvä osaaminen vastaa arvosanaa kahdeksan (8).

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioida sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun

- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoittelun laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytänteistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälaajat, tekstien tyyllillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenis-

tä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä

- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

11. Toinen kotimainen kieli (ruotsi B1-kielenä)

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielinopiskelutaitojen ja kulttuurien välisen oimintakyvyn kehittymistä.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään ruotsiksi arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista elämänmuotoa
- viestimään ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja, kuten omien viestien laatimista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.
-

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit suomen ja ruotsin kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset ja vapaa-ajan vietto
- matkustaminen
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja suomenruotsalaista, ruotsalaisesta ja muusta pohjoismaisesta elämänmuodosta

Rakenteet

- kaikkein keskeisin verbioppi
- substantiivien ja adjektiivien taivutus
- keskeistä lauseoppia ja sidosrakenteita

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin pohjautuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämisen sekä palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

Vuosiluokat 7-9

Sisällöt kursseittain:

I kurssi (7. luokka)

- *persoonapronominit*
- *lukusanat 1-1000*
- *en- ja ett-sanojen yksikkö*
- *en-sanojen monikko*
- *preesens*
- *s-genetiivi ja omistuspronomineja*
- *kysymyssanat*
- *suora ja käänteinen sanajärjestys*

II kurssi (7. luokka)

- *ainesanat*
- *adjektiivin taivutus*
- *apuverbit*
- *persoonapronominien objektimuodot*
- *ett-sanojen monikko*
- *imperfekti*

III kurssi (8. luokka)

- järjestysluvat ja päiväykset
- *Det finns...*
- adverbbit
- imperatiivi
- *tämä-nämä, tuo-nuo*
- *man-passiivi*
- maantuntemus: Ruotsi ja Tukholma

IV kurssi (8. luokka)

- perfekti
- adjektiivin vertailu
- lyhyet vastaukset
- *sivulauseen ja jälkilauseen sanajärjestys*
- *refleksiiviverbit*
- maantuntemus: Norja ja Oslo

V kurssi (9. luokka)

- *pluskvamperfekti*
- *sin, sitt, sina*
- maantuntemus: Tanska ja Kööpenhamina

VI kurssi (9. luokka)

- *att + infinitiivi*
- *adverbien vertailu*
- *futuuri*
- *ammattisanat predikatiivina*
- maantuntemus: Islanti
- *suomenruotsalaisuus*

VII kurssi (9. luokka, valinnainen)

Käytä ruotsia: puhe-, keskustelu-, kuuntelu- ja kirjoittelumaharjoituksia erityisesti lukioon aikoville.

Kurssilla kerrataan tarvittaessa aikaisempien kurssien rakenteet, uute-
na opiskellaan adjektiivin ja substantiivin taivutus epämääräisessä ja
määräisessä muodossa,
konditionaali ja *s-* passiivi.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>A2.1 Peruskie- li- taidon al- kuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeis- kielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskie- li- taidon alku- vaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeis- kielitaito</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten elämänmuotojen ja kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas tuntee maamme suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden arkipäivän vuorovaikutusmuotoja ja ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön merkityksen.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

Vieraat kielet

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine.

12. Englanti (A1-kieli)

A-kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilailta alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

VUOSILUOKAT 3-6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään kohdekielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja tutustuu alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan
- tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielen opiskelijana sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista, kielestä riippuen mahdollisesti myös kohdekulttuurista Suomessa

Rakenteet

- viestinnän kannalta kullekin kielelle ominainen keskeinen kielioppi
- tarvittaessa kohdekielen kirjoitusjärjestelmä kielialueen normin mukaan

Viestintästrategiat

- puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puhekumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessä

OPPISISÄLLÖT

3-4 luokka

- jokapäiväiseen elämään liittyviä puhetilanteita: tervehdykset, esittäytyminen, yksinkertainen asioiminen, osaa kysellä kuulumi-
sia, hintoja ja tilata ravintolassa.
- puhutun ja kirjoitetun helpon kielen ymmärtäminen ja lukeminen
apuneuvoja käyttäen
- lyhyiden lauseiden kirjoittaminen apuneuvoja käyttäen
- tietoja kielialueen maista, kansoista ja tavoista

5 - 6 luokka

- suullisen ja kirjallisen kielitaidon monipuolinen kehittäminen,
edellisvuosien teemojen laajentaminen ja syventäminen: henkilö-
haastattelut, lomakkeiden täyttäminen, tien neuvominen ja kysymi-
nen, puhelimessa asiointi, mielipiteen ja arvojen ilmaisu, lyhyi-
den viestien ja kertomusten kirjoittaminen
- kielen perusrakenteet
- tietoja kielialueen maista, kansoista ja kulttuureista
- integrointi muihin aineisiin: teemat ja projektit

Ala-asteen aikana opetettavat rakenteet

- substantiivit: yksikkö ja monikko, artikkelit, genetiivi
- adjektiivien vertailumuodot
- persoonapronominit: perusmuodot, omistusmuodot ja objektimuodot
- kysymyssanat, lukusanat, järjestysluvat ja prepositiot
- verbit: yleispreesens ja kestopreesens, säännöllinen ja epäsään-
nöllinen imperfekti, futuuri ja perfekti ennakoivasti
- rakenteiden opettamisessa integrointi äidinkieleen on välttämätön-
tä.

AIHE	3. LUOKKA	4. LUOKKA	5. LUOKKA	6. LUOKKA
SANAS- TO	<ul style="list-style-type: none"> - lukusanat - värit - eläimiä ja luontosanoja - ruokia ja juomia - harrastuksia - viikonpäivät - ammatteja - sukulai- suussanat - kehonosat - vaatetus - huoneet ja kodin sisus- tus 	<ul style="list-style-type: none"> - sanavaras- ton karttu- minen - 3. luokan sanaston lisäksi: ulkonäkö, henkilötie- dot, maita, kieliä, kouluainei- ta, kuu- kaudet, aakkoset, sää, kulku- neuvot 	<ul style="list-style-type: none"> - sanaston tarjonta runsasta - abstrak- tien käsit- tei-den osuus kas- vaa - kielioppi- termien tunnis- taminen: substan- tiivi, ad- jektiivi... 	<ul style="list-style-type: none"> - ala- asteen päättyes- sä on ta- voi- tteena noin 1000 sanan hallinta

RAKEN- TEET	<ul style="list-style-type: none"> - Olla-verbi: Are you...? I'm / you're / he's / she's - Omistaa-verbi: Have you got...? I've got... He's got... - Osata-verbi: Can/Can't - Yleispreesens: Do you (like)...? I like... I don't play... - Ehdotus: Let's go... - Imperatiivi: Look! Don't go! - Prepositiot: In, on, under, behind - Omistusmuotoja: My, your, his, her 	<ul style="list-style-type: none"> - Olla-verbin monikko: We're, you're, they're - Kys.sanoja: What, who, where, when, why, how - Kesto-preesens: I'm reading - S-genetiivi: Ken's bike - Substantiivin monikko (myös epäsaanöllisiä) - Kellonajat - Prepositiot: In front of, next to... - There is / there are - rakenne 	<ul style="list-style-type: none"> - Yleispreesens: myönteinen lause: I read, he reads - Kielto-lause: I don't, he doesn't - Kysymys-lause: Do you, does he? What do you read? Where does he live? - Pers.pron. objektimuodot - Järjestysluvut, päiväys - Imperfekti alustavasti - Lyhyiden adjektiivien vertailumuodot alustavasti 	<ul style="list-style-type: none"> - Imperfekti: myönteinen lause: I saw, I helped - Kielto-lause: I didn't go - Kysymys-lause: Did you eat...? Where did you go? - Olla- ja omistaa-verbit: was, were, had - Adjektiivien vertailumuodot, lyhyet ja pitkät - Of-genetiivi - Going to - rakenne - Futuuri alustavasti
----------------	--	--	--	---

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kielitaito

- Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	A2.1 Toimiva alkeiskielitaito	A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito	A2.1 Toimiva alkeiskielitaito	A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- o ymmärtämään pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietao sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsenne-
tystä tekstistä
- o selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- o tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri variantteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustaan vasten
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielen oppimaansa
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä

- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

Luokilla 3-6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet

Rakenteet

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

Vuosiluokat 7-9

I kurssi (7. luokka)

Aihepiirit

- *koti, perhe, asuminen maalla ja kaupungissa, lähiympäristö; lemmikit; koulunkäynti (GB, NZ); ystävät ja ystävyys*

Viestintätilanteet

- *esittäytyminen ja esittely, tuttavien tapaaminen, paikasta ja ajankohdasta sopiminen, uutiset ja niihin reagointi*

Rakenteet

- *olla, omistaa; yleispreesens, yleisimperfekti, perfekti, pluskvamperfekti; adjektiivien vertailu; prepositioita, adverbejä, ajan ilmaisuja*

2. kurssi (7. luokka)

Aihepiirit

- harrastukset; rahankäyttö ja ostokset; vaatteet ja pukeutuminen; ruoka ja ruokailu

Viestintätilanteet

- harrastuksista ja kiinnostuksista kertominen; ehdottaminen ja vastaaneminen; kohteliaisuudet ja reagoinnit; ruokailutilanteita: pyytämisen, tarjoaminen

Rakenteet

- verbin ing-muoto; futuuri, futuuri ja if-ehtolause; sanajärjestys; kestopreesens ja kestoimperfekti; 1.konditionaali, 1.konditionaali ja if-ehtolause alustavasti; imperatiivi

3. kurssi (8. luokka)

Aihepiirit

- Eurooppa, eurooppalaisten nuorten identiteetti, maiden ominaispiirteitä; matkustaminen, lomailu; oman ja vieraan kulttuurin vertailu; Brittiläinen kansainyhteisö, Intia

Viestintätilanteet

- ulkomaalaisen kohtelias tapaaminen, matkustustilanteita, tien kysyminen ja neuvominen

Rakenteet

- substantiivit: laskettavat ja ei-laskettavat, artikkelit, yksikkö ja monikko; relatiivipronominit; muodollinen subjekti; paljoussanat

4. kurssi (8. luokka)

Aihepiirit

- Yhdysvallat: historiaa, maantietoa, juhlapäiviä, merkkihenkilöitä; amerikkalainen elämäntapa eurooppalaisin silmin

Viestintätilanteet

- amerikanenglannin ja brittienglannin eroja, käsityksiä ja ohjattua keskustelua Amerikasta ja amerikkalaisuudesta

Rakenteet

- verbinmuotojen kertaus; persoonapronominikertaus, uutena objekti-muodot ja itsenäiset omistusmuodot; artikkelin käyttö maantieteellisten nimien yhteydessä; adjektiivit ja adverbit sekä niiden vertailu; be able, have to; paikan ja ajan prepositioita

5. kurssi (8. luokka)

Aihepiirit

- nuorten ja aikuisten suhteet; koulukiusaaminen; terveet elämäntavat; idoleita ja sankareita; Suomi: perustiedot, ulkomaalainen Suomessa, suomalainen ruoka, urheilu, teknologia

Viestintätilanteet

- ohjatut keskustelut kurssin aihepiireistä: nuorten ja vanhempien suhteet, idolit ja sankarit, Suomi ja suomalaisuus

Rakenteet

- modaaliapuverbit ja korvaavia rakenteita; refleksiivipronominit; futuurin ja 1. konditionaalin sekä ehtolauseiden vahvistus, 2. konditionaali ja ehtolause alustavasti; liitekysymykset

6. kurssi (9. luokka)

Aihepiirit

- ihmissuhteet, tunne-elämä, terveys ja hyvinvointi, kestävä kehitys

Rakenteet

- passiivi, ing-muoto, infinitiivi

7. kurssi (9. luokka)

Aihepiirit

- opiskelu, työ ja elinkeinot, yhteiskunnan palvelut; tiedotusvälineet, viestintä, mainonta

Rakenteet

- lisää konditionaalia, epäsuora kysymys ja esitys

8. kurssi (9. luokka)

Aihepiirit

- arkielämän teknologia; nuorisokulttuuri, taide ja viihde

Rakenteet

- monipuolinen, mittava kertaus

9. kurssi (9. luokka, valinnainen kurssi)

- kirjoitelmia
- kuunteluharjoituksia
- keskusteluharjoituksia
- rakenteiden lisäharjoittelua, esim. aktiivin ja passiivin eri aikamuodot, epäsuoraesitys, 2. konditionaali

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	B1.1 Toimiva peruskielitaito	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	B1.1 Toimiva peruskielitaito	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

13. Saksa (valinnainen, B2-kieli)

Valinnaisen kielen opetuksen tulee painottua puheviestintään kaikkein tavanomaisimmissa arkipäivän tilanteissa ja toimia samalla johdantona pitempiketoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa. Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu neljälle vuosiviikkotunnille.

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan puhekumppanin tukemana henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä ja välittömiin tarpeisiin liittyvissä puhetilanteissa
- ymmärtämään helposti ennakoitavia arkielämään liittyviä kysymyksiä, ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja
- lukemaan arkielämään liittyviä ennakoitavissa olevia yksinkertaisia viestejä
- kirjoittamaan kortteja, sähköpostiviestejä, muistilappuja ja muita hyvin suppeita viestejä sekä joitakin perustietoja itsestään ja lähipiiristään.

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1-A1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta taso A1.2-A1.3.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan ja ymmärtämään suomalaista kulttuuria ja kohdekulttuuria sekä tutustumaan niiden välisiin keskeisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- tapakulttuuriin liittyvä kieli perusvuorovaikutustilanteissa
- itsestä ja lähiympäristöstä puhuminen
- perhe ja vapaa-aika
- selviytyminen arkipäivän viestintätilanteista, kuten kaupassa käynnistä, ruokailemisesta ja matkustamisesta.

Rakenteet

- viestinnän kannalta kullekin kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi

Viestintästrategiat

- puheen tai tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä tai puheesta
- omien viestien suunnittelu
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puhekumppanin apuun tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen omassa tuotoksissa

Kurssien oppisisällöt

I kurssi (8. luokka)

- *saksalainen kielialue*
- *persoonapronominit ja verbinpersoonataivutus, teitittely*
- *lukusanat*
- *epäsäännöllisiä verbejä*
- *kysymyssanat*
- *kieltosanat*
- *substantiivin suvut ja artikkelit, monikko*

- *man-rakenne*
- *modaaliapuverbejä, eriävät yhdysverbit*
- *päälauseen sanajärjestys*

II kurssi (8. luokka)

- *akkusatiivi*
- *persoonapronominien omistusmuotoja*
- *hatte, war -imperfektit*
- *perfekti ymmärtämisen tasolla*

III kurssi (9. luokka)

- *perfekti*
- *sivulauseen sanajärjestys*
- *akkusatiivi ja akkusatiiviprepositiot*
- *datiivi*
- *imperatiivi*

IV kurssi (9. luokka)

- *persoonapronominien omistusmuodot monikossa*
- *maantuntemus: Saksa, Berliini, Itävalta, Sveitsi*

14. Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelua, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään ja muokkaamaan ongelmia sekä etsimään ratkaisuja niihin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti - se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa.

Matematiikan opetuksen työtavat

Työtapojen valinnassa lähtökohtana ovat

- *opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet*
- *opetussuunnitelman perusteissa esitetyt ajattelun taitojen ja menetelmien keskeiset sisällöt*
- *oppilaat (esimerkiksi kehitysvaihe, erilaisuus, luokkayhteisö)*
- *oppilaskeskeisyys ja toiminnallisuus*
- *tarkoituksenmukaisuus aiheen kannalta*

- *oppimateriaalin tarjoamat ideat ja tuki.*
- *opetuksen konkretisoimiseksi ja matemaattisen ajattelun helpottamiseksi käytetään monipuolisesti havaintovälineitä kaikilla luokkasteilla*

Suosittelavaa on, että tunneilla käytetään vaihtelevasti eri työtapoja, mutta itsetarkoitus se ei ole. Samallakin tunnilla voi käyttää useampaa eri tapaa. Työtapoina voivat olla esimerkiksi

- *opettajajohtoinen kyselevä opetus*
- *ongelmakeskeinen opetus*
- *itsenäinen opiskelu*
- *mallintaminen*
- *tietokoneavusteinen opetus*
- *työpistetyöskentely*
- *toiminnallinen lähestymistapa*
- *yhteistoiminnallinen työtap*
- *projektityö*
- *urakkatyöskentely*
- *tutkimustehtävä*
- *luokittelu*
- *monitorointi*
- *käsitekartta*
- *tarina*
- *pele tai leikki*

VUOSILUOKAT 1-2

Vuosiluokkien 1-2 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, keskittymisen, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttaminen sekä kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii keskittymään, kuuntelemaan, kommunikoimaan ja kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet, symbolit
- oppilas ymmärtää käsitteiden muodostavan rakenteita
- ymmärtää luonnollisen luvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelemaan ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin mallien ja välinein, kuvin, kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista.

Keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

- lukumäärä, lukusana ja numerosymboli

- lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein
- kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate
- yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla
- kertolaskua ja kertotauluja
- jakolaskua konkreettisilla välineillä
- eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä lasku, paperin ja kynän käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista
- murtoluvun käsitteen pohjustaminen konkreettisin välinein

Algebra

- säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista
- yksinkertaisia lukujonoja

Geometria

- ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
- geometrinen peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma
- kaksiulotteisten muotojen tekeminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen
- yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia

Mittaaminen

- mittaamisen periaate
- pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja hinta
- mittavälineiden käyttö
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu
- mittaustuloksen arviointi

Tietojen käsittely ja tilastot

- tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

1.vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
<ul style="list-style-type: none"> • luonnolliset luvut - lukumäärä, lukusana numerosymboli 	<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaiset lukujonot • lukujonojen 	<ul style="list-style-type: none"> • ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu • ympäristössä olevien geomet- 	<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hyviä peli- ja leikkiohjeita löytyy kirjasta • Opi matema-

<ul style="list-style-type: none"> - vertailu, luokittelu, suuruusjärjestys - luvun hajottaminen/kokoa-minen, kymppiparien opettelu • kymmenjärjestelmän rakentamisen periaate • yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0 - 100, algoritmi, lukualue 0 – 20 keskeisin • laskutoimitusten väliset yhteydet • vähennyslaskun tarkistaminen yhteenlaskun avulla • avoimia yhteen- ja vähennyslaskuyhtälöitä $6+_ = 10$ 	<p><i>jatkamista kymmenylityskohdista 58, 59, 60, 61 ...</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • säännönmukaisuudet, suhteet ja riippuvuudet kuvissa 	<p><i>risten muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen • kaksiulotteisten muotojen rakentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen • yksinkertaiset peilaukset, suurennokset • mittaamisen periaate • mittavälineiden käyttö • suureet <ul style="list-style-type: none"> - pituus; senttimetri, metri - hinta; euro, sentti - aika; tasatunnit, puolet tunnit • mittaustuloksen arviointi 		<p><i>tiikkaa leikkien esi- ja alkuopeutuksessa. Oy OPPERI Ab</i></p>
---	--	--	--	---

2.vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria ja mittaaminen	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
<ul style="list-style-type: none"> • luonnolliset luvut • kymmenjärjestelmän rakentamisen periaate • yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0-1000 sekä laskutoimitusten väliset yhteydet • lainaaminen, muistinumero • kertolasku, algoritmi • kertotaulut 0-5, 10 • avoimia yhteen- ja vähennys- ja kertolaskuyhtälöitä • $3x_ = 12$ • yhdistetyt laskutoimitukset • jakolaskua konkreettisilla välineillä • murtoluvun käsitteen pohjustaminen konkreettein välinein ja piirroksin 	<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaiset lukujonot • säännönmukaisuudet, suhteet ja riippuvuudet kuvissa 	<ul style="list-style-type: none"> • geometrinen muotojen tunnistaminen, kuvailu, piirtäminen, jäljentäminen, rakentelu ja luokittelu • geometriset peruskäsitteet; piste, jana, suora, puolisuora, murtoviiva, kulma • yksinkertaiset peilaukset, suurennokset • mittaamisen periaate • mittavälineiden käyttö • suureet <ul style="list-style-type: none"> - pituus; senttimetri, metri - massa; gramma, kilogramma - tilavuus; desilitra, litra - hinta; euro, sentti - aika; tunti ja minuutti - pinta-ala • tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen • tietojen esittäminen pylväsdiagrammina 	<ul style="list-style-type: none"> • viiden kertotaulun yhteydessä on helppo opetella kelonajat • kulmiin tutustuminen saksien terien avulla

• erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista		• mittaustuloksen arviointi		
--	--	-----------------------------	--	--

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisuisissa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisilla mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, muun muassa pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, muun muassa neli-kulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

VUOSILUOKAT 3-5

Vuosiluokkien 3-5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

Tavoitteet

Oppilas

- saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa
- oppii tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- oppii käyttämään matemaattisia käsitteitä
- oppii peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelee toimintaansa ja päätelmiään sekä esittää ratkaisujaan muille
- oppii esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- oppii käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- kymmenjärjestelmä-käsitteen varmentaminen, tutustuminen 60-järjestelmään kellonaikojen avulla
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskua
- sisältöjako, ositusjako ja jaollisuus
- laskualgoritmeja ja päässä-laskua
- murtoluvun käsite, murtolukujen muunnokset
- desimaaliluvun käsite
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- negatiivisen kokonaisluvun käsite

- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreettein välinein
- ympyrä ja sen osia
- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat
- kulman mitta ja kulmien luokittelu
- erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu
- piiri ja pinta-ala
- kuvioiden ja kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtämisen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- koordinaatisto
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä

3.vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
<ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 1 – 10 000, tutustuminen 60-järjestelmään, kelonajat, aikavälin päättely • varmennetaan lainaamista ja muistinumeroita käyttäen • lukujen luokittelua, järjestämistä (kes- 	<ul style="list-style-type: none"> • lausekkeen käsite • laskujärjestys • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä • lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen • säännönmukaisuuksia sekä suhteita ja riippu- 	<ul style="list-style-type: none"> • symmetria, yhtenevyys konkreettein välinein • yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat • suorakulma, vinokulma • tutustuminen kappaleiden geometriin ominaisuuksiin 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • koordinaatisto (1.neljännes) • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien (koordinaatiston 1. neljännes) laatiminen ja luke- 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen keräämistä, taulukoiden sekä diagrammien laatimista kotipaikkakunnan asioista

<p>keisenä luonnolliset luvut, rationaalilukuihin tutustuminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertolaskua (keskeisenä kertotaulut) • sisältö- ja ositusjako • laskualgoritmeja (yhteen-, vähennys- ja kertolasku, kertolaskussa yksinumeroinen kertoja) ja päässä-laskua • murto- ja desimaaliluvun käsite, $1/10 = 0,1$ • laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • sulkeiden käyttö • erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen 	<p>vuuksia päättelämällä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista • piirin käsite ja laskeminen • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<p>minen</p>	<p>keräämällä tietoa sanomalehdistä</p>
---	------------------------------	--	--------------	---

4. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
<ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmän kertaaminen, lukualue $0-1$ milj., kellonajat (sekunnit uutena) • lukujen luokittelua, järjestämistä • negatiivisen kokonaisluvun käsite, yhteenlaskua • allekkain kertominen kaksinumeroisella luvulla, kertotaulujen varmentaminen • sisältö- ja ositusjaon varmentaminen • laskualgoritmeja ja päässä-laskua • jakokulma ja jakojäännös • murtoluvun ja desimaaliluvun käsite 	<ul style="list-style-type: none"> • lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen) • sanallisten tehtävien ratkaisua • säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelämällä • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä ja laskemalla 	<ul style="list-style-type: none"> • suurennoksia ja pienennöksiä • symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein • kulman suuruus ja kulmien luokittelu • erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu • piirin käsitteen varmentaminen • tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin • mittaamisen periaatteen vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • koordinaatisto (ainakin 1. ja 4. neljännes) • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja lukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> • monikulmioiden luokittelussa käsite-kartta helpottaa ymmärtämistä • diagrammeja esim. kunnan säästä, asukasluvuista

<ul style="list-style-type: none"> • murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys • samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua • desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sadasosien tarkkuudella • laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • sulkeiden käyttö, laskejärjestyksen varmentaminen • erilaisten vaihtoehtojen luku-määrän tutkiminen. 		<ul style="list-style-type: none"> • mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 		
--	--	--	--	--

5. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
<ul style="list-style-type: none"> • ajan yksikkömuunnoksia, yhteen- ja vähennyslaskua ajanyksiköillä, lyhyiden aikavälien laskemista • lukujen luokittelua, järjestämistä • negatiivisen kokonaisluvun käsitteen varmentaminen, yhteen- ja vähennyslaskua kokonaisluvuilla (vähentäjä positiivinen) • jaollisuus, $2 < n$, $3 < n$, $5 < n$ ja $10 < n$ jaollisuussäännöt • laskualgoritmeja ja päässälaskua (kaikki peruslaskutoimitukset) • prosentin käsite • murto- ja desimaaliluvun käsitteen var- 	<ul style="list-style-type: none"> • lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen) • säännönmuokausuusia, suhteita ja riippuvuuksia päätelemällä • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päätelemällä 	<ul style="list-style-type: none"> • suurennoksia ja pienennöksiä • yhdenmuotoisuus ja mitta-kaava • peilauksia suoran ja pisteen suhteen • ympyrä ja sen osia, ympyrän piirtäminen • kulman mittaaminen ja piirtäminen • pinta-ala • kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen • mittaamisen periaatteen vahvistaminen, muunnokset • mittayksiköiden käyttö, vertailua 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • koordinaatisto (kaikki neljännekset) • yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien luominen laatiminen ja lukeminen • keskiarvon käsite, keskiarvon laskeminen • tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen • kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä. 	<p>Ihmisenä kasvamisen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmismittojen tutkimista (historiaa ja omia mittoja) <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagrammien laatimista taulukkolaskennalla • leirikoulujen rahoituksen ja säään seuranta, diagrammien laadintaa esim. taulukkolaskentaohjelmalla • keskiarvon laskemista omista koetuloksista

mentaminen • murtolukujen laven- taminen ja supista- minen • murtolukujen ja de- simaalilukujen yh- teen- ja vähennys- laskua sekä kerto- minen ja jakaminen luonnollisella luvulla • laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyö- ristäminen • sulkeiden käytön ja laskujärjestyksen varmentaminen • erilaisten vaihtoehto- jen luku-määrän tut- kiminen.		ja muuntamista • mittaustuloksen arviointia ja mit- tauksen tarkis- taminen		
---	--	---	--	--

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttä-
mällä niitä ongelman ratkaisuihin ja esittämällä niitä monipuolisesti
välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai
diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja teh-
dessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan
monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien
avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti:
vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruoimalla ja mallin-
tamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitseman kriteerin pe-
rusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa
laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja
esine ryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy
tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja teke-
mään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaus tuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdollottoman ja varman tapauksen.

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokkien 6-9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaali maailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään

- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.
-

Keskeiset sisällöt

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys-erehdysmenetelmä, vääräksi osoittaminen, suora todistus
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaaliluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- aikalaskut, aikaväli
- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla sekä murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- suhde ja verrannollisuus
- prosenttikäsitteen vahvistaminen, prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella

Algebra

- lauseke ja sen sieventäminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- verranto

- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktionkuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Geometria

- kulmien välisiä yhteyksiä
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrasta konstruointia
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- Pythagoraan lause
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Todennäköisyys ja tilastot

- todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

6. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Vihjeitä
• luonnolliset luvut, koko-	• lukuparin	• kolmioihin ja nelikul-	• todennäköi-	• ks.

<ul style="list-style-type: none"> naisluvut, rationaaliluvut peruslaskutoimitusten varmentaminen aikalaskut, aikaväli jaollisuussääntöjä, SYT ja PYJ murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna lausekkeiden sieventäminen suhde prosenttilasku: prosenttikäsite, -kerroin, -arvon laskeminen, -luvun laskeminen, alennukset pyöristäminen, arviointi, laskimen käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> esittäminen koordinaatissa yhtälön ja muuttujan käsite yhtälön ratkaiseminen vaakamallin avulla 	<ul style="list-style-type: none"> mioihin liittyviä käsitteitä säännölliset monikulmiot ympyrä ja siihen liittyvät nimitykset kolmioiden ja nelikulmioiden piirin ja pinta-alan laskeminen sekä yksikkömuunnokset tutustuminen yhtenevyyden ja yhdenmuotoisuuden käsitteisiin suurennos, pienennös ja mittakaava symmetria suoran ja pisteen suhteen 	<ul style="list-style-type: none"> syyden käsite keskiarvo mediaanin käsitteen pohjustaminen pylväs- ja viivadiagrammien piirtäminen ja tulkinta tilastoitavien tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelteisessä muodossa 	viides luokka
---	---	--	---	---------------

Vuosiluokat 7-9

Matematiikan opetuksen ydintehtävänä on matematiikan osaamisen vahvistaminen ja riittävien perusvalmiuksien tarjoaminen. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelutapojen oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu. Tavoitteena on herättää myönteinen asenne ja kiinnostus matematiikkaa kohtaan.

Yhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa tarvittavien perustaitojen lisäksi oppilas osaa käyttää ja ymmärtää matematiikan käsitteitä, sääntöjä ja menetelmiä loogisesti ja luovasti erilaisten ongelmien ja tehtävien ratkaisuun. Opetuksessa käytetään sellaisia menetelmiä ja työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppimista siten, että oppilas harjaantuu esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella sekä näkemään säännönmukaisuuksia. Opiskeluympäristö rakennetaan sellaiseksi, että se motivoi työskentelemään keskittyneesti, mahdollistaa monipuolisen tiedonhankinnan, kannustaa soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja kehittää vuorovaikutustaitoja. Opettaja valitsee menetelmät ja työtavat, jotka antavat mahdollisuuden ikäkaudelle ominaiseen luovaan toimintaan sekä tukevat ja ohjaavat oppilaan oppimista.

SISÄLTÖ

- rationaalilukujen laskutoimitukset
- prosenttilaskut
- polynomilaskentaa

- yhtälön ratkaisu sovelluksineen
- potenssikäsité ja siihen liittyviä laskutehtäviä sovelluksineen
- funktio
- Pythagoraan lause sovelluksin
- trigonometriaa sovelluksin
- geometriaa
 - o pinta-ala
 - o tilavuus
 - o piirtäminen
 - o päättely- ja laskutehtäviä tasokuvioihin ja avaruuskappaleisiin
- laskutehtäviä arkipäivän tilanteista
- todennäköisyyslaskennan alkeita
- tilastomatematiikan alkeita ja tilastokuvaajien piirtäminen ja lukeminen
-

Sisällön jakaminen kursseihin opetuksen spiraaliperiaatetta noudattaen.

I kurssi (7. luokka)

- lukujoukot
- lukusuora
- jaollisuus
- potenssit
- neliöjuuri

II kurssi (7. luokka)

- riippuvuus kuvaajaksi
- kirjainlaskentaa
- lausekkeen muodostaminen ja arvon laskeminen

III kurssi (7. luokka)

- tasogeometrian peruskäsitteitä
- geometrinen piirtäminen

IV kurssi (8. luokka)

- prosentti ja korko
- tilastoja diagrammeihin
- todennäköisyyden alkeita

V kurssi (8. luokka)

- polynomi
- yhtälöt ja funktiot
- verrannollisuus

VI kurssi (8. luokka)

- tasokuviot
- Pythagoraan lause

- avaruuskappaleet

VII kurssi (8. luokka)

- avaruuskappaleet / pallo
- ongelmia kolmioista
- trigonometriset funktiot sovelluksineen

VIII kurssi (9. luokka)

- polynomeja syventäen
- yhtälöitä ja yhtälöpareja laskien ja piirtäen sovelluksineen

IX kurssi (9. luokka)

- lukujärjestelmät
- prosentti ja aikalaskuja kerraten
- funktioita laskien ja piirtäen sovelluksineen
- verrannollisuus sovelluksineen

X kurssi (9. luokka)

- muistikaavat sovelluksineen
- polynomien jakaminen alkutekijöihin
- polynomien kertominen allekkain ja jakaminen jakokulmassa
- murtolausekkeita
- toisen asteen yhtälö
- epäyhtälöitä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta

- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai päättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa

- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

14. Ympäristö- ja luonnontieto

VUOSILUOKAT 1-4

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehitys näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta. Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

Kasvien keruu aloitetaan ensimmäisellä luokalla ja kasvikansion täydentämistä jatketaan seuraavilla luokka-asteilla. Kasvikansio täydentyy vuosiluokalta toiselle.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään karttastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään

- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen, liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
- luonto eri vuodenaikoina
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö
- vuorokauden- ja vuodenaajat
- maaston keskeiset piirteet ja kartta
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu ympäristö ja ihmisen toiminta
- Suomi, Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maapallo ihmisen elinpaikkana

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä sekä kuulon ja näön suojeleminen
- lämpöön liittyvien ilmiöitä ja lämmön lähteitä
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisten rakenteiden lujuuden tutkiminen
- magneettisia ja sähköisiä ilmiöitä

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- ilman ominaisuuksia sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kierto-kulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteissään
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet

- perheen ja ystävyyden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

1. luokka

IHMINEN

- elämänkaari
- elämä ennen ja nyt
- itsensä ja toisten hyväksyminen ja arvostaminen yksilöinä ja yhteisön jäsenenä

TERVEYS JA TURVALLISUUS

- oma fyysinen ja henkinen terveys
- toimiva ja turvallinen oppimisympäristö, säännöt ja sopimukset
- koulukiusaamisen ehkäisy
- toimiminen hätätilanteissa
- turvallinen liikennekäyttäytyminen (asiantuntijavierailut, taitoradat)

ELIÖT JA ELINYMPÄRISTÖT

- elämän edellytykset: valo, lämpö ja vesi
- elollinen ja eloton luonto
- oman lähiympäristön elolliseen luontoon tutustuminen
- luonnon tarkkaileminen eri vuodenaikoina
- ravinnon alkuperä (kasvatuskokeilut, retket maastoon, kasvien kerääminen: vähintään 5 kasvia)

LÄHIYMPÄRISTÖ, KOTISEUTU JA MAAPALLO ELINPAIKKANA

- lähimaiseman hahmottaminen
- kartta lähimaisemasta
- ajan peruskäsitteet (vuosi, vuodenaajat)
- oman toiminnan vaikutus lähiympäristöön

AINEITA

- erilaisiin materiaaleihin tutustuminen ja niiden tutkiminen (väri, koko, muoto, pinta, paino, maku, tuoksu, rakenne)
- raaka-aineesta tuotteeksi
- veden ominaisuudet ja olomuodot

ILMIÖITÄ

- säätilan havainnointi
- lämpötilan tarkkailu ja mittaaminen

2. luokka

IHMINEN

- kehon rakenne ja elimistön toiminnot
- terveelliset elämäntavat, ravinto, hygienia
- itsestä ja toisesta huolehtiminen
- hyvät tavat

TERVEYS JA TURVALLISUUS

- omasta fyysisestä ja henkisestä terveydestä huolehtiminen
- terveystottumukset
- myönteisen oppimisympäristön ylläpitäminen
- vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- koulukiusaamisen ja väkivallan ehkäisy
- harkitseva toimiminen hätätilanteissa
- yksinkertaiset ensiaputoimet
- liikennekäyttäytyminen ja -säännöt

ELIÖT JA ELINYMPÄRISTÖT

- alueelle tyypillisten kasvi-, sieni- ja eläinlajien tunnistaminen
- vuodenaikojen vaikutus eliöihin
- ravintoketju (kasvien keruun jatkaminen: vähintään 5 uutta kasvia, maastoretket)

LÄHIYMPÄRISTÖ, KOTISEUTU JA MAAPALLO ELINPAIKKANA

- maiseman ja maaston keskeisimpien rakenteiden hahmottaminen
- Suomi ja maapallo elinpaikkana ja kartalla
- avaruus ja aika (vuosi, vuodenaajat, kuukaudet)
- ihmisen toiminnan vaikutus ympäristöön ja elinympäristöstä huolehtiminen

AINEITA

- tuotteen elinkaari ja kierrätys
- veden käyttö ja kiertokulku luonnossa
- lähiympäristön maa- ja kallioperään tutustuminen

ILMIÖITÄ

- säähän liittyviin käsitteisiin tutustuminen
- sääkartta ja -merkit
- energiamuotoja, energian käyttötapoja ja energian säästäminen

3. luokka

IHMINEN, TERVEYS JA TURVALLISUUS

- vastuu itsestä ja ympäristöstä
- terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö
- liikennesäännöt

ELIÖT JA ELINYMPÄRISTÖT

- eliökunnan rakenne
- kasvin ja eläimen rakenne
- pihan ja puiston eliöitä: pihakasveja, puistokasveja

- vesi elinympäristönä (erit. kalat)
- lemmikkieläimiä
- Suomi: luonto, vuodenaajat, eläimet
- ekosysteemi: ympäristö, biotooppi, biodiversiteetti, ekologinen lokero, eliöiden vuorovaikutus
- maailmanperintökohteet Suomessa (mahdollisesti pilkkiretki tms. kalan preparointi, kasvien kerääminen jatkuu: vähintään 10 uutta kasvia)

OMA LÄHIYMPÄRISTÖ

- maisema, kartta, ilmansuunnat, mittakaava, kartan värit, karttamerkit
- elinkeinot, oma kotiseutu

AINEITA JA ILMIÖITÄ

- vesi: olomuodot, kelluminen, haihtuminen
- energia: tuulen ja veden kyky tehdä työtä
- sähkö: hankaussähkö, taskulamppu, sähköturvallisuus

4. luokka

Sisällöt

- niityn ja pellon eliöitä (hyönteisten kerääminen)
- eliöiden rakenne: vihreä kasvi ja sen toiminta (kasvien kerääminen: vähintään 10 uutta kasvia)
- maanviljely: ravintokasveja, kotieläimiä, vesieläimet ravintona, nykyaikainen ravinnontuotanto
- kestävä kehitys
- Pohjois-Eurooppa elinalueena: kulttuurit, käytöstavat, säädökset, hallitusmuodot ja lait
- maailmanperintäkohteet Pohjoismaissa
- Oma lähiympäristö
- työnjaosta ammatteihin: tuottaja, jalostaja, kuluttaja, eri ammattialat

Ympäristön ilmiöitä

- yksinkertaiset koneet: vipu, väkipyörä, kalteva taso
- energia, voima, työ, liike, kitka
- sähkö: johteet, virtapiiri, kodin sähkölaitteet
- sähköä käyttäen tehtäviä

Ympäristön esineitä, kappaleita ja aineita

- erilaiset luonnonmateriaalit
- kemiallisten ja keinotekkoisten prosessien tuotteet

Ihminen, terveys ja turvallisuus

- oikeat työohjeet, työtavat ja työympäristöt

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luuppia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti

- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakkaa ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänkulun eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkipäivittäisiä käytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirythmi, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen
- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

16. Biologia ja maantieto

VUOSILUOKAT 5-6

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Opetus järjestetään siten, että oppilas oppii tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta sekä arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan myös itseään ihmisenä ja osana luontoa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa oppilaan tulee saada myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta sekä oppia havainnoimaan ympäristöä. Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen. Opetusta toteutetaan sekä maastossa että luokkahuoneessa.

Kasvien keruuta ja kasvikansion täydentämistä jatketaan.

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetuksen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Opetus järjestetään siten, että oppilas saa käsityksen luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta eri puolilla maapalloa ja oppii arvostamaan niitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle.

Vuosiluokilla 5-6 biologian ja maantiedon opetukseen integroidaan myös terveystiedon opetusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä eliölaajien sopeutumista elinympäristöihinsä
- hahmottamaan eliökunnan kokonaisuuden ja luokittelemaan eliöitä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta
- kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista

- arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä ymmärtämään ihmisen seksuaalisuutta
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisten erilaisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä
- ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset
- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteenä
- hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Euroopan maantietoon ja maapallon muihin alueisiin sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin.

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien keruu
- eliöiden elinympäristöjä, kuten metsä ja suo, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö
- kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen sekä eläinten ja kasvien lisääntyminen
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot, lisääntyminen sekä murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset
- oman kehon arvostus ja suojeleminen, tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät sekä seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu
- ihmissuhteisiin, huolenpitoon ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, suvaitsevaisuus sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon monimuotoisuus

- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Eurooppa osana maailmaa

- Eurooppa maailman kartalla ja Euroopan karttakuva
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä ihmisen toiminta

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataidot

- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

a) MAANTIETO

5. luokka

Sisällöt

Eurooppa

- maanosa, manner, luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet
- ilmasto, kasvillisuus, eläimistö
- maailmanperintökohteet

Afrikka

- maanosa, manner, luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet
- ilmasto, kasvillisuus, eliöstö
- valtiot, kansat, kulttuurit
- maapallon vyöhykkeisyys
- maailmanperintökohteet

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus

- avaruus ja aika, universumi, linnunrata, galaksi, tähti
- mittasuhteet, valovuosi, avaruustutkimus
- elämän perusedellytykset eri vyöhykkeillä

6. luokka

Sisällöt

Maapallo ja ihmiset

- Aasia, Australia ja Oseania
- ihminen eri puolilla itäisiä maanosia, karttaprojektit
- vyöhykkeisyys
- manner- ja meri-ilmasto
- aikavyöhykkeet
- maailmanperintökohteet

Vuosiluokat 7-9

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden kulttuurien tuntemus lisääntyy ja kyky ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestäväen kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Maa - ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

Eurooppa

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus

Suomi maailmassa

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat
- Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit
- vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- Suomi osana maailmaa
- oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- ihminen luonnonvarojen kuluttajana

Kurssien oppisisällöt

I kurssi (7.luokka)

Maa - ihmisen kotiplaneetta

- luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottaminen, maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

II kurssi (8.luokka)

Eurooppa

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa, Euroopan tulevaisuus

III kurssi (9.luokka)

Suomi maailmassa

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen vuorovaikutus, rakennettu ympäristö, perinnemaisemat
- Suomen väestö ja vähemmistökulttuurit
- vaikutusmahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- Suomi osana maailmaa
- oman lähiympäristön ja kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö, sosiaalinen ympäristö

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti, ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen
- Itämeren alueen ympäristökysymykset

- ihminen luonnonvarojen kuluttajana: kulutuksen merkitys ja tuotteiden elinkaari

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit

- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

b) BIOLOGIA

5. luokka

Sisällöt

Eliöt ja elinympäristö

- metsän eliöitä: luokittelu, taksonomia, eliöiden sukulaisuus
- maapallon kehittyminen: evoluutioteoria
- eläinten ja kasvien sopeutuminen eri olosuhteisiin ja elinalueisiin
- eliökunnan rakenne
- eläinten käyttäytyminen
- kasvien keruu: vähintään 10 uutta kasvia

Ihminen

- kehitysteoria
- rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys
- elämänkaari: murrosikä, lisääntyminen
- käyttäytyminen
- päihteet; alkoholi, tupakka, huumeet ja lääkkeet

Luonnon ja ympäristön suojeleminen

- kestävä kehitys
- luonnonsuojelu
- elinkeinojen vaikutus luontoon

6. luokka

Sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- suon ja tunturin eliöitä: sopeutuminen, uhanalaiset eläimet
- kasvukaudet: valon määrä, kasvuympäristö
- tutkimuksia mm. eläinten ja kasvien elinoloista, levinneisyydestä ja käyttäytymisestä
- kasvillisuusvyöhykkeet
- eläinmaantieteelliset alueet
- globaalit ilmiöt ja ongelmat
- kasvien keruu: vähintään 10 uutta kasvia

Luova ihminen

- luova ihminen, innovaatiot, taide
- luonnontieteet, -tieteilijät
- keksintöjä

Ympäristön suojeleminen

- rakentaminen: puu ja betoni
- ääni, meluhaitat
- elinkeinojen vaikutus luontoon ja kulttuuriin
- kestävä kehitys
- luonnonsuojelu

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa liikkua luonnossa sekä havainnoida ja tutkia luontoa
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti.

Eliöt ja elinympäristöt

Oppilas

- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella.

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata perusasioita ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä muutoksia, osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia tytöillä ja pojilla sekä antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisu voidaan säädellä, ja siitä, miten asioita voidaan tarkastella myös muiden ihmisten näkökulmasta, sekä osaa esimerkein kuvata tunneilmaisuun liittyvää ihmisten erilaisuutta
- tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa.

Karttataidot

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja, käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja sekä osaa tulkita erilaisia karttoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia, ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa itse laatia yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.

Eurooppa osana maailmaa

Oppilas

- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua ja ihmisen toimintaa Euroopassa.

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

Oppilas

- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, miten ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen ovat aiheuttaneet muutoksia ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä.

Vuosiluokat 7-9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös tietoteknisiä mahdollisuuksia. Opetus järjestetään siten, että oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja halu vaalia elinympäristöjä ja elämän eri muotoja kasvaa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.

Keskeiset sisällöt

Luonto ja ekosysteemit

- kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen
- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen
- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittymisessä

Yhteinen ympäristö

- ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet
- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen

I kurssi (7.luokka)

Luonto ja ekosysteemit

- kotiseudun keskeisten kasvien, eläinten ja sienten tunnistaminen ja niiden luokittelu, kasvien ohjattu keruu: vähintään 20 uutta kasvia
- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet, yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- metsän hoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

II kurssi (8.luokka)

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys, eliökunnan järjestelmä
- ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio, ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet, niihin liittyvät eettiset kysymykset

III kurssi (8.luokka)

Yhteinen ympäristö

- ekologisesti kestävä kehitys, ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet
- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen
- oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu, oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen

IV kurssi (9.luokka)

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen
- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehitymisessä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä

- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyyskannalta sekä tuntee metsien kestävä käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyyn.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävä kehitystä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

17. Fysiikka ja kemia

VUOSILUOKAT 5-6

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta, jossa oppilaan toimintaa tarkastellaan turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita

- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä
- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

Keskeiset sisällöt

Energia ja sähkö

- lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähköä avulla sekä sähköturvallisuus
- erilaisia sähköä ja lämmön tuotantotapoja sekä energiavarat

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä
- turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäiseminen
- Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä
- veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö
- vaikuttavat aineet päihteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat

5. ja 6. luokka

Sisällöt

Luonnon rakenteet

- maan vetovoima
- kitka
- voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä
- liikettä kuvaavat käsitteet ja niiden liittyminen turvalliseen liikkumiseen
- Aurinkokunnan rakenne ja avaruus

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä

- vesi (ominaisuus ja veden puhdistus)
- maaperän erilaisia aineita, ominaisuuksia ja luokittelua
- tutustutaan erotusmenetelmiin
- tuotteiden alkuperä, kierrätys, hävittäminen, vaaralliset aineet ja niiden turvallinen käyttö

Energia ja sähkö

- uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat
- energiasäästäminen
- lämpö, valo ja liike sähköä avulla
- paristo, akku, virtapiiri
- kodin sähkölaitteet ja niiden turvallinen käyttö
- sähköturvallisuus

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenaajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisuudesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

a) Fysiikka

Vuosiluokat 7–9

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikka on luonnontieteellisen maailmankuvan ja ajattelutavan perustiede, oppi luonnon perusrakenteista ja laeista. Fysiikan tuntemus on välttämätöntä nykyaikaiseen elinympäristöön sopeutumiseksi. Tekniikka on fysiikan näkyvin sovellusalue.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaille valmiuksia kes-

kustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

Keskeiset sisällöt

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Värähdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

Vuosiluokat 7-9

Kurssien oppisisällöt

I kurssi (7. luokka)

- tutkimusten ja mittausten suunnittelu ja tekeminen sekä mittausten tulkitseminen
- syventää mittalaitteiden käyttötaitoja
- opitaan käyttämään tarkoituksenmukaisia suureita ja yksiköitä
- massa, paino, tiheys, kitka ja paine
- yksinkertaiset koneet, painopiste ja tasapaino
- lämpömittari
- värähdys- ja aaltoliike ja ääni
- tutustutaan sähköisyyteen ja magnetismiin

II kurssi (9. luokka)

- liike ja voima, kiihtyvyys ja putoaminen
- voima, työ ja teho
- paine: ilmanpaine, hydrostaattinen paine ja hydraulikka
- valo-opin perusilmiöt ja sovellutukset

III kurssi (9. luokka)

- Lämpöoppi
 - o olomuotojen muutoksiin liittyvät ilmiöt
 - o lämmön siirtyminen ja varastointi
 - o lämpölaajeneminen, lämpöliike
 - o lämpövoimakoneet
 - o ilmiöt luonnossa ja sovelluksina

- Sähköoppi
 - o virta, jännite ja resistanssi
 - o vuorovaikutus magnetismiin
 - o energian tuotanto
 - o muuntaja, energian siirto
 - o turvallisuus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrosta.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähköntuotannon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily

- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

b) Kemia

Vuosiluokat 7–9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

Keskeiset sisällöt

Ilma ja vesi

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielillä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

Raaka-aineet ja tuotteet

- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierätettävyys
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit

Kurssien oppisisällöt

1. kurssi (7. luokka)

- laboratoriovälineet
- turvallinen työskentely
- välineiden ja aineiden käsittely
- havaintojen ja johtopäätösten tekeminen

Mitä kemia on

- erilaisia aineita
- aineiden välisiä reaktioita

Aineen rakenne

- atomi ja molekyyli
- alkuaineita ja yhdisteitä (mm. veden kemiaa)
- kemian merkkikielen perusteita
- puhtaat aineet ja seokset, seoksen aineosien erottaminen

Havainnot kemiallisista reaktioista

- palaminen
- palamisen kemiaa (energialähteet ja -muutokset)
- hapoille ja emäksille luonteenomaisia reaktioita
- reaktionopeuteen vaikuttavia tekijöitä
- happamuus ja indikaattorit

2. kurssi (8. luokka)

Aineen rakenneosan hienorakenne ja yhdisteen synty

- atomin rakenne
- elektronipilvi
- erilaiset sidokset
- jaksollinen järjestelmä
- pääryhmät ja reaktiivisuus

Tärkeimmät suolat, hapot ja emäkset

- suolojen synty, käyttö ja nimeäminen
- hapot ja emäkset
- neutralointi

3. kurssi (8. luokka)

Mineraalit, malmit ja kaivostoiminta

- tärkeimmät metallit (pääpaino) raudassa
- tärkeimmät jalot metallit
- metallien yhteiset ominaisuudet

Kokeellinen sähkökemialla

- metallien jaloussarja
- kemialliset virtalähteet
- korroosio ja korroosion esto
- elektrolyysin erilaisesta käytöstä

4. kurssi (8. luokka)

Orgaaninen kemia

- hiilen rakenne ja kiertokulku
- orgaaninen kemian nimistö
- yhdisteryhmiä; hiilivedyt (mm. maakaasu, öljy), alkoholit, karboksyylihapot ja esterit
- ravintoaineet (rasvat, hiilihydraatit ja valkuaisaineet)
- polymeerit; muovit ja selluloosa
- käytännön orgaanista kemiaa
- pesuaineiden, kosmeettisten aineiden ja lääkeaineiden kemiaa
- jätteiden kierrätys ja hyötykäyttö
- liuosten pitoisuuksien määrittäminen ja ainemäärälaskut
- teollisuusvierailut esim. Pyhäsalmi (kaivos), Kokkola (Kemira), Pietarsaari (UPM-Kymmene), Reisjärvi (Elecster) mahdollisuuksien mukaan

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä

- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukene-
mista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuo-
neilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yh-
teiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luon-
non energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen
merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistä-
poja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi
fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteolli-
suus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä
elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa
tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia
ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä
ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden
ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esi-
merkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia
malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimer-
kiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkkyydestä atomin uloimman
elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksol-
lisessa järjestelmässä

18. Terveystieto

Vuosiluokat 7–9

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. Terveys-
tiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvoin-
tia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehit-
tää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia,
toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykki-
seksi ja sosiaalisesti toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja
ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauk-
sista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä
toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana tulee olla lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntilanne. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakuntakohtaiset ajan-kohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-4 osana ympäristö- ja luonnontieto- oppiaineryhmää, vuosiluokilla 5-6 osana biologia/maantietoa ja fysiikka/kemiaa ja itsenäisenä oppiaineena vuosiluokilla 7-9. Terveystiedon opetus tulee suunnitella siten, että oppilaalle muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuksen aikana. Terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetusta tulee suunnitella yhteistyössä. Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämäntilanteen tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä
- kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

Keskeiset sisällöt

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämäntilanne, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema
- fyysinen kasvu ja kehitys: vuorokausirytmistö, uni, lepo ja kuormitus, terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys

- psyykinen kasvu ja kehitys: itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, perhe ja sosiaaliset suhteet, mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino
- sosiaalinen kasvu ja kehitys: yksilöllisyys ja erilaisuus, yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito
- nuoruuden kehityksen erityispiirteitä ja tarpeita, kehittyvä seksuaalisuus
- omasta terveydestä huolehtiminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- ravitsemukselliset tarpeet ja ongelmat eri tilanteissa, yleisimmät allergiat ja erityisruokavaliot
- tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen
- seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit
- tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, oireiden tunnistaminen, sairastaminen, itsehoito
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- terveys, työ- ja toimintakyky voimavarana, henkilökohtaiset voimavarat
- tunteet ja niiden ilmaiseminen, sosiaalinen tuki ja turvaverkostot, vuorovaikutustaidot
- kehitykseen ja elämäntulkintaan liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- kansantaudit
- ympäristö ja terveys, työhyvinvointi, kulttuuri ja terveys
- keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö

Kurssien oppisisällöt

I kurssi (7. luokka)

Käsiteltäviä aiheita ovat mm.

- haaveet, unelmat, tavoitteet, onnistuminen, kannustaminen, kehuminen. itseluottamus ja -tuntemus
- elämäntulkinta ja -kulku, irrallisuus ja yhteenkuuluvuus, murrosiän kehitys, mieliala vaihtelut, mielenterveys
- onnellisuus, eri mieltä oleminen, toisen käyttäytymiseen puuttuminen, arvostelun vastaanottaminen, kieltäytymisen taito, ystävyys, tunteiden tunnistaminen, koulukiusaaminen, vastuunportaat

- seksuaalisuuden portaat, oman kehon oikeus, tunteet, seurustelu
- säännöllisyys, monipuolisuus, terveellisyys
- liikunnan merkitys, säännöllinen liikunta, terveysliikunta
- unen merkitys, nukkuminen, unen tarve, väsymys, palautuminen
- terveys ja sairaus, oma terveydentila, tulehdustaudit: flunssa, influenssa, nielutulehdus, rokotukset, allergia ja astma, pään alue: jännityspäänsärky, migreeni, epilepsia, pyörtyminen
- päihteettömyys, tupakka ja sen myrkyt, tupakoinnin aloittaminen, tupakoinnin vaikutukset, tupakoimattomuus, nikotiiniriippuvuus, alkoholi aineena, humala, krapula, kannabis, riippuvuus
- toiminta onnettomuustilanteessa, hätäilmoitus, tajuton, pyörtyminen
- turvallinen pyöräily, liikennemerkitietous

II kurssi (8. luokka)

Käsiteltäviä aiheita ovat mm.

- itsensä arvostaminen, elämänilo, keskittyminen
- itsenäistyminen, seestyminen, kehittyminen
- kosto/sopiminen, omien tunteiden kertominen, mielen pahoittaminen, kaksoisloukkaus
- seksuaalinen suuntautuneisuus, kumppanuus, yhdyntä, ehkäisy
- ravintotietous, ruokamallit, erityisruokavaliot
- kuntoliikunta, liikunnan harrastaminen, turvallinen ja tehokas liikunta, terveyden ja liikunnan yhteydet
- unen vaiheet, unet ja unihäiriöt, lepo ja virkistys, unen puute, rentoutuminen
- vatsan toiminnan häiriöt, vatsakivut, erityisruokavaliot, diabetes
- mielihyvä, riippuvuus, nuuska, tupakointi, tupakkalaki, passiivinen tupakointi, alkoholimyrkytys, aivot ja alkoholi, mielihyväkeskus, juomisen syyt, huumausainetietous; vaikutukset, riskit, haitat, impaaminen, sekakäyttö
- tajuttoman auttaminen, pienet tapaturmat, verenvuoto
- tieliikennejärjestelmä, nuorten liikenneonnettomuudet
- velvollisuudet, oikeudet

III kurssi (9. luokka)

Käsiteltäviä aiheita ovat mm.

- pettymykset, selviytymiskeinot, stressi
- minä, perhe, kumppanuus, yhteisöllisyys
- toisen lohduttaminen, perheyhteisön muutokset, vastuun ottaminen itsestä ja muista
- riskikäyttäytyminen, kulttuurit, parisuhde, sukupuolitaudit, suunnittelematon raskaus
- ravinto ja terveys, syömishäiriöt, ruoan valitsemisperiaatteet, media
- unettomuus
- sydän- ja verisuonitaudit, anemia, syöpä, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, osteoporoosi, omalääkäri, lääkkeiden tarkoituksenmukainen käyttö, suhtautuminen sairauksiin
- riippuvuus, hoito, tupakoinnin haitat, ekologisuus, tupakkamainonta, tupakoinnin lopettaminen, alkoholin poistuminen, juomisen riskit, alkoholimainonta, raskaus, lapset ja alkoholi, alkoholiriippuvuus, vastuullisuus, edun tavoittelu, hoitoonohjaus
- elvyttäminen, kotitapaturmat

- ennakointi, ekologinen liikenne, kestävä kehitys, turvalaitteet, rattijuopumus, lähiympäristön turvallisuus, vedestä pelastaminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja

- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niistä edistävistä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.

19. Uskonto

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Evangelisluterilainen uskonto

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

VUOSILUOKAT 1-5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1-5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Opetuksessa tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tietojen ja omien kokemusten kautta, perehdytään Raamattuun sekä rohkaistaan oppilaita eettiseen arviointiin ja vastuullisuuteen.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus sekä Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- alku- ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä Luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä meidän -rukous

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- seurakunnan keskeisiä toimintoja, kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä, kirkkotaide sekä virsiä ja muita hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä

1. luokka

Luottamus ja turvallisuus

Turvallinen Taivaan Isä

Jeesus, lasten ystävä

Suojelusenkelini

Turvallinen luokkaympäristö-kaverit. Riitojen sopiminen-anteeksi. Kiittäminen

Lapsen rukous-iltarukous- omat rukoukset

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

Elämä Jumalan lahjana - luomistyö

Koti ja perhe

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

Raamattu kirjana

Luomiskertomus

Uusi testamentti: Hyvä paimen, Jeesuksen tunnustekoja, Jeesuksen suhtautuminen lapsiin

Jeesuksen kotimaa

Eettisyyteen kasvaminen

Toisen kunnioittaminen

Anteeksipyyttäminen ja -antaminen

Reilun kaverin piirteet

Luonnon kunnioittaminen

Luterilaisen kirkon elämä

Seurakunnan keskeisiä toimintoja: Kaste

Joulu ja pääsiäinen

Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa ja lähiympäristössä

Suvaitsevaisuus

2. luokka

Luottamus ja turvallisuus

Kristikunnan yhteinen rukous: Isä meidän - rukous

Erilaisia pelkoja

Turvallinen kouluympäristö-eri-ikäiset kaverit

Erilaisten ristiriitatilanteiden ratkaiseminen
Arvokas ja ainutlaatuinen elämä
Jumalan jatkuva luomistyö luonnossa
Erilaisuus- samanlaisuus
Raamatun kertomuksia ja opetuksia
Uusi testamentti: Opetuslapset ja Jeesus, Jeesus opettajana
Jeesuksen kotimaan erityispiirteet
Eettisyyteen kasvaminen
Omatunto
Oikea ja väärä
Luterilaisen kirkon elämä
Seurakunnan keskeisiä toimintoja: Pyhäkoulutyö
Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja
Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma
Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa

3. luokka

Luottamus ja turvallisuus

Luottamus Jumalan huolenpitoon
Herran siunaus

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

Elämän kunnioittaminen
Ihmisarvo

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

Vanhan testamentin keskeinen sisältö
Vanhan testamentin kertomukset: Alkukertomukset ja patriarkat, matka luvattuun maahan, kuninkaiden aika ja profeetat
Kirkon kunnioittamia pyhiä, kuten Pyhä Lucia

Eettisyyteen kasvaminen

Kymmenen käskyä
Hyvän elämän eväät
Kultainen sääntö
Oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

Kirkkovuoden juhlapäiviä: kevään juhlapyhät
Oman seurakunnan toiminta: Jumalanpalvelus- liturginen musiikki
Kotiseurakuntaan tutustuminen
Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa

4. luokka

Luottamus ja turvallisuus

Isä meidän - rukous
Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

Lähimmäisenrakkaus
Elämän kunnioittaminen

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

Jeesuksen syntymä
Jeesuksen opetukset ja toiminta
Kärsimyshistoria- kohti pääsiäistä

Eettisyyteen kasvaminen

Rehellisyys
Anteeksiantamisen merkitys elämässä
Yhteispeli käytännössä

Luterilaisen kirkon elämä

Seurakunnan keskeisiä toimintoja: Jumalanpalveluksen osat
Kotiseurakuntaan tutustuminen
Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa

5. luokka**Luottamus ja turvallisuus**

Uskontunnustus
Jumalan johdatus ihmisen elämänvaiheissa
Kuolema

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

Uskonnonvapaus
Suvaitsevaisuus
Toisen ihmisen kunnioittaminen
Oman elämän kunnioittaminen

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

Alkuseurakunnan elämä
Paavalin lähetysmatkat ja kirjeet
Kirkkokunnan kehitys keskiaikaan asti

Eettisyyteen kasvaminen

Rakkauden kaksoiskäsky
Ystävyyden merkitys- uskollisuus

Luterilaisen kirkon elämä

Seurakunnan toiminta: lähetystyö, hautaan siunaaminen
Virsiä ja hengellisiä lauluja
Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan
- tietää Suomen evankelis-luterilainen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänkysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

VUOSILUOKAT 6-9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6-9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

Keskeiset sisällöt

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kirkkorakennus sekä sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonnottomuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana

- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset

6. luokka

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

Uskon ja tiedon suhde
Jumalan armo ja pelastus
Taivas

Maailmanuskonnot

Ortodoksinen kirkko
Katolinen kirkko

Raamattu

Kymmenen käskyä
Raamatun opetuksia:
esim. Vuorisaarna, Job, Daavidin ja Jonatanin ystävyys

Kirkko

Seurakunnan toiminnan kokonaisuus
Kirkkorakennukset
Seurakunnan nuorisotyö
Liturgiset värit

Suomalainen katsomusperinne

Kirkkovuosi
Kristilliset liikkeet Suomessa
Suomalainen muinaisuusko
Kirkko keskiajalla
Kristinuskon tulo Suomeen
Martti Luther, Mikael Agricola
Kirkkomusiikki

Ihminen eettisenä olentona

Kristillinen ihmiskäsitys
Ihminen oman elämänsä ja yhteiskunnan muokkaajana

Vuosiluokat 7-9

I kurssi (7. luokka)

Uskonto ilmiönä; mitä uskonto on?
Uskomukset, riitit, myytit, tabu ja pyhyys
Uskonto ja tunteet
Uskonto ja moraali
Uskonto ja yhteisö
Suuret maailmanuskonnot:

- o varhaiskantaaiset uskonnot
- o sintolaisuus
- o kungfutselaisuus
- o taolaisuus
- o hindulaisuus

- o buddhalaisuus
- o juutalaisuus
- o islam
- o kristinusko
- o kristillinen oppi ja elämä
- o jumalanpalvelus
- o kristinuskon pelastuskäsitys
- o Raamattu ; Vanhan ja uuden testamentin välinen yhteys, Raamatun syntyprosessi ja keskeinen sisältö

II kurssi (8. luokka)

Kristinuskon synty ja kehitys

Kristittyjen vainot

Luostarilaitos

Paavius

Ristiretket

Uskonpuhdistus; Luther, Mikael Agricola

Kristinusko ja kirkkokunnat

Lähetystyö

Uskonnonvapaus

Kirkkojen yhteistyö ja ekumenia

III kurssi (9. luokka)

Raamattu :

- o ihminen on Jumalan kuva
- o ihmisoikeudet
- o luominen vai alkuräjähdyks
- o syntiinlankeemus
- o vedenpaisumus
- o Jumala solmii liiton
- o Kymmenen käskyä
- o Profeettojen sanoma; profeettojen kirjoitukset
- o Kärsimyksen ongelma ; psalmit
- o Jeesuksen teot ja opetukset
- o Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus
- o Paavalin opetukset; Uuden testamentin kirjeet, ilmestyskirja

Jumalanpalvelus : messu, jumalanpalveluksen osat

Kirkkovuoden juhlat

Raamattu ja kulttuuri

- o Raamattu taiteessa
- o Raamattu ja politiikka
- o Kirkolliset toimitukset

Etiikka :

- o Moraali ja etiikka
- o Moralismi kaksinaismoralismi
- o Laki, normi ja tapa
- o Eettiset teoriat
- o Omatunto ja etiikka

Ihminen ja Jumala ja käskyt:

- o Ensimmäinen käsky
- o Jeesus ja toinen käsky
- o Kolmas käsky nykyaikana

- o Neljäs käsky nykyaikana
- o Viides käsky: elämän pyhyys, abortti eettisenä kysymyksenä, henkinen väkivalta
- o Kuudes käsky; rakkaus ja uskollisuus; avioliitto
- o Kahdeksas käsky; toisen maineen suojeleminen; tiedonvälityksen etiikka
- o Seitsemäs, yhdeksäs ja kymmenes käsky; toisen omaisuuden suojeleminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

20. Historia

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

VUOSILUOKAT 5-6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

Keskeiset sisällöt

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen ja kotiseudun historia
- muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset

5. luokka

OMAT JUUREMME:

- ESI-ISÄMME, OMAN PERHEEN HISTORIA
- VANHOJEN ESINEIDEN KERTOMAA
 - o mahdollinen käynti kotiseutumuseossa
 - o vanhoja rakennuksia, työvälineitä, talousesineitä, valokuvia, kortteja ja kirjoja
 - o mahdollinen käynti Puurulan kotiseutumuseossa (Reisjärven kirja,
 - o Kalajokilaakson historia, Kotiseutulukemisto)

ESIHISTORIALLINEN JA HISTORIALLINEN AIKA:

- ESIHISTORIALLISET KAUDET
- ENSIMMÄISET KORKEAKULTTUURIT:
 - o missä syntyivät?
 - o mitkä olivat edellytykset niiden synnylle?
 - o järjestäytyneen valtion syntyminen
 - o maanviljelyksen synty
 - o kirjoitustaidon syntyminen ja sen eri ilmenemismuodot
- SUOMI
 - o kivikautinen asutus Suomessa
 - o Reisjärven kivikautiset asuinpaikat
 - o käynti Luotolan asuinpaikalla
 - o kivikauden esineistöä (Mäkivuoti: Kivikauden löydökset Reisjärvellä, Kalajokilaakson historia, Reisjärven kirja)

EUROOPPALAISEN SIVILISAATION SYNTY:

- ANTIIKIN KREIKKA
 - o Demokratia
 - o Hellenismi

- rakennustaide
- kuvanveisto
- kirjallisuus
- näyttämötaide
- matematiikka
- lääketiede
- astronomia
- filosofia
- ROOMA
 - o Suurvalta
 - o Hellenismin omaksuja ja levittäjä
 - o "Supervallan nousu ja tuho", tuhatvuotinen valtakunta, jonka kaatuminen avasi Euroopassa tien uusille toimijoille ja aiheutti kristinuskon jakautumisen.
- SUOMI
 - o "Mitä me olemme perineet antiikin Kreikalta ja Roomalta?"

6. luokka

KESKIAIKA JA UUDEN AJAN MURROS:

- Katolisen kirkon vaikutus yhteiskuntaan
- Uskontojen valtataistelu: Kristinusko - Islam. Ristiretket.
- Uskonpuhdistus ja sen vaikutukset Euroopassa.
- Löytöretket ja maailmankuvan avartuminen merkkejä uudesta ajattelusta.
- Renessanssi uudelleensynnytti antiikin kulttuurin

SUOMI RUOTSIN VALTAKUNNAN OSANA:

- Tasavertainen osa suurvaltaa vai hyljeksitty itämaa?
- Reisjärven asutus syntyä. Savolaisinvaasio asuttaa erämaat.
- Reisjärven ensimmäiset asukkaat ja heidän perustamansa talot.
- Suomi sotaväenoton suosikkialue
- Isonvihan vaikutus Reisjärven nimistöön (Kalajokilaakson historia, Reisjärven kirja, Reisjärven kotiseutulukemisto)

VAPAUDEN AATE VELVOITTA:

- Ranskan suuri vallankumous: "vapaus, veljeys ja tasa-arvoisuus"
- Ihmisoikeuksien julistus
- Ateenan demokraatiahanteen uudelleensynty.
- Tie länsimäiselle yhteiskunta - ja ihmiskäsitykselle oli avattu.

TEEMATYÖ:

"Liikenteen ja tiedonvälityksen kehitys kivikaudesta nykyaikaan."

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä

- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

VUOSILUOKAT 7-9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä ja vaikutuksia sekä ymmärtämään oikeutensa ja vastuunsa kansalaisena
- tuntemaan ihmisoikeudet ja keskeiset ihmisoikeussopimukset
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

Keskeiset sisällöt

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa

- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- kaupungistuminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Ihmisoikeuskysymykset ja kansojen yhteistyö

- ihmisoikeudet, ihmisoikeusrikokset kuten joukkotuhonta, holokausti ja muut kansanvainot
- YK:n toiminta, ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus
- Lapsen oikeuksien sopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus ja muut keskeiset ihmisoikeussopimukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

I kurssi (7. luokka)

1. Johdantoa ja kertausta
2. Napoleonin Eurooppa
3. Nationalismi ja kansallinen herääminen
4. Teollistuminen ja sen seuraukset

II kurssi (7. luokka)

1. Pohjoismaat 1800-luvulla
2. Pohjois-Amerikka 1800-luvulla
3. Imperialismin aika
4. Venäjän kehitys ja Suomi

III kurssi (8. luokka)

1. Ensimmäinen maailmansota
2. Itsenäisen Suomen synty
3. Uusia ja vanhoja valtioita
4. Diktatuurit
5. Toinen maailmansota

IV kurssi (8. luokka)

1. Maailma sodan jälkeen
2. Suomi sodan jälkeen
3. Kolmas maailma
4. Kylmän sodan järjestelmä murtuu

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- osaa selittää, miksi jollain elämäalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEknologian avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

21. Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

Tavoitteet

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

Keskeiset sisällöt

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjäyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
 - ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus

1. kurssi (9. luokka)

Yksilö ja yhteiskunta

- kansalaisuus
- oikeudellinen toiminta
- perhe
- sosiaaliturva ja hyvinvointi
- globalisaatio
- oikeusvaltio
- rikos ja rangaistus
- oikeudenkäynti
- sisäinen ja ulkoinen turvallisuus

2. kurssi (9. luokka)

Taloustieto ja -taito

- kansalainen kuluttajana
- työnteko
- tuotantotoiminta
- yritystoiminta
- ulkomaankauppa
- vapaakauppa ja EU
- raha
- velka
- kansantalous
- talouspolitiikka
- julkinen talous

3. kurssi (9. luokka)

Valta ja vaikuttaminen

- demokratia
- kansalaistoiminta
- puolueet
- ammattijärjestöt
- joukkoviestimet
- vaalit
- eduskunta
- presidentti
- hallitus
- valtionhallinto
- EU:n hallinto ja toimielimet
- kotikunta

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

22. Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä

muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

VUOSILUOKAT 1-4

Vuosiluokilla 1-4 musiikin opetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

Keskeiset sisällöt

- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen, ikäkauteen sopivia laululeikkejä
- lauluohjelmistoa sekä moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytmi-, ja melodia- ja sointusoittimilla lähtökohtana perussyketajua kehittävät harjoitukset
- monenlaisen musiikin kuuntelua erilaisia aktivointikeinoja käyttäen sekä omien elämysten, mielikuvien ja kokemusten kuvailua
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- musiikin elementteihin - rytmiin, melodiaan, harmoniaan, dynamiikkaan, sointiväriin ja muotoon - liittyvää peruskäsitteistöä muusisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä
- laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoa, joka tutustuttaa oppilaan sekä suomalaisen että muiden maiden ja kulttuurien musiikkiin ja sisältää esimerkkejä eri aikakausilta ja eri musiikin lajeista

1. luokka

Musiikin opetuksessa 1. vuosiluokalla korostuu musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisen toiminnan avulla. Johdatetaan oppilasta erilaisiin musiikillisiin maisemiin oman kokemisen kautta.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- perusrytmit taputtaen, tömistäen ja perusrytmisoittimin
- ilmaisemaan itseään pienissä ryhmissä ja yksilönä
- liikkumaan musiikin rytmin tahtiin
- kuvaamaan musikaalisia elämyksiään kuvittaen, kertoen jne.
- erilaisia musiikin lajeja
- toimimaan vastuullisena musiikillisen ryhmän jäsenenä

Keskeiset sisällöt

- äänenkäytön harjoituksia loruina, puhuen ja laulaen
- laululeikkejä, laululiikuntaa
- perusteoriaa: nuotti, nuotin osat, tauko
- monipuolista alkuopetuksen lauluohjelmistoa
- yhteissoittoa perusrytmisoittimin perusrytmeillä (kehärumpu, tambu-riini, palikat, kulkuset; kaksijakoinen, kolmijakoinen)
- erilaisia musiikinäytteitä kuunnellen
- yksinkertaisia soittoharjoituksia koulusoittimin (kellopelejä, kosketinsoittimet)

Kuvaus hyvästä osaamisesta ensimmäisen luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää ääntään kyeten yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa perusrytmit (tasajakoinen, kolmijakoinen)
- osaa laulaa pääsääntöisesti melodian mukaisesti
- hallitsee alkuopetuksen laulumateriaalia, osan ulkoa
- tunnistaa nuotin ja tauon nuottiviivastolla
- tunnistaa nuotin osat
- hallitsee koulusoittimia (kellopelejä, rytmisoittimia)
- toimii vastuullisena musiikillisen ryhmän jäsenenä toisten huomioiden

2. luokka

Musiikin opetuksessa 2. vuosiluokalla vahvistetaan ensimmäisen vuosiluokan aineiston hallintaa ja varmennetaan oman musiikillisen taidon ja innon lisääntymistä.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- perusrytmit taputtaen, tömistäen ja perusrytmisoittimin
- ilmaisemaan itseään yksilönä ja ryhmässä
- liikkumaan musiikin rytmin mukaan
- kuvittamaan kuulemaansa ja kertomaan siitä
- toimimaan vastuullisena musiikillisen ryhmän jäsenenä

Keskeiset sisällöt

- äänenkäytön harjoittelua, opitaan äänenavauksen merkitys

- laululeikkejä, laululiikuntaa
- perusteoriaa: nuotit (koko-, puoli-, neljäsosa- ja kahdeksasosanuot-
ti), tauot (koko-, puoli-, neljäsosa- ja kahdeksasosatauko)
- viivaston osat
- rytmit (tasa- ja kolmijakoinen)
- monipuolista alkuopetuksen lauluohjelmistoa
- kaksiaänisiä lauluja
- yhteissoittoa perusrytmisoittimin perusrytmeillä
- yhteislaulua yksiaänisesti ja hieman kaksiaänisestikin
- erilaisia kuuntelunäytteitä
- yksinkertaisia soittoharjoituksia koulusoittimin (kellopelejä, koske-
tinsoittimet)

Kuvaus hyvästä osaamisesta toisen luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää ääntään kyeten yksiaäniseen yhteislauluun
- osaa laulaa pääsääntöisesti melodialinjan mukaisesti
- hallitsee perusrytmit
- hallitsee alkuopetuksen laulumateriaalia, osan ulkoa
- tunnistaa nuottiviivastolla nuotteja ja taukoja
- tunnistaa nuotin osat
- hallitsee koulusoittimia (kellopelejä, rytmisoittimia)
- toimii vastuullisena toisten huomioivana musiikillisen ryhmän jäsenenä

3. luokka

Musiikin opetuksessa vuosiluokalla 3 on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja muutoinkin kokonaisvaltaisessa toiminnassa jatkaen alkuopetuksessa saatujen taitojen kehittämistä. Opetuksen tulisi antaa oppilaille kokemuksia erilaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan musiikillista itseään omilla lahjoillaan.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään omaa ääntään luontevasti, vapautuneesti ja iloisesti
- ilmaisemaan itseään musiikin keinoin laulaen, soittaen ja liikkuen sekä yksin että ryhmän jäsenenä
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti
- käyttämään musiikin eri elementtejä (melodia, rytmi, sointiväri...)
- toimimaan vastuullisena musiikillisen ryhmän jäsenenä

Keskeiset sisällöt

- äänenkäytön harjoituksia laulaen, puhellen, loruillen
- ikäkauteen sopivia laululeikkejä ja monipuolista laulumateriaalia

- kaksiäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia ja lauluja
- yhteissoittoa koulusoittimin (kellopeli, rytmisoittimet, nokkahuilu, kannel)
- monenlaisen musiikin kuuntelua mahdollisuuksien mukaan
- peruskäsitteitä: nuottiviivasto, nuotisto, tauot, dynamiikan ja tempon päälaajat, sointiväri duuri ja molli
- lauluja eri kulttuureista ja eri aikakausina
- yksinkertaisia soittostemmoja nokkahuilulla (vasemman käden ottein: c-h-a-g)
- kuunteluohjelmistoa
- tahtilajit perusrytmein: tasa- ja kolmijakoinen
- muotorakenteet: parillinen, kahdenpuoleinen
- C-duuriasteikko
- nuotit ja tauot

Saavuttaakseen arvosanan kahdeksan (8) toisen luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää omaa ääntään niin, että pystyy yksiaäniseen yhteislauluun
- kykenee seuraamaan yksin laulaessaan melodialinjaa pääpiirteittäin
- osaa perussykkeen hahmotuksen niin, että pystyy yhteissoittoon koulusoittimin
- osaa ikäkautensa lauluohjelmistoa, osan ulkoa
- osaa keksiä pienimuotoisia omia musiikillisia ratkaisujaan
- tunnistaa duuri/mollisoinnut ne erottaen
- osaa toimia musiikillisen ryhmän sosiaalisena jäsenenä
- hallitsee koulusoittimia (nokkahuilu, 5-kielinen kannel, perusrytmisoittimet)
- tunnistaa nuottiviivastolta nuotteja, taukoja ja sävelten paikkoja
- hallitsee C-duuriasteikon

4. luokka

Vuosiluokalla 4 varmennetaan kolmannella vuosiluokalla saatuja musiikillisia taitoja innostaen oppilasta musiikkiharrastuksen pariin myös vapaa-ajallaan omien lahjojen mukaisesti.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään omaa ääntään taitavasti ja luontevasti
- ilmaisemaan itseään musiikin eri keinoin yksin ja ryhmässä
- kuuntelemaan ja havainnoimaan ympärillään olevaa äänimaailmaa
- käyttämään musiikin eri elementtejä (melodia, rytmi, sointiväri, jne.)
- toimimaan vastuullisena musiikillisen ryhmän jäsenenä

Keskeiset sisällöt

- monipuolista äänenkäytön harjoitusta
- ohjataan äänen puhtaaseen tuottamiseen
- monipuolista lauluaineistoa yksiaänisesti ja kaksiaänisesti
- monenlaisen musiikin kuuntelua ja analysointia
- yhteislaulua ja yhteissoittoa kouluosoittimin
- teoria-ainesta: dynamiikka, tempo,
- viivastolla: nuotit, tauot, ylentäminen, alentaminen, duurikolmisointu, mollikolmisointu
- nokkahuilulla stemmoja oikealle kädelle (f-e-d-c)
- c-duuriasteikko, a-molliasteikko
- muotorakenteet: parillinen, kahdenpuoleinen
- solmisaatioharjoituksia

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

VUOSILUOKAT 5-9

5.-9. luokkien musiikin opetuksessa jäsennetään musiikillista maailmaa ja musiikillisia kokemuksia sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä.

Tavoitteet

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

Keskeiset sisällöt

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyy-
lejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa
ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri
musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti,
paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja
sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiik-
kiteknologiaa käyttäen

5. luokka

Musiikin opetuksessa vuosiluokalla 5 jäsenetään musiikillista maailmaa ja kokemuksia. Opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä kuuntelun ja muun musisoinnin yhteydessä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ylläpitämään ja kehittämään ilmaisuaan musiikin eri alueilla
- kehittämään itseään musisoivan ryhmän aktiivisena jäsenenä
- kriittisesti tutkimaan erilaisia musiikkiympäristöjä
- laajentamaan ja syventämään musiikin eri lajien ja tyylien tuntemus-
taan
- ymmärtämään musiikin elementtien, melodian, rytmin, dynamiikan, har-
monian, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa
- musiikin merkintöjä
- laajentamaan musiikin käsitteistöä
- tuottamaan omaa musiikkia minisävellyksillä
- hallitsemaan perusteorian aineksen (nuotit, tauot, ylennys- alennus-
ja palautusmerkinnät)
- hallitsemaan asteikoita yhteen ylennys- ja alennusmerkkiin asti, pa-
lautusmerkki
- asteikot: C-duuri, a-molli, G-duuri, e-molli, F-duuri, d-molli
- hallitsemaan intervallit
- hallitsemaan soinnituksen perustekniikkaa

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäytön harjoituksia
- yksi- ja kaksiäänisiä ohjelmistoja
- yhteissoittoa koulusoittimin (nokkahuilua ja 5-kielinen kannel)
- kuunteluohjelmistoa
- säveltapailua ja rytmiharjoituksia rytmisoittimin
- omien musiikillisten ideoiden kokeiluita

- monipuolista lauluohjelmistoa eri maista eri aikoina
- teoria-ainesta nuottiviivastolla: (intervallit, etumerkinnät, rinnakkais-
- sävellajit, dynamiikka, agogiikka)
- perustyyllisuunnat, säveltäjiä
- solmisaatiota käsimerkein
- laulujen analysointia (etumerkinnät, sävellajit, tempot, nuottien soittonimet)
- asteikot: C-duuri-, a-molli-, G-duuri-, e-molli, F-duuri, d-molli
- rytmilajit
- muotorakenteet: parillinen, kahdenpuoleinen, jonomainen, muunnelma ja rondo

Saavuttaakseen arvosanan kahdeksan (8) viidennen luokan päättyessä

- yhteislaulu sujuu rytmisesti oikein ja pääpiirteittäin melodian mukaisesti, yksinlaulu sujuu melodialinjan mukaisesti pääpiirteittäin
- hallitsee jonkin rytmisoittimen tai melodiasoittimen niin hyvin, että pystyy yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia sitä havainnoiden ja kykenee perustelemaan näkemyksiään kuulemastaan musiikista
- tunnistaa ja erottaa eri musiikin lajeja
- hallitsee musiikin teoria-ainesta ja käsitteistöä tyydyttävästi
- osaa toimia sosiaalisena musisoivan ryhmän jäsenenä

6. luokka

Musiikin opetuksessa vuosiluokalla 6 varmennetaan tähän asti opittua ja laajennetaan teoria-ainesta hieman edellisen vuosiluokan sisällöstä. Korostetaan musiikkia yhtenä hyvänä harrastusmahdollisuutena vapaa-ajalla sekä musiikin keinoja itsensä kehittämiseen ja itsehallintaan.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- oppii ylläpitämään ja kehittämään yhä musiikin taitojaan eri osa-alueilla
- kehittämään itseään vastuulliseen ryhmämusisointiin
- kriittiseen musiikillisen miljöön tutkiskeluun
- arvostamaan monenlaista musiikillista makua
- laajentamaan ja syventämään musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- ymmärtämään musiikin eri elementtien, melodian, rytmin, dynamiikan, harmonian, sointiväarin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa
- musiikin erilaisia merkintöjä
- tuottamaan omaa musiikkiaan minisävellyksillä
- hallitsemaan perusopetuksen 1-6 -luokkien teoria-ainesta
- asteikot kahteen etumerkkiin asti: C, am, G, em, F, dm, D, hm, Bes, gm

Keskeiset sisällöt

- äänenkäytön harjoituksia
- yksi- ja kaksiaänisiä ohjelmistoja
- runsaasti äänialueelle sopivia lauluja (huomioidaan äänenmurros)
- yhteissoittoa koulusoittimin
- kuunteluohjelmistoa
- säveltäjäpöytä ja rytmiharjoituksia
- perustyyllisuunnat ja säveltäjiä
- solmisaatiota käsimerkein
- rytmilajit
- teoria-ainesta nuottiviivastolla: (intervallit, etumerkinnät, ylen-nykset ja alennukset kahteen etumerkkiin asti, rinnakkaissävellajit, dynamiikka, agogiikka)
- asteikot: C-duuri, a-molli, G-duuri, e-molli, F-duuri, d-molli, D-duuri, h-molli, Bes-duuri ja g-molli
- laulujen analysointia (etumerkinnät, sävellajit, soittonimet, tempot)
- muotorakenteet: parillinen, kahdenpuoleinen, jonomainen, muunnelma ja rondo

Saavuttaakseen arvosanan kahdeksan (8) kuudennen luokan päättyessä

- yksinlaulu sujuu rytmisesti ja melodiallyisesti pääpiirteittäin oikein
- yhteislaulu onnistuu melodialinjan mukaisesti sujuvasti ryhmän mukana
- hallitsee jonkin koulusoittimen hyvin (nokkahuilu, 5-kielinen kan-nel)
- osaa kuunnella keskittyneesti musiikkia sitä havainnoiden ja ana-lysoiden
- tunnistaa ja erottaa eri musiikin lajeja
- hallitsee musiikin teoria-ainesta ja käsitteistöä tyydyttävästi
- osaa toimia sosiaalisena musisoivan ryhmän jäsenenä

Vuosiluokat 7-9

1. kurssi (7. luokka)

Ihmisiäni

- äänialat
- kuorotyypit, paikkakunnan kuorot

Soitinmusiikki

- sinfoniaorkesteri, partituurin mukainen järjestys
- soitinmusiikin muotoja, sinfonia, konsertto

Kansanmusiikki

- paikkakunnan musiikki

- suomalainen kansanmusiikki ja soittimet

Populaarimusiikki

- pop- ja rockmusiikin juuret ja tärkeimmät kehitysvaiheet

Uskonnollinen musiikki ja juhlapyyhiin liittyvä musiikki

Laulu ja soitto

- kitaran, sähköbasson ja rumpujen soiton perusteet
- tavallisten luokkasoittimien (nokkahuilu, rytmisoittimet) soittaminen

Näyttämömusiikki, ooppera, operetti, musikaali

Nuotit, arvot, asteikot

Esitelmä (suomalaiset säveltäjät)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittelyssä ja toteutuksessa.

2. kurssi (8. luokka, valinnainen)

Ääni

- äänenhuolto
- murrosiän äänenkäyttö
- hengitystekniikan harjoittelu
- yksi-, kaksi-, ja kolmiäänisiä lauluja
- lauluryhmä ja säestysryhmän toimintaa
- sähkösoittimien toimintaperiaatteet

Kansanmusiikki

- afrikkalaisia rytmejä ja soittimia
- aasialaisia soittimia ja melodiikkaa

Aikamme musiikki

- paikkakunnan nykyaikaisen musiikin edustajat ja heidän tyyliinsä
- suomalainen iskelmä- ja tanssimusiikki

Eri ryhmien musiikkia

- suomenruotsalaiset
- romanit
- saamelaiset

3. kurssi (9. luokka, valinnainen)

Aikamme musiikki

- suomalainen rock-musiikki

Musiikki elämänurana

- musiikkipalvelut
- musiikin ammattialat ja koulutuspaikat
- paikkakunnan musiikin harrastamismahdollisuudet

Musiikin tärkeimmät vuosisadat

- keskiaika
- renessanssi
- barokki
- galantti
- wieniläisklassismi
- romantiikka
- kansallisromantiikka
- 1900-luvun -ismit

Yhteismusisointi

- bändi
- lauluryhmä

23. Kuvataide

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteen opetus luo perustaa suomalaisen ja oppilaan oman kulttuurin sekä hänelle vieraiden kulttuureiden visuaalisen maailman arvostamiselle ja ymmärtämiselle. Kuvataiteen opetuksessa kehitetään taitoja, joita tarvitaan keskeisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuva maailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Opetuksen tavoitteena on kehittää mielikuvitusta ja edistää oppilaiden luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. Aihepiirit kytketään oppilaalle merkityksellisiin kokemuksiin. Kuvataiteen opetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa har-

joituksissa. Kuvataiteen keskeisiä sisältöalueita voidaan käsitellä samassa tehtävässä. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn.

VUOSILUOKAT 1-4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1-4 tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, nykytaidetta, suomalaista rakennusperinnettä sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä, arkkitehtuuria ja muotoilua
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- kuvallisen viestinnän välineiden käyttöä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja.

Keskeiset sisällöt

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä, grafiikkaa, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, väri, muoto, tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oman paikkakunnan museo- tai taidenäyttelyvierailuja ja taiteilijan työhön tutustumista
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista

- Suomen kultakauden mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista
- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus, video ja digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittistä tarkastelua ja tutkimista

1. luokka

	<i>Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu</i>	<i>Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen</i>	<i>Ympäristö, arkkitehtuuri ja muotoilu</i>	<i>Media ja kuvaviestintä</i>
	<p><i>Piirustus ja grafiikka</i> *elämyksellinen piirtäminen kuvaaminen eri tavoin *elävä viiva (paksu, ohut, pehmeä, kova, tumma, vaalea) *geometriset muodot ja vapaat muodot</p> <p><i>Painomenetelmät</i> (esim. sormi-, käsi- ja jalkapainanta, sivellinpainanta) rytmi, toisto</p> <p><i>Oman työn arviointi</i> *työn loppuun tekeminen *oman ja toisten töiden arvostaminen</p> <p><i>Maalaus ja kollasit</i> *monipuolinen siveltimen käyttö *maalaus kostealle ja kuivalle pinnalle *paperin-leikkausharjoituksia</p>	<p><i>Kuvan tarkastelu</i> *eläytyminen kuvan tunnelmaan</p> <p><i>taidenäyttely- ja museokäynnit</i></p> <p><i>omat näyttelyt</i></p>	<p><i>Luonnon ja rakennetun ympäristön tarkastelua</i></p> <p><i>Muotoiluun tutustuminen</i></p>	<p><i>Valokuva</i> <i>televisio</i> *tarun ja todellisuuden havainnointia</p>

	Muovailu, rakentelu ja kuvanveisto (savi, paperimassa, taikataikina, yms. luonnonmateriaali)			
--	--	--	--	--

2. luokka

	Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu	Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen	Ympäristö, arkkitehtuuri ja muotoilu	Media ja kuvaviestintä
	<p>Piirustus ja grafiikka *elämyksellinen piirtäminen *tunnelman kuvaaminen eri tavoin *elävä pinta *erilaisiin piirtämiin tutustuminen *piirrosmenetelmät</p> <p>Painomenetelmät (Esim. sivellinpainanta, materiaali- ja kasvipainanta) rytmi, toisto</p> <p>Oman työn arviointi *työn loppuun tekeminen *oman ja toisten töiden arvostaminen</p> <p>Maalaus ja kollasit *erilaiset maalaus-tekniikat *väriopin alkeet (päävärit ja välivärien sekoittaminen) *asetelma-, maisema- ja muotokuva- maalaus</p> <p>Paperinleikkaus- harjoituksia</p> <p>Muovailu, rakentelu ja kuvanveisto (savi, paperimassa, tms. luonnonmateriaali) paperintaittelu</p>	<p>taidenäyttely- ja museokäynnit</p> <p>omat näyttelyt</p> <p>Taidekuvien käyttö esim. väriopin ja sommittelun yhteydessä</p>	<p>Luonnon ja rakennetun ympäristön tarkastelua *ihmisen jälki maisemassa</p> <p>Muotoiluun tutustuminen</p>	<p>Tietokone taiteen luomises- sa (esim. geometriset muodot, sommittelu) *liikkuvan kuvan periaatteet *tarun ja todellisuuden eron havainnointia</p>

3. luokka

	Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu	Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen	Ympäristö-estetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu	Media ja kuvaviestintä
	<p>Piirustus ja grafiikka *havaintopohjainen ja mielikuva piirtäminen *viiva, rytmi</p> <p>Piirtimet: hiili, lyijykynä, huopakynä, vahavärit</p> <p>Painomenetelmät: painolaatan valmistaminen (paperikohopaino), rytmi > ornamentti</p> <p>Havaintojen teko *taidekuva ympäristö</p> <p>Oman työn arviointi *työn loppuun tekeminen *oman ja toisten töiden arvostaminen</p> <p>Maalaus</p> <p>Värioppi: *väriympyrä, kylmät ja lämpimät värit</p> <p>Sivellintekniikka: *sivellinote</p> <p>Välineet: vesivärit, peitevärit, valmisväriseokset</p> <p>Sommittelu: viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika</p> <p>Muovailu ja rakentelu</p> <p>savi: *makkaratekniikka, levytekniikka *mielikuvalähtöinen pienoismallirakentelu</p> <p>Muovailu ja rakentelu eri materiaaleilla ja massoilla</p>	<p>Taidekuvien tarkastelua *omat työt, toisten työt</p> <p>Eri kulttuurien taidekuvat</p> <p>Näyttelykäynnit *esim. paikalliset näyttelyt *Jonkun suomalaisen taiteilijan ja arkkitehdin töihin tutustuminen</p>	<p>Kokemukset lähiympäristöstä oman työskentelyn lähtökohtana</p> <p>Muotoiluun tutustuminen esineitä tutkimalla</p>	<p>Erilaisten mediakuvien tarkastelua</p> <p>Lapsille suunnatun mainonnan tarkastelua</p> <p>Sarjakuva</p> <p>Tietokoneen piirustusohjelmaan tutustuminen</p>

4. luokka

	Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu	Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen	Ympäristö-estetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu	Media ja kuvaviestintä
	<p>Piirustus ja grafiikka *havaintopohjainen ja mielikuva piirtäminen Piirtimet: hiili, lyijykynä, huopakynä, vahavärit Painomenetelmät: painolaatan valmistaminen syväpaino</p> <p>Havaintojen teko *taidekuva mediakuva ympäristö</p> <p>Oman työn arviointi *työn loppuun tekeminen oman ja toisten töiden arvostaminen</p> <p>Maalaus Värioppi: *väriympyrä, kylmät ja lämpimät värit</p> <p>Sommittelu *viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika kollaasi</p> <p>Muovailu ja rakentelu *savi, kipsi *mielikuvalähtöinen pienoismallirakentelu *muovailu ja rakentelu eri materiaaleilla ja massoilla</p>	<p>Taidekuvien tarkastelua *Kultakausi, nykytaide Eri kulttuurien taidekuvat</p> <p>Näyttelykäynnit esim. paikalliset näyttelyt tai mahdollisuuksien mukaan vierailut lähiympäristön näyttelyihin</p> <p>Taiteilijan, suunnittelijan ja arkkitehdin työhön tutustuminen</p>	<p>Käsite esteettinen</p> <p>Kokemukset lähiympäristöstä oman työskentelyn lähtökohtana</p> <p>Luonnon ja rakennetun ympäristön vertailua</p> <p>Materiaalien tutkiminen *oman esineen suunnittelu ja valmistaminen yksin tai ryhmässä</p>	<p>Erilaisten mediakuvien tarkastelua</p> <p>Liikkeen synty kuvassa *esim. selailukuva</p> <p>Tekstin ja kuvan yhdistäminen</p> <p>Video- ja digitaalikameraan tutustuminen</p>

24. Käsityö

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

Käsityöopetuksen yleiset tavoitteet

Seuraavat tavoitteet ovat yhteisiä kaikille vuosiluokille:

- Oppilas arvostaa työn tekemistä ja pyrkii itsenäiseen, aktiiviseen työskentelyyn.
- Oppilas oppii käytettävien työvälineiden ja tekniikoiden nimitykset ja käyttötarkoitukset.
- Oppilas huomioi turvallisuuden työskentelyssään.
- Oppilas yrittää parhaansa ja osaa arvostaa omaa sekä toisen työtä.
- Oppilas huolehtii välineistä, tarvikkeista ja tiloista.
- Oppilas käyttää materiaaleja taloudellisesti.
- Oppilas tutustuu paikalliseen käsityöperinteeseen mahdollisuuksien mukaan.
- Oppilas työskentelee opetellen ns. kokonaista tekemistä, sisältäen käsityöprosessin kaikki eri vaiheet.
- Oppilaalla on mahdollisuus kehittää itseään tasa-arvoisesti käsityön eri alueilla.

Oppilas tutustuu ja oppii käyttämään teknologiaa apunaan työskentelyssään.

VUOSILUOKAT 1-4

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1-4 on perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatutietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus

antavat työniloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiililyöstyä.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

Keskeiset sisällöt

- keskeisiä tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja
- työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät
- omien töiden suunnittelua ja sen yhteydessä suunnitelmien toteuttamiseen tarvittavien tekniikoiden kokeilua ja harjoittelua, suunnitelmien erilaisia kuvaustekniikoita sekä tuotteiden valmistamista
- kotipaikkakunnalle omaleimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä piirteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- oppilasta lähellä olevia, luonnossa ja rakennetussa ympäristössä esiintyviä ilmiöitä ja niiden teknologisia sovelluksia
- materiaalin ja tuotteiden huolto, kunnostus ja korjaus sekä kierrätys ja uudelleen käyttö

Vuosiluokkakohtaiset tavoitteet ja sisällöt

Seuraavassa on esitetty vuosiluokkakohtaiset tavoitteet ja sisäl-

löt. Töitä suunnitellessa ja tehdessä otetaan huomioon opetusryhmät, käytössä olevat materiaalit ja laitteet sekä työtilat.

1. luokka
Perustaidot <ul style="list-style-type: none">· työn valmistaminen suunnitelman mukaan· työvälineiden nimitykset ja käyttötarkoitukset (esim. vasara - naulaaminen)· työvälineistä huolehtiminen: puhdistus, paikoilleen palauttaminen· erilaisten materiaalien leikkaaminen
Ompelu <ul style="list-style-type: none">· langan pujottaminen neulan silmään· ompelun aloitus ja päättelyminen· pujottelu (vohvelikangas, säkkikangas)· erilaiset pistot esim. etupisto· solmut
Tekninen työ tutustuminen tekniseen työhön <ul style="list-style-type: none">· naulaaminen· liimaaminen· hiominen· maalaaminen· sahaaminen· mittaaminen
Askartelu <ul style="list-style-type: none">· eri materiaalien yhdistely· 3-ulotteisuus· uusiokäyttö, luonnonmateriaali, askartelumassat
Erikoistekniikat <ul style="list-style-type: none">· oppilas tutustuu painantaan / huovutukseen/pujotteluun
2. luokka
Perustaidot <ul style="list-style-type: none">· ensimmäisen luokan taitojen vahvistaminen· työn suunnittelu ja valmiin työn tarkastelu· työtekniikoiden nimitykset esim. ompelu, virkkaus· mallin mukaan leikkaaminen
Ompelu <ul style="list-style-type: none">· solmu langanpäähän· käsin ompelun alkeet: etupisto, luotospisto, pykäpisto· rusetti
Lankatyöt <ul style="list-style-type: none">· ketjusilmukat virkkuukoukulla· palmikointi, letitys· nyöritys
Tekninen työ <ul style="list-style-type: none">· naulaaminen· hiominen· maalaaminen· mittaaminen· sahaaminen· liimaaminen
Askartelu <ul style="list-style-type: none">· eri materiaalien yhdistely· luonnonmateriaalit· 3-ulotteisuus· uusiokäyttö· askartelumassat

Erikoistekniikat

. oppilas tutustuu painantaan/ huovutukseen/ pujotteluun

3. luokka, tekninen työ**Tavoitteet****Sisällöt**

Puutyöt Oppilas harjoittelee mittaamista ja merkitsemistä.	<ul style="list-style-type: none"> • viivoitin • purasin • suorakulma
Metallityöt Oppilas tutustuu alustavasti metalliin työstettävänä materiaalina. Oppilas harjoittelee mittaamista ja merkitsemistä ohuelle levylle.	<ul style="list-style-type: none"> • ohut levy • ohutlangat • millimetrimitta • piirto- puikko
Sähköoppi ja mekaniikka Oppilas tutustuu yksinkertaisen virtapiirin toimintaan esimerkkien avulla.	<ul style="list-style-type: none"> • paristo • lamppu • johdin • kytkin
Muut materiaalit Oppilas saa kokemuksia muista teknisen työn - materiaaleista opettajan valinnan mukaan.	<ul style="list-style-type: none"> • muovi • lastu • nahka • kaarna • paju
Huolto ja korjaus Oppilas harjoittelee polkupyörän yksinkertaista huoltoa omalla pyörällä. Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan myös harrastusvälineiden huoltoon.	<ul style="list-style-type: none"> • ketjun rasvaaminen • renkaan täyttö pumpulla

3.luokka, tekstiilityö

Tavoitteet	Sisällöt
Työskentely- ja suunnittelutaidot Oppilasharjoittelee kirjallisen työohjeen seuraamista.	
Askartelu Oppilas oppii käyttämään ja yhdistämään erilaisia materiaaleja.	eri materiaalit ja niiden yhdistäminen

<p>Koneompelu Oppilas tutustuu ompelukoneeseen, oppii käyttämään sitä ja osaa nimetä sen tärkeimmät osat. Oppilas harjoittelee leikkaamista valmiin kaavan avulla. Oppilas oppii käsitteet sauma ja huolittelu. Oppilas harjoittelee silittämistä.</p>	<p>koneen osat langoitus ja puolaus suoran ompeleen ja sik-sakin säätäminen yhdyssauma ja sauman huolittelu ompeleen aloitus ja lopetus silittäminen ja lämpötilan säätäminen</p>
<p>Virkkaus Oppilas valmistaa pienen virkkaustyön</p>	<p>virkkauksen perussilmukoita</p>
<p>Erikoistekniikoita Oppilas tutustuu yhteen tai useampaan erikoistekniikkaan</p>	<p>Erikoistekniikoita ovat esim. huovutus, kankaanpainanta, silkkimaalaus, paperinarutyöt, pajutyöt, nahkatyöt, nyörit, narut, nauhat, kehyskudonta</p>

4. luokka, tekninen työ

Tavoitteet

Sisällöt

<p>Puutyöt Oppilas harjoittelee ja kertaa itsenäisesti tarkkaa mittaamista ja merkitsemistä. Oppilas harjoittelee kaarisahausta helpoilla muodoilla. Oppilas oppii käyttämään puristimia liimaustekniikan apuvälineenä. Oppilas tutustuu pylväsporakoneeseen Oppilas harjoittelee pinnan höyläämistä ja puun raakatyöstöä sekä talttaamista. Oppilas harjoittelee viimeistelemään puun pintoja. Oppilas tutustuu uusiin pintakäsittelytekniikoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • viivaimen käyttö • suorakulma • halkaisusahaaminen ja kaarisahaaminen • puristin, säädöt, liimaus, tuenta • pöydän nosto ja lasku, erilaiset terät • suora- ja kourutaltta, raspi • erilaiset viilat ja hiekkapaperit • öljyäminen
<p>Metallityöt Oppilas harjoittelee levyn leikkaamista Oppilas tutustuu metallin sahaamiseen, viilaamiseen ja poraamisen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • levyleikkuri, peltisakset • metalliviila • metalliporat • rautasaha
<p>Sähköoppi ja mekaniikka Oppilas harjoittelee elektroniikkarakentelua yksinkertaisella rakennussarjalla</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kouluelektronikan yksinkertaiset sarjat
<p>Muut materiaalit Oppilas tutustuu uusiin materiaaleihin ja niiden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rottinki • tuohi

työstämiseen opettajan valinnan mukaan.	<ul style="list-style-type: none"> • emali • tina • kivi
Huolto ja korjaus Oppilas jatkaa polkupyörän huoltoa.	<ul style="list-style-type: none"> • ketjun kiristäminen • satulan säätö yms.

4. luokka, tekstiilityö

Tavoitteet	Sisällöt
Askartelu Oppilas oppii käyttämään ja yhdistämään erilaisia materiaaleja	eri materiaalit ja niiden yhdistäminen
Koneompelu Oppilas vahvistaa koneompelutaitojaan. Oppilas osaa jäljentää yksinkertaisen kaavan ja piirtää saumavarat.	edellisen luokan taitojen vahvistaminen kaavan jäljentäminen ja saumavarojen lisääminen
Neulonta Oppilas oppii neulonnan alkeet.	oikea työote silmukoiden luominen ja päättäminen oikeat silmukat ja edestakaisneule aloitus- ja lopetuslankojen päätteleminen
Erikoistekniikat Oppilas tutustuu yhteen tai useampaan erikoistekniikkaan.	Erikoistekniikoita ovat esim. huovutus, kankaanpainanta, silkkimaalaus, paperinarutyöt, pajutyöt, nahkatyöt, nyörit, narut, nauhat, kehyskudonta.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- työskentelee pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5-9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työta- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

Tavoitteet

Vuosiluokkien 1-4 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi

oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatkoopinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

Keskeiset sisällöt

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi
- muodot, sommittelu ja värit
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista

- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekninen piirtäminen, mallintaminen ja tietotekniikan sovelluksia suunnittelussa
- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- erilaisten laitteiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen
- monipuolista laiterakentelua
- kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys

Tekstiilityön sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvin osin kodin tekstiilejä ja vaatetusta koskevien aihepiirien yhteydessä
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä
- tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esimerkiksi kaavoituksen perusteita
- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys

5.luokka, tekninen työ

TAVOITTEET

Sisällöt

<p>Puutyöt Puuntyöstötekniikat. Oppilas harjoittelee kaari- ja halkaisusahausta.</p> <p>Oppilas harjoittelee puukon ja askarteluveitsen käyttöä.</p> <p>Oppilas harjoittelee kapean pinnan, sekä kaarevan muodon höyläämistä. Oppilas oppii taltan käytön puun työstämisessä.</p> <p>Oppilas oppii pylväsporakoneen käytön ja tutustuu käsiporakoneen käyttöön.</p> <p>Oppilas oppii ruuviliitoksen tekemisen ja tutustuu poratappiliitoksen tekemiseen.</p> <p>Oppilas tutustuu uusiin pintakäsittelytekniikoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • erilaiset sahat • vuoleminen • lovileikkaus • kavahöylääminen • talttaaminen • akkuporakoneen/käsiporakoneen käyttö • tappi- ja ruuviliitoksen tekeminen • saranointi • pintakäsittelytekniikkana pinnan polttaminen, spraymaalauk
<p>Metallityöt Oppilas harjoittelee tarkkaa mittaamista</p> <p>Oppilas harjoittelee metallin liittämistä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • työntömitan käyttö • esim. pehmytjuotos tai niittiliitos
<p>Sähköoppi/Mekaniikka Oppilas oppii yksinkertaiset komponentit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ledi, resistori, transistori, piirilevy, laiterakentelu
<p>Muovi Oppilas harjoittelee työstömenetelmiä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sahaaminen, poraaminen, taivuttaminen
<p>Muut materiaalit Oppilas tutustuu myös muihin materiaaleihin ja työstötapoihin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • esim. lasi, peili, verhoilu
<p>Huolto- ja korjaustyöt Oppilas tutustuu ympäristönsä huolto- ja korjauskohteisiin Oppilas harjoittelee ja oppii yksinkertaista huoltoa ja korjausta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kodin luvalliset sähkötyöt ja sähköturvallisuus esim. lampun vaihto • käsitöissä käytettävien työvälineiden huoltaminen ja kunnostaminen

5.luokka, tekstiilityö

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Koneompelu Oppilas syventää koneompelutaitojaan. Oppilas tutustuu yksinkertaiseen leikkuusuunnitelmaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • käsitteet päärme ja käänne • leikkuusuunnitelma, langansuunta • napin ompelu

Virkkaus Oppilas vahvistaa virkkaustaitojaan.	<ul style="list-style-type: none"> • yleisimmät virkkausmerkit ja lyhenneet • puolipylväs/pylväs • lisääminen, kaventaminen
Kankaan kuviointi Oppilas harjoittelee yhtä tai useampaa sisällöissä mainittua kirjontatekniikkaa.	<ul style="list-style-type: none"> • pistokirjonta (esim. vapaa kirjonta, peittokirjonta, virvittäin ompelu, etupistokirjonta ja ristipistokirjonta) • konekirjonta • tilkkutyöt
Erikoistekniikat Oppilas valmistaa pienen työn jollakin sisällöissä mainitulla erikoistekniikalla.	<ul style="list-style-type: none"> • valinnan mukaan erikoistekniikoita

6. luokka, tekninen työ

Tavoitteet

Sisällöt

Puutyöt Suunnittelutaitojen kehittäminen Työn valmistaminen käyttäen aikaisemmin opittuja taitoja hyväkseen. Pintakäsittely	<ul style="list-style-type: none"> • Työvaiheiden suunnittelu ja esittäminen suullisesti tai kirjallisesti • Ohjeiden ja piirustusten soveltaminen käytäntöön • Työhön sopivien työkalujen ja materiaalien valinta • sablonin suunnittelu ja käyttö, tarkka pintakäsittely, työvälineiden puhdistaminen
Metallityöt Tutustuminen eri metallimateriaaleihin	<ul style="list-style-type: none"> • esim. kupari, tina • turva- ja suojavälineiden oikea käyttö
Sähköoppi/Mekaniikka Oppilas oppii yksinkertaiset komponentit	<ul style="list-style-type: none"> • ledi, resistori, transistori, piirilevy • laiterakentelu
Muovi Oppilas harjoittelee oppimiaan työstömenetelmiä	<ul style="list-style-type: none"> • sahaaminen, poraaminen ja taivuttaminen

Muut materiaalit Oppilas tutustuu myös muihin materiaaleihin ja työstötapoihin	<ul style="list-style-type: none"> • lasi, peili, verhoilu
Huolto- ja korjaustyöt Oppilas tutustuu ympäristönsä huolto- ja korjauskohteisiin	<ul style="list-style-type: none"> • kodin luvalliset sähkötyöt ja sähköturvallisuus

6. luokka, tekstiilityö

Tavoitteet	Sisällöt
Koneompelu Oppilas syventää koneompelutaitojaan.	<ul style="list-style-type: none"> • napinläpi/vetoketju/tasku • ompelukoneen puhdistus
Neulonta Oppilas kehittyy neulonnassa.	<ul style="list-style-type: none"> • yleisimmät neulemerkit • nurja silmukka • kaventaminen/lisääminen
Erikoistekniikat/kankaan kuviointi Oppilas valmistaa pienen työn jollakin sisällöissä mainitulla erikoistekniikalla.	<ul style="list-style-type: none"> • erikoistekniikat/ kankaan kuviointitavat valinnan mukaan
Vaatehuolto Oppilas tutustuu eri tekstiilimateriaaleihin. Oppilas tutustuu vaatteiden ja tekstiilien huoltamiseen/korjaamiseen/uudistamiseen.	<ul style="list-style-type: none"> • tekstiilien ominaisuudet • lankavyöte • tekstiilien/ vaatteiden hoito esim. pesu, silitys

AIHEKOKONAISUUS	OPPIAINESISÄLLÖT
Ihmisenä kasvaminen	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen ja taitojen kehittyminen • itsetuntemuksen kehittyminen • pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen • työskentelyyn kasvaminen • yhteisöllisten taitojen harjaantuminen
Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	<ul style="list-style-type: none"> • oman ja muiden maiden kulttuuriperintöön kuuluviin kä-

	sityötaitoihin ja perinteisiin tutustuminen
Viestintä ja mediataito	<ul style="list-style-type: none"> • esteettisyyteen kasvattaminen, esteettisten arvojen tunnistaminen • tietotekniikan hyödyntäminen esim. suunnittelussa ja työn kuvaamisessa
Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys	<ul style="list-style-type: none"> • omatoimisuuteen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn kannustaminen • tuotteisiin, välineisiin ja tekniikoihin tutustuminen • kädentaitoammatteihin tutustuminen
Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä	<ul style="list-style-type: none"> • materiaalien taloudellinen käyttö, kierrätys ja kunnostusaidot • omien ekologisten valintojen tekemisen opettelu
Turvallisuus ja liikenne	<ul style="list-style-type: none"> • käsityössä tarvittavien työvälineiden turvallinen käyttäminen • oppilaan kulkuvälineiden huolto
Ihminen ja teknologia	<ul style="list-style-type: none"> • käsityössä tarvittaviin työvälineisiin ja koneisiin tutustuminen ja niiden käytön harjoittelu

Vuosiluokat 7-9

Tekninen työ

1. kurssi (7. luokka)

- puu raaka-aineena, puolivalmisteet
- puuntyöstökoneen turvallinen käyttö
- tekninen piirustus
- materiaalivalinta, lujuus- ja työstettävyyssuhteet
- puun liimaus ja pintakäsittely

2. kurssi (7. luokka)

- metallit raaka-aineena, puolivalmisteet
- metallin työstö, turvallisuuskysymykset, kylmä- ja kuumamuokaus
- hitsaus ja juotto
- metallin puhdistus ja pintakäsittely

3. kurssi (7. luokka)

- metallin ja puun yhdistäminen, tuotesuunnittelu
- tuotteiden tarkoituksenmukaisuus lujuus- ja käyttöominaisuuksien suhteen
- työkalu- ja konehuolto ja -korjaus

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittynyttä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisin ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

4. kurssi (8. luokka, valinnainen kurssi)

- muotoilun perinteet
- laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteita
- teknistä työtä sivuavien koneiden toimintaperiaatteita
- muitten oppiaineiden soveltaminen tekniseen työhön
- työn ergonomia

5. kurssi (8. luokka, valinnainen kurssi)

- elektroniikan perusteita

- elektroniikan soveltaminen teknisessä työssä ja rakennussarjojen käyttö

6. kurssi (9. luokka, valinnainen kurssi)

- itsenäinen työn suunnittelu ja toteutus ottaen huomioon muotoilu, käyttötarkoitus ja lujuus
- aiemmin opitun syventäminen

7. kurssi (9. luokka, valinnainen kurssi)

- oman työn itsenäinen arviointi perustuen aiemmin opittuun

Tekstiilityö

Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta saavuttamaan sellaiset kädentaidot, joiden avulla hän selviytyy arkipäivän käytännön tilanteissa ja jotka tuottavat tekijälleen iloa. Käsityön opetus tukee oppilaan esteettistä, taidollista ja tiedollista kehittymistä sekä teknologian ymmärtämistä arkipäivän ilmiöissä. Lisäksi se kehittää oppilaan hienomotoriikkaa sekä kykyä työskennellä suunnitelmallisesti, turvallisesti, pitkäjänteisesti ja omatoimisesti.

Vuosiluokilla 7 - 9 käsityön opetuksen ydintehtävänä on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötaitoja ja tietoja, jolloin hän tekee ennestään itsenäisemmin materiaali-, työtapo- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Oppilasta ohjataan innovatiiviseen suunnitteluun sekä työskentelemään itseohjautuvasti ja laatutietoisesti.

Tavoitteena on, että oppilas

- suunnittelee ja valmistaa laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottaa työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen sekä mahdollisuuksien mukaan myös muiden kansojen muotoilu- ja käsityökulttuuriin saaden siten ainesta omaan suunnittelutyöhön
- hankkii ohjattuna ja oma-aloitteisesti perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviä tietoja ja taitoja
- arvostaa ja tarkastelee kriittisesti sekä omaa että muiden työtä ja etsii itsenäisesti luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin.

Tekstiilityön keskeiset sisällöt:

1) visuaalinen suunnittelu

- muodot, sommittelu, värit
- suunnitelman kuvaaminen ja dokumentointi eri tekniikoin
- tekstiili- ja muotihistoria pääpiirteittäin
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaitteen symbolinen merkitys eli viesti

2) tekninen suunnittelu

- tietotekniikan käyttö suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- materiaali- ja kuluttajatietoisuuden syventäminen
- materiaalien oikea, tarkoituksenmukainen ja luova käyttö sekä työstäminen eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

3) suunnitelmien toteuttaminen

- tekstiilityön perinteiset ja modernit työvälineet ja koneet, nii-

den oikea valinta, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huoltaminen

- tekstiilityön valmistustekniikat sekä niiden luova
- kehittäminen ja yhdistäminen
- tekstiilituotteiden oikea hoito ja huolto sekä kierrätys
- tavoitteellinen työskentely yksin ja ryhmässä
- valmiin tuotteen sekä työskentelyprosessin itsearviointi

Kurssien oppisisällöt

Teemat ja tehtävät voivat vaihdella vuosittain, samoin kuin niiden toteuttamisjärjestyskin. Visuaalinen ja tekninen suunnittelu sekä suunnitelmien toteuttaminen ja itsearviointi sisältyvät jokaisen työn valmistusprosessiin. Näyttelyissä (esim. kansalaisopiston vuosinäyttelyssä) pyritään käymään mahdollisuuksien mukaan. Käsiyökulttuuriin tutustutaan myös lehtien, kirjallisuuden ja mahdollisuuksien mukaan internetin avulla.

1. kurssi (7. luokka)

- työvälineet ja koneet, käyttö, turvallisuus ja huolto
- vaatteen valmistamisen perusteet: erilaiset materiaalit, käyttötarkoitus, suunnittelu, kaavojen piirtäminen, erilaiset työtavat, työohjeiden lukeminen
- esiliina kotitaloutta varten, työhön voidaan yhdistää myös esim. kirjontaa
- kankaanpaino: suunnitelma ja toteutus
- college-pusero tai -huppari

2. kurssi (7. luokka)

- tilkkutyöt
- neule: tutustuminen eri kuvioneuleisiin
- tekoturkiksen käsittely: esim. pehmoeläin

3. kurssi (7. luokka)

- pukeutuminen, muoti, vaatesuunnitteluun tutustuminen
- oman vaatteen (ylä- tai alaosa) suunnittelu ja toteutus
- huovutus
- vaatteiden huolto, korjaus ja kierrätys, kuluttajatietoa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta

ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisin ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

4. kurssi (8. luokka, valinnainen)

- visuaalinen ja tekninen suunnittelu sekä suunnitelmien toteuttaminen taitoja syventäen ja laajentaen
- koneiden sekä laitteiden hallinta ja huolto, työturvallisuus
- kankaanpainannan perus- ja erikoistekniikoita: oman työn suunnittelu ja toteutus
- tuotesuunnittelu: vaatetus/ tekstiili, idealuonnoksen tekeminen

5. kurssi (8. luokka, valinnainen)

- oman asusteen suunnittelu ja toteutus
- erikoistekniikoita: esim. värjäys, silkkimaalaus, huopaneulatekniikka, käsin ja konekirjonta, neule...
- tutustuminen suomalaiseen ja kansainväliseen muotoilu- ja käsityökulttuuriin

6. kurssi (9. luokka, valinnainen)

- visuaalinen ja tekninen suunnittelu sekä suunnitelmien toteuttaminen taitoja syventäen ja laajentaen
- muodin historia, pukeutuminen, vartalotyypit, vaatteiden viestit; vaatesuunnittelu tietyille vartalotyypille

7. kurssi (9. luokka, valinnainen)

- oman asusteen suunnittelu ja toteutus

- erikoistekniikoita: värjäys, huovutus, silkkimaalaus, neule,...
- suomalainen ja kansainvälinen muotoilu- ja käsityökulttuuri (ammattilehdet, kirjallisuus ja sähköiset viestimet)
- käsi- ja taideteollisuusalan ammatit ja koulutus

Oppilaan arviointi tekstiilityössä

Arvioinnissa otetaan huomioon valmis tuote (laadukkuus, vaativuus ja omaperäisyys sekä toimivuus), visuaalinen ja tekninen suunnittelu (idealuonnokset ja suunnitelmat), tuntiaktiivisuus sekä asennoituminen työskentelyyn ja saatuun palautteeseen.

Arvosana	Visuaalinen ja tekninen suunnittelu sekä suunnitelmien toteutus	Asennoituminen ja työskentely
10 (erinomainen)	<ul style="list-style-type: none"> - suunnitelmat ja valmiit tuotteet erinomaisia, omaperäisiä ja toteutukseltaan vaativia - kykenee ottamaan suunnittelusaan huomioon koko tuotteen valmistusprosessin ja ymmärtää suunnittelun ja luonnostelun merkityksen valmistusprosessissa - osaa eri tekniikoita ja käyttää niitä luovasti omissa töissään - osaa arvioida omaa ja muiden työtä, sen esteettisyyttä, omaperäisyyttä, laadukkuutta ja toimivuutta - osaa käyttää saamansa palautteen hyödykseen - harrastaa kädentaitoja monipuolisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - Suhtautuu saamaansa palautteeseen positiivisesti ja osaa käyttää sen hyödykseen omassa työskentelyssään - työskentely on innostunutta, keskittynyttä ja huolellista sekä itsenäistä - osaa lukea työohjeita sekä soveltaa niitä omaan työhönsä - pyrkii itse ratkaisemaan esiin tulevat ongelmat, mutta osaa myös tarvittaessa kysyä apua - auttaa tarvittaessa mielellään myös muita oppilaita - huolehtii omalta osaltaan työturvallisuudesta ja työskentelypaikkojen puhtaudesta oma-aloitteisesti
9 (kiitettävä)	<ul style="list-style-type: none"> - pyrkii suunnittelussaan ja toteutuksessaan omaperäisen, kauniin ja käyttökelpoisen tuotteen aikaansaamiseen - ei tyydy vaivattomimpiin ratkaisuihin - valmis tuotos on laadultaan kiitettävä - ymmärtää luonnostelun ja suunnittelun merkityksen valmistusprosessissa; suunnitelmat ovat omaperäisiä, esteettisiä ja toimivia - osaa eri tekniikoita ja soveltaa niitä tarkoituksenmukaisesti omassa työskentelyssään - osaa arvioida omaa ja muiden työtä - harrastaa kädentaitoja 	<ul style="list-style-type: none"> - työskentely on ahkeraa, huolellista ja keskittynyttä - pyrkii ratkaisemaan eteen tulevat ongelmat itsenäisesti työohjeiden avulla, mutta kysyy myös tarvittaessa apua - auttaa tarvittaessa myös muita oppilaita - suhtautuu saamaansa palautteeseen positiivisesti ja hyödyntää sen työskentelyssään - huolehtii omalta osaltaan työturvallisuudesta ja työskentelypaikkojen puhtaudesta
8 (hyvä)	<ul style="list-style-type: none"> - hallitsee perustekniikat - pystyy muuttamaan suunnitelmia 	<ul style="list-style-type: none"> - työskentely on huolellista ja

	<p>tarvittaessa</p> <ul style="list-style-type: none"> - kykenee ohjeiden avulla suunnittelemaan ja valmistamaan käyttökelpoisen tuotteen; työn suunnittelu ja toteutus kiinnostavat - suunnittelu ja valmis tuote ovat siistejä ja käyttökelpoisia sekä laadultaan hyviä - arvioi omaa työskentelyään, osaamistaan ja tuotettaan asianmukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - asianmukaista - haluaa auttaa myös muita oppilaita - yrittää ratkaista ongelmat itse ja kysyy tarvittaessa apua - suhtautuu palautteeseen positiivisesti ja pyrkii toimimaan sen mukaisesti - siivous ja työturvallisuudesta huolehtiminen vaativat vielä valvontaa
7 (tyydyttävä)	<ul style="list-style-type: none"> - työn suunnittelu ja toteutus kiinnostavat jonkin verran - yrittää parhaansa - tarvitsee paljon ohjausta, ei jaksa seurata kirjallisia ohjeita - saa työt valmiiksi, suunnittelu ja tuotos ovat laadultaan tyydyttäviä - oman työn arviointi on niukkaa 	<ul style="list-style-type: none"> - työskentely ei ole kovin pitkäjänteistä, keskittymiskyvyssä ja huolellisuudessa on puutteita - ei häiritse muiden työskentelyä - ei välttämättä toimi saamansa palautteen mukaisesti - siivous ja työturvallisuudesta huolehtiminen vaativat ohjausta ja valvontaa
6 (välttävä)	<ul style="list-style-type: none"> - tekee paljon virheitä huolimattomuuden, suunnittelemattomuuden ja muistamattomuuden takia - ei ole juuri kiinnostunut töiden suunnittelusta ja toteutuksesta - vaatii hyvin paljon ohjausta, ei osaa seurata kirjallisia ohjeita - työt jäävät osittain keskeneneräisiksi, laadultaan ne ovat välttäviä - oman työn arviointi ei juuri onnistu 	<ul style="list-style-type: none"> - ei osaa tai halua käyttää hyödykseen saamaansa palautetta eikä korjaa tekemiään virheitä ilman vastalauseita - ei keskity työhön - häiritsee muiden työskentelyä - siivous ja työturvallisuus unohtuvat usein - paljon poissaoloja
5 (heikko)	<ul style="list-style-type: none"> - työn suunnittelu ja toteutus eivät kiinnosta - työt jäävät keskeneneräisiksi eikä itsearviointi onnistu 	<ul style="list-style-type: none"> - ei keskity työhön - häiritsee muiden työskentelyä - ei korjaa tekemiään virheitä - ei siivoa eikä välitä työturvallisuudesta - paljon poissaoloja ja myöhästelyjä
4 (hylätty)	<ul style="list-style-type: none"> - työn suunnittelu ja toteutus eivät kiinnosta - työt jäävät pahasti keskeneneräisiksi eikä itsearviointi onnistu 	<ul style="list-style-type: none"> - häiritsee muiden työskentelyä - ei tee töitä edes patistettaessa - paljon poissaoloja ja myöhästelyjä - ei siivoa eikä välitä työturvallisuudesta, voi aiheuttaa käytöksellään vaaratilanteita.

24. Liikunta

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

VUOSILUOKAT 1-4

Vuosiluokkien 1-4 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehittymismahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen lähtökohta on oppilaiden aktiivisuus, ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii hyvinvointia edistäviä ja turvallisia liikuntatapoja sekä perusuimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaitoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä.

Keskeiset sisällöt

- juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja
- leikki-, viite-, pienpelejä ja eri palloilulajeja

- luontoliikuntaa
- talviliikuntaa
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia
- liikunnallisia leikkejä

Toiminta-ajatus ja tavoitteet

Liikunnanopetuksen toiminta-ajatuksena on kasvattaa oppilasta liikuntaan ja liikunnan avulla.

Liikunnanopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille sellaisia tietoja, taitoja ja kokemuksia sekä välittää sellaisia asenteita, että oppilaalla on mahdollisuus omaksua liikunnallinen elämäntapa. Liikunnanopetuksella pyritään ohjaamaan oppilasta kohti omaehtoista, jatkuvaa liikunnan harrastamista oman toiminta- ja työkykyisyyden ylläpitämiseksi sekä henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Liikunnanopetuksessa korostetaan oppilaiden yhteistyötaitoja ja vastuullisuutta ryhmän jäsenenä. Opetuksen avulla oppilaita ohjataan luovaan liikunnalliseen ilmaisuun sekä kansallisen ja kansainvälisen liikuntakulttuurin tuntemukseen.

Keskeiset periaatteet

Liikunnanopetuksen keskeiset periaatteet ovat tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys.

Tavoitteellisuus tarkoittaa, että keskeiset opetussisällöt opetetaan loogisessa järjestyksessä kehittelyperiaatteita noudattaen. Myös oppilaalle välitetään tieto siitä, mitkä ovat keskeiset tavoitteet mil-läkin luokka-asteella ja miten tavoitteisiin edetään vaihe vaiheelta.

Suunnitelmallisuus tarkoittaa työskentelymuotojen ja opetusjärjestelyjen sekä tilan, ajan, välineiden ja materiaalien monipuolista, joustavaa ja tehokasta käyttöä oppilaiden tarpeet ja mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Yksilöllisyys tarkoittaa lapsen persoonallisten ominaisuuksien huomiointia, oppilaskeskeisten työtapojen käyttämistä, valinnaisuuden mahdollistamista sekä positiivisen ilmapiirin luomista.

Yhteisöllisyys tarkoittaa oppilaan ohjaamista kasvussa kouluyhteisön sekä koulun ulkopuolisen yhteisön vastuulliseksi ja osallistuvaksi jäseneksi.

Opetussisällöt

Opetusohjelma koostuu voimistelusta, ilmaisullisesta liikunnasta, eri sisä- ja ulkopalloilulajeista, suunnistuksesta, yleisurheilusta, hiihdosta, luistelusta ja uinnista. Liikunnan oppiaines rakentuu aina edellisenä vuotena opituille asioille.

Vuosiluokilla 0-2 opetuksen painopiste on taitavuuden kehittämässä sekä motoristen perustaitojen harjaannuttamisessa.

Vuosiluokilla 3-4 taitavuuden kehittämistä jatketaan ja motoristen perustaitojen hallinta varmistetaan. Lajitaitojen opettaminen aloitetaan.

Vuosiluokilla 5-6 painotetaan sekä lajitaitojen kehittämistä että niiden soveltamista käytäntöön.

Painotusalueet

Erityisesti painotetaan yhteistoimintaan ja reilun pelin henkeen kasvattavia **joukkuelajeja**. Oppilaiden kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan osallistutaan kunnan sisäisiin palloilusarjoihin, kuten kaukalo- ja jalkapallo- ja pesäpalloturnauksiin sekä hiihdon ja yleisurheilun koulujenvälisiin kilpailuihin. Pyritään käyttämään hyväksi kunnan alueella sijaitsevaa Peuran polun retkeilyreittiä ja Petäjämäen hiihto- ja ulkoilualuetta.

Oppilasarviointi

Oppilasarvioinnin tehtävänä on **tukea** ja **ohjata** oppilasta myönteisellä tavalla sekä **kannustaa** häntä liikunnan harrastamiseen.

Arvioinnin avulla pyritään ohjaamaan oppilasta omien kykyjen ja taitojen tunnistamiseen. Arvioinnissa pyritään tuomaan esille oppilaan vahvuuksia, jotka voivat olla muutakin kuin hänen liikunnallinen osaamisensa. Oppilaan minäkuvan vahvistuminen ja sosiaalisen kasvun tukeminen kannustavan ja myönteisen palautteen avulla edistää hänen kehittymistään tasapainoiseksi ja itsensä hyväksyväksi ihmiseksi. Arvioinnin perusteena ovat liikunnan omat taidolliset ja tiedolliset tavoitteet ja oppilaan edistyminen niissä, sekä oppilaan tahto- ja tunnealueen motivoituminen eli asennoituminen liikuntaan. Oppilaille annetaan jokaisesta lajista oma numero, joiden keskiarvosta muodostuu todistuksen arvosana. Arvosanan painottuminen koostuu seuraavista tekijöistä:

liikuntataidot	40%
toimintakykyisyys	30%
sosiaalisuus, harrastuneisuus, liikuntamyönteisyys, asennoituminen, liikuntavarustus ja hygienia	30%

Liikunnan opetuksen yhteydessä annettavassa terveystieteiden opetuksessa oppilaita ohjataan terveellisiin elämäntapoihin ja omatoimiseen liikuntaan. Oppilaita neuvotaan huolehtimaan hygieniasta ja peseytymään liikuntasuorituksen jälkeen. Oppilas huolehtii, että hänellä on taroituksenmukainen liikuntavarustus ja vaatetus.

LIIKUNNAN TAVOITTEET LUOKKA-ASTEITTAIN

Tavoite-alue	1. - 2. luokat	3. - 4. luokat	5. - 6. luokat
Psykomotoriset tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> Taitavuuden kehittäminen eri perusliikemuodoissa Perusliikemuodot <ul style="list-style-type: none"> o liikkumisliikkeet o liikuntaliikkeet o esineen käsittelyliikkeet 	<ul style="list-style-type: none"> Motoristen perustaitojen kehittäminen Fyysisen toimintakyvyn kehittäminen Rasitukseen totuttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Perustaitojen soveltaminen käytäntöön Lajitaitojen oppiminen Kuntoominaisuuksien kehittäminen
Kognitiiviset tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> Havaintotoiminnan kehittäminen Ajattelun kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Oman kehon toimintakykyyn tutustuminen ja sen havainnointi Yhdessä toimiminen 	<ul style="list-style-type: none"> Oman kehon toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden op-

voit- teet		peleissä ja kilpai- luissa	piminen • Peliajatuksen kehittäminen • Sääntöjen ym- märtäminen
Affek- tiivivi- set tavoit voit- teet	<ul style="list-style-type: none"> • Liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen • Omien kykyjen ja ominaisuuksien ko-keileminen • Onnistumisen elämyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • Lisääntynyt liikun- nallinen aktiivisuus • Omien mieltymysten ja kiinnostuksen havait- seminen • Oppimisen elämyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikunnan mer- kityksen ymmär- täminen • Halu harrastaa liikuntaa ja oman lajin löy- täminen • Osaamisen elä- myksiä
Sosi- aali- set tavoit voit- teet	<ul style="list-style-type: none"> • Sääntöjen ja sopi- musten sisäistämi- nen • Luonteva ja ystä- vällinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuun ottaminen • Joustava ja aloiteky- kyinen toiminta 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastuuntuntoi- nen toiminta ryh- män/joukkueen jäsenenä • Kilpailemisen oppiminen (fair play)

Oppiainesisällöt

Liikuntalaji	1. luokka	2. luokka	3. luokka	4. luokka
Vapaavoimiselu Välinevoimistelu Telinevoimistelu Kuntovoimistelu	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestäytymismuodot • Reaktio- ja juoksuleikit, välineleikit • Pallo, vanne, herne pussi, naru 	<ul style="list-style-type: none"> • Tasapaino-, ketteryys-, koordinaatio- ja nopeustehtävät, myös välineitä käyttäen • Kuperkeikka, jännehypy, riipunta rekillä, oikonoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Voimistelun perusasiat: kulmaistunta, vaaka, kuperkeikka taaksepäin • Pukkihypy • Vanne, hypynaru, hypy rekillä taakse alas, leuanveto 	<ul style="list-style-type: none"> • Päälläseisonta, kaarihyppy, haarakuperkeikka, kärrynpyörän kehittäminen, kiepin kehittäminen
Ilmaisullinen liikunta Luova liikunta Tanssi	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiliikunta, liikuntaleikit • Rytmit, lorut 	<ul style="list-style-type: none"> • Laululeikit 	<ul style="list-style-type: none"> • Tanhu 	<ul style="list-style-type: none"> • Luova tanssillinen ilmaisu
Palloilu	<ul style="list-style-type: none"> • Pallonkäsittelyä erilaisilla palloilla • Palloleikit 	<ul style="list-style-type: none"> • Pienpelit, viestit 	<ul style="list-style-type: none"> • Palloilulajien perustekniikat: kuljetus, syöttö, lyönnit, kiinniotto 	<ul style="list-style-type: none"> Koripallo - pienpelit Lentopallo - koululentispelit Pesäpallo - pitsku Jalkapallo - pienpelit
Yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none"> • Hyppäämistä eri tavoin eri olosuh- 	<ul style="list-style-type: none"> • Juoksemista eri tavoin, erilaisilla 	<ul style="list-style-type: none"> • Pikajuoksu, reaktioharjoituksia 	<ul style="list-style-type: none"> Pituushyppy, korkeushyppy, kuulan-

	<p>teissa, ponnistus yhdellä tai kahdella jalalla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heittämistä eri välineillä, perusheitto, ote pallosta 	<p>matkoilla, hyppyjä esteiden yli; pituus- ja korkeus-hypyn alkeet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulantytönön alkeet • Pallonheitto 	<p>työntö</p>
Suunnistus	<ul style="list-style-type: none"> • Maasto-leikit • Luokkakartta, aarteen-etsintä • Kartan käsite 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikkuminen erilaisissa maastoissa • Pihakartta, valokuva-suunnistus 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähikartta, karttamerkkit, ilman suunnat, lyhyet suunnistusradat, tähti-suunnistus 	<ul style="list-style-type: none"> • Maastossa liikkuminen, varustus, käyttäytyminen
Luistelu	<ul style="list-style-type: none"> • Tasapainoharjoitukset • Pysähtyminen • Kääntyminen • Liukuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Perusluistelutavat • Erilaiset jarrutukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Taitoluistelun alkeita • Vauhtikäänös • Kaarreluistelu • Käännökset, luistelu eteen-taakse • Pallon ja mailan hallinta, kuljetus, syötö, pujottelu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaukalo-pallon ja jääkiekon lajitaidot ja viittepeilit
Hiihto	<ul style="list-style-type: none"> • Välineisiin tutustuminen • Pysähtyminen • Kääntyminen paikalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Mäen nousu- ja laskutekniikat, auralasku ja jarrutus 	<ul style="list-style-type: none"> • Hiihtotekniikat: perinteisen ja luisteluhiihtotapojen tekniikan harjoittelua 	<ul style="list-style-type: none"> • Mäen nousu- ja laskutekniikat
Aihekokonaisuudet	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus- ja liikennekäyttäytyminen <ul style="list-style-type: none"> o jalankulkijana liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus- ja liikennekäyttäytyminen <ul style="list-style-type: none"> o jalankulkijana liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyöräilijänä liikenteessä • Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä <ul style="list-style-type: none"> o suunnistus, retkeily, leirikoulutoiminta 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyöräilijänä liikenteessä • Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista kestävästä kehityksestä <ul style="list-style-type: none"> o suunnistus, retkeily, leirikoulutoiminta
Uinti	<ul style="list-style-type: none"> • Veteen totut- 	<ul style="list-style-type: none"> • Koirauinnin 	<ul style="list-style-type: none"> • Kynttilähyp- 	<ul style="list-style-type: none"> • Rintauin-

<p>Luokkien 1.-6. aikana on tavoitteena jokaisen oppilaan saavuttaa pohjoismaisen uimataidon määritelmä: hypätä jalat edellä altaan syvään päähän ja uida sen jälkeen yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selkäuintia.</p>	<p>tautuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyykkykellunta • Liuku ja potku • Leikit 	<p>alkeet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alkeisselkäuinti • Sukelluksen alkeet 	<p>py</p> <ul style="list-style-type: none"> • matalaan • veteen • Vapaauintin hengityksen ja käsiliikkeiden alkeet ja niiden ajoitus • Sukellusharjoituksia • Selkäuintin harjoittelu 	<p>nin alkeet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selkäuinti • Syvyys- ja pituussuurekellusta
--	--	--	---	--

Liikunta, tytöt

Oppiainesisällöt

Liikuntalaji	1. luokka	2. luokka	3. luokka	4. luokka
YLEISURHEILU				
Juokseminen	<ul style="list-style-type: none"> • lähtöjä eri asennoista • rytmikäs luonnollinen juoksu • tasavauhtinen 3min+3min juoksu 	<ul style="list-style-type: none"> • lähtöjä eri asennoista • rytmikäs luonnollinen juoksu • tasavauhtinen 3min+3min juoksu 	<ul style="list-style-type: none"> • perusjuoksu kuten 1 - 2 lk:lla • aitajuoksun alkeita • tasavauhtinen kestävyystyyppinen juoksu esim. 5+5min • kestävyysjuoksu, vähitellen pidennetään matkaa • sukkulavies-ti 	<ul style="list-style-type: none"> • perusjuoksu kuten 1 - 2 lk:lla • aita-juoksun alkeita • tasavauhtinen kestävyystyyppinen juoksu esim. 5+5min • kestävyysjuoksu, vähitellen pidennetään matkaa • sukkulavies-ti
Hyppääminen	<ul style="list-style-type: none"> • hyppyjä eri 	<ul style="list-style-type: none"> • hyppyjä eri 	<ul style="list-style-type: none"> • pituushyppyä 	<ul style="list-style-type: none"> • pi-

	<p>tavoin ponnistaen: yhdellä, kahdella jalalla, korkealle, pitkälle</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyppyjä esteiden yli 	<p>tavoin ponnistaen: yhdellä, kahdella jalalla, korkealle, pitkälle</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyppyjä esteiden yli 	<p>erilaisella vauhdilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • pituushyppyä esteiden yli • flopin alkeet: vauhti, ponnistus- ja alastuloharjoituksia matolle • erilaisia loikkia: 3-loikka, moniloikat 	<p>tuushyppyä erilaisella vauhdilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • pituushyppyä esteiden yli • flopin alkeet: vauhti, ponnistus- ja alastuloharjoituksia matolle • erilaisia loikkia: 3-loikka, moniloikat
Heittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja vierityksiä erilaisilla palloilla • perusheitto yläkautta, ote pallosta • - tarkkuus- ja pituusheittoa 	<ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja vierityksiä erilaisilla palloilla • perusheitto yläkautta, ote pallosta • tarkkuus- ja pituusheittoa 	<ul style="list-style-type: none"> • pallonheitto: vauhditon ja vauhdillinen • kuulatyöntö ilman vauhtia • erilaisia tarkkuus- ja pituusheittoa palloilla, heittoa ottelut 	<ul style="list-style-type: none"> • pallonheitto: vauhditon ja vauhdillinen • kuulatyöntö ilman vauhtia • erilaisia tarkkuus- ja pituusheittoa palloilla, heittoa ottelut
PALLOILU/ PALLOPELI				
<ul style="list-style-type: none"> • Mallioppitunti sisältää: • alkuverryttelyn/leikin, • harjoitusosan, • peliosan 	<ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia erilaisilla palloilla: pomputteluja, vierityksiä ja kiinniottoja • vastaanotto seinästä yh- 	<ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia erilaisilla palloilla: pomputteluja, vierityksiä ja kiinniottoja 	<p>Pesäpallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia • yliolan heitto • kiinniotto räpylällä maasta, il- 	<p>Pesäpallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia • yliolan heitto • kiin-

<ul style="list-style-type: none"> • venytteen/rentoutuksen 	<p>destä, kahdesta pompusta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuljetuksia käsin, jaloin • runsaasti erilaisia palloleikkejä • pallotemppeja ja viestejä • pesä-, jalka-, kori- ja lentopallopelien alkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • vastaanotto seinästä yhdestä, kahdesta pompusta • kuljetuksia käsin, jaloin • runsaasti erilaisia palloleikkejä • pallotemppeja • ja viestejä • pesä-, jalka-, kori- ja lentopallopelien alkeet 	<p>masta</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallinen ja oikea syöttö • peruslyönti ja pystymailanäpy • viitepelejä (Pitsku, lyöntimylly, tunnelipesis) 	<p>niotto räpylällä maasta, ilmasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallinen ja oikea syöttö • peruslyönti ja pystymailanäpy • viitepelejä (Pitsku, lyöntimylly, tunnelipesis)
			<p>Jalkapallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • sisäsyrjäsyöttö ja potku • sisäsyrjäkuljet • haltuunotto maapallosta • us • palloleikkejä • pienpelejä, jalkapalloa 	<p>Jalkapallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • sisäsyrjäsyöttö ja potku • sisäsyrjäkuljetus • haltuunotto maapallosta • palloleikkejä • pienpelejä, jalkapalloa
			<p>Koripallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia • kuljetus • rannesyöttö, yhden käden heitto ja syöttö • vapaan paikan etsiminen • koriinheitto • viitepelejä 	<p>Koripallo</p> <ul style="list-style-type: none"> • pallon käsittelyharjoituksia • kuljetus • rannesyöttö, yhden käden heitto ja

				<ul style="list-style-type: none"> • syöttö • vapaan paikan etsiminen • koriinheitto • viitepelejä
			Lentopallo <ul style="list-style-type: none"> • sormilyönnin kehittelyä, aluksi omasta heitosta sormilyönti • liikkuminen ja peliasento • ala-aloitus • viitepelejä 	Lentopallo <ul style="list-style-type: none"> • sormilyönnin kehittelyä, aluksi omasta heitosta sormilyönti • liikkuminen ja peliasento • ala-aloitus • viitepelejä
VOIMISTELU				
<p>Voimistelua käytetään kaikissa lajeissa oheisharjoittelumuotona</p> <p>Huomioi turvallisuus esim. teliveoimistelulajeissa</p>	JÄRJESTÄYTYMIS- MUODOT, LEIKIT <ul style="list-style-type: none"> • reaktio- ja välineleikit • rivi, jono • jako kahteen 	JÄRJESTÄYTY- MISMUODOT, LEIKIT <ul style="list-style-type: none"> • reaktio- ja välineleikit • rivi, jono • jako kahteen 	JÄRJESTÄYTY- MISMUODOT, LEIKIT <ul style="list-style-type: none"> • rivimuodostelma • jako 3:een, 4:ään, luku • reaktio- ja juoksu- leikkejä 	JÄRJES- TÄYTYMIS- MUODOT, LEIKIT <ul style="list-style-type: none"> • rivimuodos- ostelma • jako 3:een, 4:ään, luku • reaktio- ja juoksu- suleik- kejä
	PERUS- JA KUNTO- VOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • käynti- ja juoksuharjoitteita, hyppyjä • lihashallinta ja liikku- vuusharjoitteita • lihaksia vah- 	PERUS- JA KUN- TO-VOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • käynti- ja juoksuhar- joitteita, hyppyjä • lihashallin- ta ja liik- kuvuushar- joitteita 	PERUS- JA KUN- TO-VOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kerrataan käynti ja juoksu • erilaisia hyppyjä, varsahyppy, heiluri • vartalon 	PERUS- JA KUNTOVOI- MISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kerrataan käynti ja juoksu • erilaisia hyppy-

	vistavia harjoitteita	<ul style="list-style-type: none"> • lihaksia vahvistavia harjoitteita 	jousto- ja venyttelyliikkeitä <ul style="list-style-type: none"> • lihaskuntoharjoituksia: vatsa- ja selkähakset • etunojapunnerruksia (polviasento) • kuntopiiri • rentoutuminen 	jä, varsa-hyppy, heiluri, oksu <ul style="list-style-type: none"> • vartalon jousto- ja venyttelyliikkeitä • lihaskuntoharjoituksia: vatsa- ja selkähakset • etunojapunnerruksia (polviasento) • kuntopiiri • rentoutuminen
	VÄLINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja kiinniottoja hernepusseilla ja palloilla • - hyppynaruharjoitteita 	VÄLINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja kiinniottoja hernepusseilla ja palloilla • hyppynaruharjoitteita 	VÄLINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia joustoja, heittoa ja venyttelyjä palloja hyppynaruja ja hernepusseja käyttäen 	VÄLINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia joustoja, heittoa ja venyttelyjä palloja hyppynaruja ja hernepusseja käyttäen
	TELINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kyykky- ja jännehyppy • kuperkeikka eteen, taakse • riipunnat puolapuilla, rekillä • kävely penkillä • polvivaaka 	TELINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kyykky- ja jännehyppy • kuperkeikka eteen, taakse • riipunnat puolapuilla, rekillä • kävely penkillä • polvivaaka 	TELINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kuperkeikat, haarakuperkeikka • kärrynpyörä • pääläseisonta • hyppy pukille, haarahyppy yli, kyykkyjänne- 	TELINEVOIMISTELU <ul style="list-style-type: none"> • kuperkeikat, haarakuperkeikka • kärrynpyörä • päälläläseisonta

			hyppy pukil- ta <ul style="list-style-type: none"> • tasaponnis- tus "ponna- rilta" • heilunta rekillä ja alastulo taakse • kaarihyppy rekiltä • kiepin ke- hittelyä 	ta <ul style="list-style-type: none"> • hyppy pukil- le, haara- hyppy yli, kyykky- jänne- hyppy pukilta • tasa- ponnis- tus "ponna- rilta" • heilun- ta re- killä ja alastu- lo taakse • kaari- hyppy rekiltä • kiepin kehiti- telyä
	LAULULEIKIT JA TANSSIT	LAULULEIKIT JA TANSSIT	LAULULEIKIT JA TANSSIT	LAULU- LEIKIT JA TANSSIT
	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisu ja musiikkilii- kuntaa 	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisu ja musiikkilii- kuntaa 	<ul style="list-style-type: none"> • jytäjumppa • ilmaisulii- kunta 	<ul style="list-style-type: none"> • jytä- jumppa • ilmai- sulii- kunta
SUUNNISTUS: RETKEILY JA MAASTOLEIKIT				
	<ul style="list-style-type: none"> • kartan hahmot- taminen, luok- ka- ja piha- kartta • piilo-, aar- teenetsintä- ja maastoleik- kejä • valokuvasuun- nistus • helppojen ras- tien etsintä koulun piha- kartalta • maastossa liikkumisen perus-asioita esim. vaatetus ja siisteys luonnossa 	<ul style="list-style-type: none"> • kartan hah- mottaminen, luokka- ja pi- hakartta • piilo-, aar- teenetsintä- ja maasto- leikkejä • valokuvasuun- nistus • helppojen rastien et- sintä koulun pihakartalta • maastossa liikkumisen perus-asioita esim. vaate- tus ja siis- teys luonnos- sa 	<ul style="list-style-type: none"> • ilmansuunnat • askelpari- mittaus • karttamerkit • suunnistus- rata koulun pihalla ja ympäristössä • sisäsuunnis- tus, koulun pohjapiirus- tus karttana • polkupyörä- suunnistus • luonnossa käyttäytymi- nen • luontopolku, retki • maastoleik- kejä 	<ul style="list-style-type: none"> • ilman- suunnat • askel- pari- mittaus • kartta- merkit • suun- nistus- rata koulun pihalla ja ym- päris- tössä • sisä- suun- nistus, koulun pohja- piirus-

				<p>tus karttana</p> <ul style="list-style-type: none"> • polkupyöräsuunnistus • luonnossa käytäytyminen • luontopolku, retki • maastoleikkijä
TALVI-LIIKUNTA, HIIHTO, LUISTELU JA JÄÄPELIT				
	<p>HIIHTO/LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • välineisiin totuttelemisen • kääntymiset • sauvoitta hiihtoa • leikkejä ja viestejä suk-silla • 2-vaiheinen vuorohiihto • haaranousu • mäkilasku • auralasku ja -jarrutus 	<p>HIIHTO/LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • välineisiin totuttelemisen • kääntymiset • sauvoitta hiihtoa • leikkejä ja viestejä suk-silla • 2-vaiheinen vuorohiihto • haaranousu • mäkilasku • auralasku ja -jarrutus 	<p>HIIHTO/LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorohiihtotavat • aura- ja askelkäännös • oikolasku • viistonousu • luistelu-hiihdon kehittäminen ja tekniikkaa • matkanhiihtoa 	<p>HIIHTO/LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorohiihtotavat • aura- ja askelkäännös • oikolasku • viistonousu • luistelu-hiihdon kehittäminen ja tekniikkaa • matkanhiihtoa
	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luistimien nauhojen sitomis- ja kiristämisharjoituksia • luistimien hoito • tasapainoinen seisominen luistimilla • T-asento • yhden jalan potku + liuku • turvallinen 	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luistimien nauhojen sitomis- ja kiristämisharjoituksia • luistimien hoito • tasapainoinen seisominen luistimilla • T-asento • yhden jalan potku + liuku • turvallinen 	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • totuttautuminen erilaisiin luistelu-asentoihin • luistelu eteen/taakse • kaarreluistelua • pysäytykset • kyykky- ja kaariliuku • runsaasti 	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • totuttautuminen erilaisiin luistelu-asentoihin • luistelu eteen/taakse • kaarreluistelu

	kaatuminen <ul style="list-style-type: none"> • aurajarrutus • kyykky- ja kaariliuku kahdella jallalla • runsaasti leikkejä ja viestejä 	kaatuminen <ul style="list-style-type: none"> • aurajarrutus • kyykky- ja kaariliuku kahdella jallalla • runsaasti leikkejä ja viestejä 	erilaisia viitepelejä, leikkejä <ul style="list-style-type: none"> • pallon/ringettärenkaan kuljetusta, syöttöjä • ringettepeleitä 	lua <ul style="list-style-type: none"> • pysäytykset • kyykky- ja kaariliuku • runsaasti erilaisia viitepelejä, leikkejä • pallon/ringettärenkaan kuljetusta, syöttöjä • ringettepeleitä
UINTI				
<p>Uimataito on kansalaistaito, joka kaikkien tulisi hankkia ennen yläasteelle siirtymistä.</p> <p>Opetus pyritään keskitämään 3-4 luokille.</p> <p>Tärkeää olisi innostaa oppilaita uimakouluun, koska kunnassamme ei ole omaa uimahallia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • veteen totuttautuminen • kyykkykellunta • liuku ja potku • vesileikkejä • koirauinnin kehittelyä • potkut, käsi- liikkeet, hengitys, kokonaisuoritus 	<ul style="list-style-type: none"> • veteen totuttautuminen • kyykkykellunta • liuku ja potku • vesileikkejä • koirauinnin kehittelyä • potkut, käsi- liikkeet, hengitys, kokonaisuoritus 	<ul style="list-style-type: none"> • liuku pinnan alla, sukellusharjoituksia, syvyys- sukellusta • rintauinnin harjoittaminen: jalkapotkut, käsi- liikkeet, hengitys, kokonaisuoritus • hyppyjä jalat edellä 	<ul style="list-style-type: none"> • liuku pinnan alla, sukellusharjoituksia, syvyys- sukellusta • rintauinnin harjoittaminen: jalkapotkut, käsi- liikkeet, hengitys, kokonaisuoritus • hyppyjä jalat edellä

Oppilas

- hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa
- osaa juosta, hypätä ja heittää
- osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan
- osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä
- osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen
- osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrutuksen
- pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti
- pystyy uimaan monipuolisesti uintisyvyisessä vedessä
- toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suoriuksiinsa
- osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan
- toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

VUOSILUOKAT 5-9

Vuosiluokkien 5-9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

Tavoitteet

Oppilas

- kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä
- oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään
- kehittää uimataitoaan ja opettelee vedestä pelastamisen taitoja
- oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa
- oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä
- opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta
- tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamismahdollisuuksista.

Keskeiset sisällöt

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia

- pallopelejä
- suunnistusta ja retkeilyä
- talviliikuntaa
- uintia ja vesipelastusta
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaan sekä lihahuoltoon
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta

Liikunta, pojat

Liikuntalaji	5. luokka	6. luokka
Vapaavoimistelu Välinevoimistelu Telinevoimistelu Kuntovoimistelu	<ul style="list-style-type: none"> • Voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina, kieppi, kärrynpyörä, puolivoltin ja täysvoltin kehittelyt, käsilläseisonta 	<ul style="list-style-type: none"> • Telinevoimistelu; sarjat, yhdistelmät, toispolvi-pyörähdys taakse, puolivoltti, täysvoltti
Ilmaisullinen liikunta Luova liikunta Tanssi	<ul style="list-style-type: none"> • Seuratanssit • Jytäjumppa 	<ul style="list-style-type: none"> • Juhlatanssit
Palloilu	<ul style="list-style-type: none"> • Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatus, lajitaitojen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Koripallo, lentopallo, pesäpallo sekä jalkapallo koulupeleinä
Yleisurheilu	<ul style="list-style-type: none"> • Pikajuoksu, pikajuoksun lähtöharjoituksia, kestävyysjuoksu, korkeushyppyn tekniikat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulantyöntö, keihäänheitto, turbokeihäs • Korkeushyppy, • kolmiloikka, • moniloikat
Suunnistus	<ul style="list-style-type: none"> • Erilaisia karttoja, • mittakaava • Matkan arviointi • Kompassin käyttöön tutustuminen, vaativimmat suunnistusradat 	<ul style="list-style-type: none"> • Retkeily, luonnonsuojelu
Luistelu	<ul style="list-style-type: none"> • Taitoluistelua • Hypyt, pyörinnät • Kaukalopallon ja jääkiekon lajitaitojen syventäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Luistelutapojen yhdistelmät • Kaukalopallon ja jääkiekon lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatus
Hiihto	<ul style="list-style-type: none"> • Hiihtotekniikoiden syventäminen • Retkihihto 	<ul style="list-style-type: none"> • Suksien huolto • Laskettelu
Aihekokonaisuudet	<ul style="list-style-type: none"> • pyöräretket 	<ul style="list-style-type: none"> • pyöräretket

	<ul style="list-style-type: none"> • suunnistus, retkeily, leirikoulutoiminta 	<ul style="list-style-type: none"> • suunnistus, retkeily, leirikoulutoiminta
<p>Uinti Luokkien 1.-6. aikana on tavoitteena jokaisen oppilaan saavuttaa pohjoismaisen uimataidon määritelmä: hypätä jalat edellä altaan syvään päähän ja uida sen jälkeen yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selkäuintia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kroolin kokonaissuoritus • Rintauinnin harjoittelua • Hengenpelastuksen alkeita • Hypyt veteen 	<ul style="list-style-type: none"> • Uintitaitokoe • Matkauintia

Liikunta, tytöt

Liikuntalaji	5. luokka	6. luokka
YLEISURHEILU		
Juokseminen	<ul style="list-style-type: none"> • pikalähtöharjoittelua • kyyrylähtö • aitajuoksun tekniikka • erilaisia juoksupelejä • kestävyysjuoksu esim. 6+6min • viestinvaihtoa eril. leikkien ja kilpailujen yhteydessä 	<ul style="list-style-type: none"> • pikajuoksuharjoittelua • kyyrylähtö • aitajuoksun tekniikka • erilaisia juoksupelejä • kestävyysjuoksu esim. 6+6min • viestinvaihtoa eri. leikkien ja kilpailujen yhteydessä
Hyppääminen	<ul style="list-style-type: none"> • pituushypystä oikea kokonaissuoritus: askelmerkki, vauhti, ponnistus ja alastulo • korkeushypyn erilaiset tekniikat • moniloikat 	<ul style="list-style-type: none"> • pituushypystä oikea kokonaissuoritus: askelmerkki, vauhti, ponnistus ja alastulo • korkeushypyn erilaiset tekniikat • moniloikat
Heittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • vauhdillinen pallonheitto • vauhdillinen kuulantyyöntö • keihäänheitto (turbokeihäs) 	<ul style="list-style-type: none"> • vauhdillinen pallonheitto • vauhdillinen kuulantyyöntö • keihäänheitto (turbokeihäs)
PALLOILU/PALLOPELIT		

<p>Mallioppitunti sisältää alkuverryttelyn/ leikin, harjoitusosan, peliosan ja venyttelyn/rentoutuksen</p>	<p>PESÄPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • taitoheitto • ilma- ja maapallon kiinniotto + nopea heitto • syöttö • peruslyönti +vauhtiaskeleet • vaakanäpy • liikkuminen • Pitskua ja pesistä 	<p>PESÄPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • taitoheitto • ilma- ja maapallon kiinniotto + nopea heitto • syöttö • peruslyönti +vauhtiaskeleet • vaakanäpy • liikkuminen • Pitskua ja pesistä
	<p>JALKAPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulkoteräheitto • nilkkapotku • haltuunotto jaloin • kuljetus • rajaheitto • pallotempPUja • pienpelejä, pelitaktiikan perusteita • jalkapalloa 	<p>JALKAPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulkoteräheitto • nilkkapotku • haltuunotto jaloin • kuljetus • rajaheitto • pallotempPUja • pienpelejä, pelitaktiikan perusteita • jalkapalloa
	<p>KORIPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhden käden heitto ja syöttö • kääntyminen tukijalan varassa • vapaan paikan etsiminen • kuljetus • paikkapuolustus • lay up -heiton kehittäminen • pallotempPUja 	<p>KORIPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhden käden heitto ja syöttö • kääntyminen tukijalan varassa • vapaan paikan etsiminen • kuljetus • paikkapuolustus • lay up -heiton kehittäminen • pallotempPUja
	<p>LENTOPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hihalyönti • ala-aloitus • sormilyöntipallottelua verkon, penkin tai narun yli • pallotempPUja • koululentopallo 	<p>LENTOPALLO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hihalyönti • ala-aloitus • sormilyöntipallottelua verkon, penkin tai narun yli • pallotempPUja • koululentopallo
<p>VOIMISTELU</p>		
<p>Voimistelua käytetään kaikissa lajeissa oheisharjoittelumuotona Huomioi turvallisuus esim. telinevoimistelussa</p>	<p>PERUS- JA KUNTOVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • käynti- ja juoksuharjoitteita • venyttely- ja liikkuvuusharjoitteita • lihaskuntoharjoitteita 	<p>PERUS- JA KUNTOVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • käynti- ja juoksuharjoitteita • venyttely- ja liikkuvuusharjoitteita

	<ul style="list-style-type: none"> • kuntopiirejä • rentoutuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • lihaskuntoharjoitteita • kuntopiirejä • rentoutuminen
	<p>VÄLINEVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja erilaisia "temppuja" palloilla, hernepusseilla, keiloilla, vanteilla • tasapainoliikkeitä esim. penkillä väline mukana 	<p>VÄLINEVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • heittoa ja erilaisia "temppuja" palloilla, hernepusseilla, keiloilla, vanteilla • tasapainoliikkeitä esim. penkillä väline mukana
	<p>TELINEVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • päällä- ja käsilläseisonta • vaaka • kärrynpyörä • kieppi avustettuna 	<p>TELINEVOIMISTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • päällä- ja käsilläseisonta • vaaka • kärrynpyörä • kieppi avustettuna
	<p>LAULULEIKIT JA TANSSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • jytäjumppa • ilmaisuliikunta • aerobic 	<p>LAULULEIKIT JA TANSSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • jytäjumppa • ilmaisuliikunta • aerobic
SUUNNISTUS, RETKEILY JA MAASTOLEIKIT		
	<ul style="list-style-type: none"> • karttamerkit • mittakaava • matkan arvioiminen askelparilla • kompassiin tutustuminen: suunnassa kulku • luontopolku, retki, jossa esim. leiriytymisen ohjeet 	<ul style="list-style-type: none"> • karttamerkit • mittakaava • matkan arvioiminen askelparilla • kompassiin tutustuminen: suunnassa kulku • luontopolku, retki, jossa esim. leiriytymisen ohjeet
TALVILIIKUNTA, HIIHTO, LUISTELU JA JÄÄPELIT		
	<p>HIIHTO/ LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • hiihtotekniikan kertaaminen: vuoro- ja tasahiihto, nousutavat, laskut ja käännökset • molempien hiihtotyylien harjoittelua • sauvoitta hiihtoa, pelejä ja leikkejä suksilla • matkahiihto, tark- 	<p>HIIHTO/ LASKETTELU</p> <ul style="list-style-type: none"> • hiihtotekniikan kertaaminen: vuoro- ja tasahiihto, nousutavat, laskut ja käännökset • molempien hiihtotyylien harjoittelua • sauvoitta hiihtoa, pelejä ja leikkejä

	<p><i>kuushiihto, hiihtoretkeily</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>mäkikisoja, laskettelua</i> 	<p><i>suksilla</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>matkahiihto, tarkkuushiihto, hiihtoretkeily</i> • <i>mäkikisoja, laskettelua</i>
	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>luisteluharjoituksia</i> • <i>eteen ja taakse</i> • <i>kaarreluistelu taakse</i> • <i>tasapainoliikkeitä: vaaka, kyykkyliuku, kolmonen, jne.</i> • <i>hyppyjä</i> • <i>syöttöjen, kuljetusten ja laukausten harjoittelua</i> • <i>viitepelejä, leikkejä</i> • <i>jääpelien perussäännöt</i> • <i>pelejä: ringette ja kaukalopallo</i> 	<p>LUISTELU/JÄÄPELIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>luisteluharjoituksia eteen ja taakse</i> • <i>kaarreluistelu taakse</i> • <i>tasapainoliikkeitä: vaaka, kyykkyliuku, kolmonen, jne.</i> • <i>hyppyjä</i> • <i>syöttöjen, kuljetusten ja laukausten harjoittelua</i> • <i>viitepelejä, leikkejä</i> • <i>jääpelien perussäännöt</i> • <i>pelejä: ringette ja kaukalopallo</i>
<p>UINTI</p> <p><i>Uimataito on kansalais-taito, joka kaikkien tulisi hankkia ennen yläasteelle siirtymistä. Opetus pyritään keskitämään 3 - 4 luokille. Tärkeää olisi innostaa oppilaita uimakouluun, koska kunnassamme ei ole omaa uimahallia.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>kroolin alkeet: potkut, käsivedot ja hengitys, kokonaissuoritus</i> • <i>edellisillä luokilla opittujen uintitapojen varmistamista ja kehittäminen</i> • <i>vedestä</i> • <i>pelastautumisen ja pelastamisen</i> • <i>harjoittaminen</i> • <i>matkauintia</i> • <i>uimataitomerkin suorittaminen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>kroolin alkeet: potkut, käsivedot ja hengitys, kokonaissuoritus</i> • <i>edellisillä luokilla opittujen uintitapojen varmistamista ja kehittäminen</i> • <i>vedestä pelastautumisen ja pelastamisen harjoittaminen</i> • <i>matkauintia</i> • <i>uimataitomerkin suorittaminen</i>

Vuosiluokat 7-9

Oppisisällöt

Liikuntalajit ovat väline pyrittäessä tavoitteisiin. Sisältöjen ohella pyritään kiinnittämään erityistä huomiota työtapoihin, joiden merkitys on jopa sisältöratkaisuja tärkeämpi esimerkiksi pyrittäessä sosiaalisiin tavoitteisiin. Sisältövalinnoilla turvataan oppilaiden perusmotoriikan kehittyminen ja heille tarjotaan peruskoulun aikana monipuolisia liikuntakokemuksia keskeisistä sisä- ja ulkoliikuntalajeista unohtamatta uusia, koulun ulkopuolisia lajejakaan. Sisältövalintojen lähtökohtana ovat motivaatio, yksilöllisyys, sosiaalisuus ja monipuolisuus. Tavoitteena on positiivinen suhtautuminen liikuntaan ja terveyden edistämiseen.

I kurssi (7. luokka)

Syksyn ulkoliikuntakauden lajeja ovat lenkkeily, pyöräily, yleisurheilu, ulkopalloilu, retkeily ja suunnistus. Syksyn sisäliikuntakauden lajeja ovat kuntosalityöskentely, kuntopiirit, circuit-training, rentoutusharjoitukset ja lihashuolto, kuntovoimistelu, sisäpalloilu, aerobic ja kuntotestit.

II kurssi (7. luokka)

Talven ulkoliikuntakauden lajeja ovat luistelu, jääpelit ja hiihto. Kevään sisäliikuntakauden lajeja ovat sisäpalloilu, uinti, tanssi, rentoutusharjoitukset ja lihashuolto, telinevoimistelu, perusvoimistelu ja kuntotestit. Kevään ulkoliikuntakauden lajeja ovat ulkopalloilu ja lenkkeily.

III kurssi (8. luokka)

Kurssit koostuvat samoista lajeista kuin 7. luokan kurssit. Kursseilla syvennetään 7. luokalla opittuja tietoja ja taitoja. Lisäksi tutustutaan uusiin lajeihin, mm. kamppailulajit, erilaiset pelit, keilailu ja laskettelu.

IV kurssi (8. luokka)

Kurssit koostuvat samoista lajeista kuin 7. luokan kurssit. Kursseilla syvennetään 7. luokalla opittuja tietoja ja taitoja. Lisäksi tutustutaan uusiin lajeihin, mm. kamppailulajit, erilaiset pelit, keilailu ja laskettelu.

V kurssi (8. luokka)

Kurssit koostuvat samoista lajeista kuin 7. luokan kurssit. Kursseilla syvennetään 7. luokalla opittuja tietoja ja taitoja. Lisäksi tutustutaan uusiin lajeihin, mm. kamppailulajit, erilaiset pelit, keilailu ja laskettelu.

Reisjärven yläasteen liikuntaperinteitä pidetään yllä osallistumalla mahdollisuuksien mukaan erilaiseen kilpailutoimintaan, kuten Koulu-liikuntaliiton yleisurheilukisoihin, pesäpallopeleihin ja hiihtoon sekä koululaisten hiihdon maakuntaviestiin.

VI kurssi (9. luokka)

Kurssi sisältää 7. ja 8. luokalta tuttujen liikuntalajien taitojen ja tietojen syventämistä ja mahdollisuuksien mukaan uusiin lajeihin tutustumista. Jotkut lajit käydään läpi vain esittelymielessä, kun taas

keskeisimpiin sisältöihin ja harjoitteisiin varataan aikaa niin paljon, että oppilas todella oppii tietyn liiketehtävän ja myös kehittyy niissä. Viimeisten kurssien aikana vahvistetaan oppilaan kykyä ottaa vastuuta omasta liikkumisestaan ja hänen kykyään toimia ryhmässä ilman opettajan näkyvää kontrollia.

VII kurssi (9. luokka)

Ks. kurssi VI.

VIII kurssi (9. luokka)

Ks. kurssi VI ja VII.

Arviointi luokilla 7-9

Arvioinnin lähtökohtana on oppilaan kyky itsearviointiin, jossa edetään vaiheittain kurssien aikana. Opettajan arvioinnissa painottuvat harrastuneisuus ja asennoituminen, kunnon kehittyminen, sosiaalisuus ja taidollinen edistyminen. Arviointi tapahtuu pääasiassa havainnoinnilla testejä apuna käyttäen. Keskeistä arvioinnissa on, että oppilas saa henkilökohtaista palautetta omasta kehityksestään, eikä häntä vertailla muihin.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.

26. Kotitalous

VUOSILUOKAT 7-9

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta. Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmäs-

sä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- pohtimaan kotitalouden arjen hallintaa ja sen yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- tekemään ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyviä perustehtäviä ja käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja
- toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutukseen liittyviä ongelmia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
- ruoan laatu ja turvallisuus
- perusruoanvalmistusmenetelmät
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
- ruokakulttuurien muuttuminen

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- kulutuksen ympäristövaikutukset

Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kotitalouden jätehuolto
- kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttöä

I kurssi (7. luokka)	
	Toteutus
1. Perhe ja yhdessä eläminen	
<ul style="list-style-type: none"> • sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri • hyvät tavat • tasa-arvo • ajankäyttö perheessä 	<ul style="list-style-type: none"> • opetusryhmään tutustuminen, erilaisuuden hyväksyminen, toisten kuunteleminen • hyvät käytöstavat, hyvät pöytätaavat • tasapuolinen työnjako ryhmässä • käytännön kotitehtävät
2. Ravitsemus ja ruokakulttuuri	
<ul style="list-style-type: none"> • ravitsemussuositukset • terveellinen ruoka, ruoan laatu ja turvallisuus • perusruoanvalmistusmenetelmät • ruokailutilanteet 	<ul style="list-style-type: none"> • päivän eri ateriat, ruokapyramidi, lautasmalli • keittiöhygienia, ruokatavaroitten säilytys • käytännön työskentely: keittäminen, paistaminen, leipominen • kattaminen, ruokien tarjoileminen • kouluruokailu
3. Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta	
<ul style="list-style-type: none"> • kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • veden ja sähkön järkevä käyttö
4. Koti ja ympäristö	
<ul style="list-style-type: none"> • kotitalouden jätehuolto • asunnon hoito • kotitalouskoneiden käyttöä 	<ul style="list-style-type: none"> • jätehuolto, jätteiden lajittelu • keittiön puhtaanapito • tavallisimpien kotitalouskoneiden käyttö ja puhdistus
II kurssi (7. luokka)	
1. Perhe ja yhdessä eläminen	
<ul style="list-style-type: none"> • hyvät tavat • kodin juhlat • tapakulttuuri • tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä 	<ul style="list-style-type: none"> • hyvät tavat ryhmätyöskentelyssä, auttaminen • isänpäivä, joulukuukausjuhlat • suomalaisen kodin juhlien tavat ja tarjottavat • tasapuolinen työnjako ryhmässä, perheessä
2. Ravitsemus ja ruokakulttuuri	
<ul style="list-style-type: none"> • ravitsemussuositukset • terveellinen ruoka • perusruoanvalmistusmenetelmät 	<ul style="list-style-type: none"> • energia- ja suojaravintoaineet • ravintorasvat ja niiden terveellinen käyttö • ateriakokonaisuuksien valmistusta ryhmissä

3. Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta	
<ul style="list-style-type: none"> • kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet • oman rahankäytön suunnittelua 	<ul style="list-style-type: none"> • kuluttajansuojalaki, ostaminen • oman budjetin laatiminen
4. Koti ja ympäristö	
<ul style="list-style-type: none"> • asunnon hoito • tekstiilien hoito 	<ul style="list-style-type: none"> • keittiön hygienian ylläpitäminen • esiliinojen, pyyheliinojen, pöytäliinojen pesu
III kurssi (7. luokka)	
1.Perhe ja yhdessä eläminen	
<ul style="list-style-type: none"> • kodin juhlat, hyvät tavat 	<ul style="list-style-type: none"> • vuotuiset juhlat: laskiainen, pääsiäinen, vappu, äitienpäivä
2.Ravitsemus ja ruokakulttuuri	
<ul style="list-style-type: none"> • ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka • aterioiden suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> • erityisruokavaliot • ateriakokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus ryhmissä; koeateriat
3. Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta	
<ul style="list-style-type: none"> • kulutuksen ympäristövaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> • ympäristömerkit • kodin puhdistusaineet
4. Koti ja ympäristö	
<ul style="list-style-type: none"> • tekstiilien hoito • kotitalouskoneiden valinta ja käyttö • asunnon hoito 	<ul style="list-style-type: none"> • hoito-ohjemerkit, pyykin pesu ja jälkikäsitteily • pyykinpesukoneiden hankinta ja käyttö • oman huoneen siivous • kotitalousluokan kevätsiivous

Arviointi

Kotitaloudelle on ominaista opettajan antama jatkuva suullinen palautus tuntityöskentelyn yhteydessä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tunteiden käyttäytymiseen, työn toteutukseen, kotitehtävien suorittamiseen sekä kirjallisiin ja käytännön kokeisiin. Pyritään myös siihen, että oppil osaa itse arvioida omaa työskentelyään, ryhmänsä yhteistyötä ja työn tuloksia. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan asenne opiskeluun, hyvät tavat ja toisten huomioonottaminen. Lisäksi arvioidaan oppilaan ongelmanratkaisukykyä eli taitoa perustella ja soveltaa saamaansa tietoa.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä
- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

IV kurssi (8. luokka, valinnainen)

Tavoitteet 8. luokalla

Oppilas

- syventää tietoja ja taitoja terveellisestä ja monipuolisesta ruokaliosta ja sen toteuttamisesta käytännössä
- tutustuu suomalaiseen ruokaperinteeseen ja tapakulttuuriin
- saa perusvalmiuksia kodin juhlien suunnitteluun ja toteuttamiseen
- saa mahdollisuuksia toimia osaavana ja harkitsevana kuluttajana
- ymmärtää hyvien tapojen ja toisten huomioonottamisen merkityksen yhteistyössä

Sisältö

"Luonnosta ruokapöytään"

- marjat, hedelmät, sienet, peruna, kasvikset

"Leivotaan lämpimäisiä"

- ruokaleivät, vehnäleivät

"Joulu on jo ovella"

- jouluruokia ja -leivonnaisia
- kodin puhtaanapito

V kurssi (8. luokka, valinnainen)

Sisältö

"Taloudellista ja terveellistä"

- syventävää tietoa peruselintarvikkeista ja taitoa niiden käsittely ja ruoaksi valmistamiseen

"Rippijuhla kirkossa ja kotona"

- kodin juhlaperinne ja käytöstavat
- nuoren aikuistumisjuhlan suunnittelu ja toteutus
- juhlakattaus, tarjoileminen
- kustannuslaskelmat

"Pidetään perinteistä kiinni"

- suomalaisia perinneruokia ja leivonnaisia

VI kurssi (9. luokka, valinnainen)

Tavoitteet 9. luokalla

Oppilas

- syventää ja laajentaa kotitalouden eri osa-alueiden tietoja ja taitoja
- tutustuu kansainväliseen gastronomiaan

Sisältö

"Syksyn satoa"

- kotimaiset marjat, hedelmät, sienet ja kasvikset ruokavaliossa
- kasvisruoat ja -ruokavaliot
- erikoisruokavaliot

"Makumuistoja muista maista"

- vieraiden maiden ruokakulttuurit

VII kurssi (9. luokka, valinnainen)

"Kokkaa ja kehity"

- syventävää tietoa ja taitoa elintarvikkeiden käsittelyyn ja ruoaksi valmistamiseen
- leipomisen taitojen kehittäminen
- hygienian merkitys terveyden, työn ja viihtyvyyden kannalta

"Kevään juhlat "

- vappu, pääsiäinen, äitienpäivä, lakkiaiset
- perhejuhlan suunnittelu ja toteutus

27. Tietotekniikka

Tavoitteena on

- antaa myönteisiä oppimiskokemuksia
- antaa yleiskuva tietotekniikan käytöstä ja mahdollisuuksista
- antaa virikkeitä omaehtoisen tiedon ja taidon hankkimiseen
- opettaa itsenäisesti käyttämään tietokonetta, oheislaitteita ja ohjelmia
- antaa valmiudet hyödyntää tietokonetta ja sen antamia mahdollisuuksia

Arviointi

Arviointiin vaikuttavat seuraavat tekijät:

- kuhunkin kurssiin liittyvien ohjelmien käyttötaito testataan kirjallisuudella ja/tai käytännön kokeella
- työskentelyyn suhtautuminen ja yhteistyökyky, ahkeruus ja aktiivisuus tunneilla sekä harrastuneisuus

Kurssien oppisisällöt

I kurssi (7. luokka)

Tutustuminen laitteistoon

- käyttöliittymän hallinta
- näppäimistön hallintaa
- tekstinkäsittelyn perusteet

II kurssi (8. luokka)

- internetin perusteet
- esitysgrafiikka ja kuvan käsittely

III kurssi (8. luokka, valinnainen)

Kotisivujen tekeminen

- opetellaan käyttämään HTML-kieltä sekä sivueditoria (esim. FrontPage)
- opetellaan tekemään oma kotisivu

IV kurssi (9. luokka)

- Taulukkolaskenta
- Tietokanta

V kurssi (9. luokka, valinnainen)

Ohjelmointi ja/tai tekstinkäsittelyn syventäminen

- opetellaan käyttämään graafista ohjelmointityökalua (esim. Visual Basic) Windows-ohjelmien kirjoittamiseen
- syvennetään tekstinkäsittelyn taitoja

28. Maa- ja metsätalous

Opetuksen tavoitteena on tuoda esiin globaalinen näkökulma ravinnon riittävyydestä ja tuotannon mahdollisuuksista kestävä kehityksen periaatetta noudattaen sekä tuoda esiin maa-, metsä- ja puutarhatalouden elinkeinojen perusteet ja Suomen luonnon asettamat rajoitukset näiden elinkeinojen harjoittamiselle.

I kurssi (8. luokka, valinnainen)

- maatalouden merkitys
- luonnonedellytykset
- maaperä, maalajit

- jätteet mullaksi l. kompostointi
- ravinteet ja lannoitus
- koneet ja laitteet

II kurssi (8. luokka, valinnainen)

- viljelykasvit (mm. viljat, peruna)
- rikkakasvit
- kotieläimet (mm. lypsykarja, hevonen)
- kasvihuoneviljely
- luomuviljely
- EU:n vaikutus maatalouteen -lisäelinkeinot

III kurssi (9. luokka, valinnainen)

- puutarhanhoito
- pihan suunnittelu, koristekasvit
- marjakasvit
- kotipuutarhan vihannekset
- metsätalous
 - metsätyypit
 - puulajit
 - metsän luontainen uudistus
 - metsän viljely
 - metsätuhot
 - metsätalouden suunnittelu
 - puunkorjoo
 - puun käyttö

IV kurssi (9. luokka, valinnainen)

- suotalous
 - suotyypit
 - soiden käyttö turvetuotannossa
 - turvetuotanto ja ympäristö
 - soiden jälkikäyttö
- erätaidot
 - kartan käyttö
 - varusteet
 - ensiapu
 - metsävaellus
 - riistaekologian perusteet
 - riistanhoito
 - lajintuntemus

Oman kunnan mahdollisuudet pyritään kaikessa ottamaan huomioon. Oppilaat ohjataan omakohtaiseen havainnointiin ja oppilaskeskeiseen työskentelyyn sekä huomaamaan tekemänsä työn mielekkyys. -metsätalous

29. Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä

ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1-2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksen on tuettava oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta tulee ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin, käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1-2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 3-6

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3-6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3-6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Myös vuosiluokkien 3-6 oppilaiden tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 7-9

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

Tavoitteet

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonaiskäsitteen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista

- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- 224
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

Keskeiset sisällöt

1. kurssi (8. luokka)

- *itsetuntemus ja ammatillinen kehitys*
- *kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi*
- *opiskelun taidot*
- *tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot*

2. kurssi (9. luokka)

- *työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat*
- *Suomen koulutusjärjestelmä*
- *jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin*
- *opiskelu ja työskentely ulkomailla*
- *ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut*
- *tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä*

30. Oppilaan arviointi

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

a) Arviointi opintojen aikana

Arvioinnin tehtävä

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään

henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltäviin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arviotaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Arvioinnin periaatteet

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan. Tämä kuvaus on ohjeellisena pohjana arviotaessa muitakin vuosiluokkia. Oppiaineiden kohdalla voi olla mainittu myös muita noudatettavia arviointiperusteita. Yleisenä periaatteena voidaan pitää myös sitä, että aiheettomat poissaolot ja laiminlyödyt tehtävät alentavat

arvosanaa.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvitettyä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Oppiaineet, aineryhmät ja käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan edistymistä ja oppimisprosessia. Sanallista arviota käytetään 1. ja 2. vuosiluokan arvioinneissa sekä 3. vuosiluokan syyslukukauden päätteeksi annettavassa arvioinnissa. Tästä eteenpäin käytetään numeroarvostelua. Todistuksen numeroarvosanat muodostuvat kokeiden (jakso-opetuksessa myös kurssien) arvosanoista, muista arvosteltavista töistä, oppilaan työskentelystä ja muutoin osoitetusta asian ja kokonaisuuden hallinnasta.

Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti. Valinnaisten aineiden arvioinnissa noudatetaan samoja periaatteita kuin pakollisten aineiden arvioinnissa.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueilta, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Perusopetusasetuksen 11. §:ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täydentävät asetusta.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot. Kurssitettua opetussuunnitelmaa ja jaksotettua opetusta noudatettaessa (vuosiluokat 7-9) oppimäärän hyväksytyt suorittaminen lukuvuoden päättyessä annettavassa arvioinnissa edellyttää, että kaikki kurssit on hyväksytysti suoritettu. Mikäli oppilas saa kurssista hylätyn arvosanan tai kurssin suoritus muuten hylätään, oppilaalle annetaan mahdollisuus suorittaa kurssi uusintakuulustelussa tai erityisestä syystä ao. opettajan kanssa sovittavassa muussa tilaisuudessa.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia annetaan kaksi lukuvuoden aikana.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä

suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Mikäli opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11. § 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas etenee vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle.

Eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Päätös asiasta tehdään kuten erityisopetukseen siirrossa. Opinto-ohjelman toteuttamiseksi laaditaan oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jossa määritellään ne tiedot ja taidot, joilla hän voi siirtyäopintokokonaisuudesta seuraavaan. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää myös pohjana oppilaan edistymisen arvioinnissa. Tällöin todistuksenlisätietokohtaan merkitään, että oppilas on opiskellut ko. ainettaoman opinto-ohjelman mukaan.

Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuusikänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto-aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1-4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5-6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7-9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Oppilaiden käyttäytymisen tavoitteena on hyvätapainen ihminen, joka ym-

märtää oikean ja väärän eron, ottaa toisen huomioon, omaa sosiaalista älykkyyttä ja sydämen sivistystä.

Oppilaan itsearviointi

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan.

Erytystä tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Sellaisen oppilaan, jota ei ole otettu tai siirretty erityisopetukseen, lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Erytisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen.

Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu yleiseen perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan henkilökohtaisessa opintojen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot,

päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen kielen taitojen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia.

b) Päättöarviointi

Arvioinnin tehtävä

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päättöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päätötvaiheessa vuosiluokilla 8-9. Päättöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päätötvaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päättöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosaan.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei ar-

vioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviin päättöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntietämys, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

30. Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus.

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, alle-

kirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä-erinomainen) ja numeroin (5-10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä "valinnaiset opinnot", sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä "hyväksyty".

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "muut valinnaiset aineet" alle. Aineesta mainitaan

nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä "hyväksytty".

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä "osallistunut". Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä "hyväksytty" vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä "hyväksytty". Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

Muut todistukset

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusope-

tuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistukseen merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.